

Bestemmingsplan

Fort Everdingen

Gemeente Culemborg

Bestemmingsplan

Fort Everdingen

Gemeente Culemborg

Toelichting

Regels

Verbeelding

schaal 1:2.000

Vastgesteld:

4 september 2019

Projectgegevens:

TOE02-0254162-02B

REG02-0254162-02B

TEK02-0254162-02B

Identificatienummer:

NL.IMRO.0216.BPFortEverdingen-VG01

Datum vrijgave

19-09-2019

Opsteller(s)

MB, AV

Projectleider

CS

Vrijgave

CS

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel van het bestemmingsplan	1
1.3	Splitsing in twee bestemmingsplannen	2
2	Bestaande situatie	3
2.1	Nieuwe Hollandse Waterlinie	3
2.2	Ligging plangebied	3
2.3	Beschrijving Fort Everdingen	4
2.4	Vigerende bestemmingsplannen	7
3	Planbeschrijving	11
3.1	Het plan	11
3.2	Ambitie	11
3.3	Inrichtingsplan	13
4	Beleid	15
4.1	Rijksbeleid	15
4.2	Provinciaal beleid	19
4.3	Gemeentelijk beleid	24
5	Haalbaarheid - natuur	29
5.1	Algemeen	29
5.2	Wettelijk kader	29
5.3	Quickscan flora en fauna	30
5.4	Vleermuisonderzoek	32
5.5	Haalbaarheidsanalyse Natuur Netwerk Nederland	36
5.6	Plussen en minnen	40
5.7	Randvoorwaarden voor het initiatief en borging van maatregelen	43
6	Haalbaarheid - overige aspecten	47
6.1	Cultuurhistorie	47
6.2	Bodem en explosieven	49
6.3	Externe veiligheid	50
6.4	Geluid	51
6.5	Luchtkwaliteit	51
6.6	Milieuzonering	54
6.7	Geur	57
6.8	Water	58
6.9	Verkeer en parkeren	59
7	Plansystematiek	61
7.1	Toelichting op de plansystematiek	61
7.2	Handhaving	65

8	Uitvoerbaarheid van het plan	67
8.1	Economische uitvoerbaarheid	67
8.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	67

Bijlagen:

- Bijlage 1: Flora- en faunarapportage Fort Everdingen, SAB, 13 april 2016
- Bijlage 2: Memo actualisatie quickscan in verband met de nieuwe Wet natuurbescherming, SAB, 22 december 2016
- Bijlage 3: De vleermuisfuncties van Fort Everdingen, Zoogdiervereniging, 3 maart 2011
- Bijlage 4: Advies vleermuizen op Fort Honswijk en Fort Everdingen, Dienst Landelijk Gebied, 8 november 2012
- Bijlage 5: Haalbaarheidsanalyse EHS provincie Utrecht Fort Everdingen, SAB, 4 januari 2017
- Bijlage 6: Rapport van Opsporing, Explosieven Opruimingsdienst Defensie, 23 april 2014
- Bijlage 7: Rapport Actualisatie bodemonderzoek Fort Everdingen, Oranjewoud, 7 oktober 2010
- Bijlage 8: Memo luchtkwaliteit Fort Everdingen, SAB, 11 december 2015
- Bijlage 9: Memo quickscan bedrijven en milieuzonering Fort Everdingen, SAB, 14 december 2015
- Bijlage 10: Nota inspraak en vooroverleg

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het buitengebied, op de grens van de gemeente Vijfheerenlanden¹ en de gemeente Culemborg en tevens op de grens van de provincie Utrecht en de provincie Gelderland, ligt Fort Everdingen. Het fort is onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en is aangewezen als rijksmonument. De militaire functie van Fort Everdingen is in de loop van 2013 beëindigd, waarna de gezamenlijke overheden op zoek zijn gegaan naar een duurzame (her)bestemming voor het fort. De huidige eigenaar Duits & Lauret speciaalbieren brengt op het fort een ontwikkeling tot stand waarbij de fortbrouwerij in combinatie met recreatieve en verblijfsactiviteiten centraal staat. Dit bestemmingsplan is opgesteld om het fort van een actueel juridisch-planologisch kader te voorzien, dat is afgestemd op de nieuwe gebruiksmogelijkheden voor het fort.

Fort Everdingen heeft, naast een hoge cultuurhistorische waarde, ook natuurlijke en landschappelijke waarden: het Utrechtse deel van het fort is onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland en de forttoeren heeft een belangrijke functie als zwerm- en overwinteringslocatie voor diverse vleermuissoorten. Er is een groenbeheerplan opgesteld met als doel om het groen op en rond het fort zodanig in te richten en te beheren dat de natuurlijke en landschappelijke waarden behouden blijven en - waar mogelijk - worden versterkt. Daarnaast worden maatregelen getroffen om het fort geschikt te houden voor vleermuizen en de situatie verder te optimaliseren. Door de verdere ontwikkeling en het duurzame beheer van groen en landschap te koppelen aan de beoogde herontwikkeling wordt - in lijn met het principe 'behoud door ontwikkeling' - invulling gegeven aan de gewenste duurzame (her)bestemming van Fort Everdingen.

1.2 Doel van het bestemmingsplan

Voor Fort Everdingen gelden verschillende bestemmingsplannen in twee gemeenten. In de gemeente Vijfheerenlanden gelden het bestemmingsplan 'Landelijk gebied Vianen' (vastgesteld op 14 december 2010) en het parapluplan 'Nieuwe Hollandse Waterlinie' (vastgesteld op 17 december 2015). Het bestemmingsplan 'Landelijk gebied Vianen' is - voor zover het de dijk langs de Lek en de beschermingszones rond deze dijk betreft - partieel herzien door het rijksinpassingsplan 'Dijkverbetering Hagestein – Opheusden' (vastgesteld op 22 mei 2013).

Op het grondgebied van de gemeente Culemborg gelden het bestemmingsplan 'Buitengebied' (vastgesteld op 28 mei 2014), het parapluplan 'Nieuwe Hollandse Waterlinie' (vastgesteld op 10 december 2015) en het parapluplan 'Parkeernormen' (vastgesteld op 12 juli 2018). Op grond van de huidige bestemmingsplannen gelden voor het hele plangebied, zowel voor het Culemborgse deel als voor het deel dat in Vijfheerenlanden ligt, de bestemmingen 'Maatschappelijk' en 'Waarde - Nieuwe Hollandse Waterlinie'.

De herontwikkeling van Fort Everdingen past niet binnen de geldende bestemmingsplannen, aangezien de bestemming 'Maatschappelijk' het niet toelaat om een (fort)brouwerij in combinatie met recreatieve en toeristische activiteiten uit te oefenen. Dit betekent dat een planologische procedure nodig is om het juridisch-planologisch kader af te stemmen op het gewenste nieuwe gebruik van het fort. Onderhavig bestemmingsplan voorziet hierin. Het nieuwe bestemmingsplan heeft enerzijds tot doel om het gewenste gebruik van het fort mogelijk te maken en anderzijds om - voor zover nodig - regels te stellen aan dat gebruik ten behoeve van de (planologische) bescherming van de cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden van Fort Everdingen, waaronder de functie van het fort als zwerm- en overwinteringslocatie voor vleermuizen.

¹ De gemeente Vijfheerenlanden is op 1 januari 2019 ontstaan door een fusie van de gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik. Fort Everdingen lag voorheen in de gemeente Vianen.

1.3 Splitsing in twee bestemmingsplannen

Fort Everdingen ligt deels op het grondgebied van de gemeente Culemborg en deels op het grondgebied van de gemeente Vijfheerenlanden. Dit betekent dat voor het fort twee bestemmingsplannen dienen te worden vastgesteld: één plan voor het deel van het fort dat op Culemborgs grondgebied ligt en één plan voor het deel van het fort dat in de gemeente Vijfheerenlanden ligt. Er is daarom voorzien in twee afzonderlijke bestemmingsplannen, met een eigen identificatienummer en een plangebied dat wordt begrensd door de gemeentegrens. De verbeelding en regels van ieder bestemmingsplan zijn afgestemd op het deel van het plangebied dat binnen de gemeentegrens ligt. Omdat sprake is van een integrale herontwikkeling van het gehele fortterrein, wordt in de toelichting bij beide bestemmingsplannen op het totale gebied ingegaan.

2 Bestaande situatie

2.1 Nieuwe Hollandse Waterlinie

Het plangebied maakt onderdeel uit van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een verdedigingslinie in Midden-Nederland die is aangelegd tussen 1815 en 1940 en die loopt van Muiden tot aan de Biesbosch. De Linie bestaat uit ruim vijftig forten en zes vestingsteden en wordt verbonden door ruim duizend militaire en waterbouwkundige objecten en het omliggende open landschap. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een Nationaal Landschap, aangewezen als grootste rijksmonument van Nederland en staat op de voorlopige lijst van UNESCO Werelderfgoed. Verwacht wordt dat de Nieuwe Hollandse Waterlinie in 2019 definitief op de werelderfgoedlijst van UNESCO zal worden opgenomen. Het Nationaal Project, waarin veel publieke en private partijen samenwerken, heeft als doel om dit typisch Nederlandse landschap met militaire bouwwerken en het omliggende landschap te behouden. Daarnaast wordt het verder ontwikkeld door nieuwe functies aan de objecten en het omliggende gebied te geven en de Linie toeristisch te ontwikkelen. Fort Everdingen is één van de forten binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie waarvoor, na beëindiging van het militaire gebruik, gezocht is naar nieuwe functies met als doel om de Nieuwe Hollandse Waterlinie toeristisch te ontwikkelen.

Nieuwe Hollandse Waterlinie met Fort Everdingen (rood)

2.2 Ligging plangebied

Het plangebied ligt in het buitengebied van (gedeeltelijk, westkant) de gemeente Vijfheerenlanden en (gedeeltelijk, oostkant) de gemeente Culemborg, ten oosten van de kern Everdingen en ten westen van de kern Culemborg. De gemeentegrens van Vijfheerenlanden en Culemborg, die dwars door het plangebied loopt, is tevens de grens tussen de provincies Utrecht en Gelderland. Ten noorden van het plangebied ligt de Lek met haar uiterwaarden. Het gebied ten zuiden van het plangebied kenmerkt zich hoofdzakelijk door langgestrekte akkers en weilanden.

Op de volgende figuur is de globale ligging van Fort Everdingen weergegeven. De begrenzing van het plangebied wordt gevormd door de begrenzing van de bestemming 'Maatschappelijk' in de huidige bestemmingsplannen 'Landelijk gebied Vianen' (gemeente Vijfheerenlanden) en 'Buitengebied' (gemeente Culemborg). In de gemeente Culemborg maakt daarom uitsluitend het deel van het fort dat binnen de gracht ligt, deel uit van het plangebied. In de gemeente Vijfheerenlanden liggen ook de gracht en een deel van de gronden ten noorden daarvan binnen de plangrens.

Globale ligging plangebied en luchtfoto plangebied (bron: Google Earth)

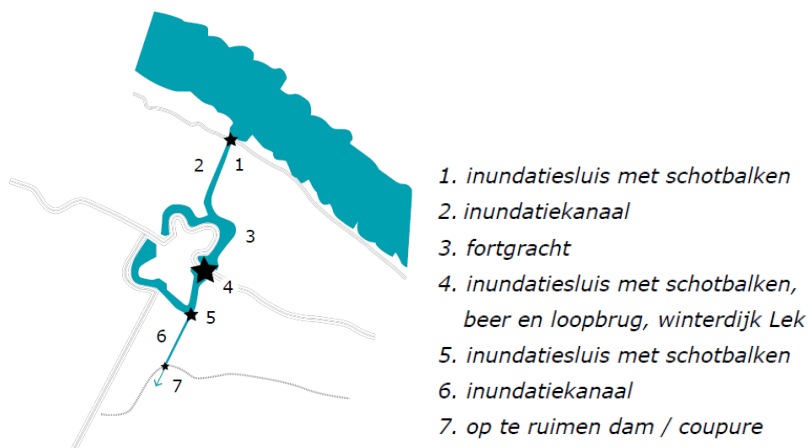
Indruk van het plangebied

2.3 Beschrijving Fort Everdingen

Fort Everdingen is in de 19^e eeuw gebouwd als verdedigingswerk langs de Lek en is onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In de periode 1842-1847 werd de forttoeren gerealiseerd op een omgracht vierhoekig aardwerk met vier bastions. Het fort verdedigde de inundatiesluizen en het inundatiekanaal voor het Lekwater en had - samen met het Fort bij Honswijk – tot taak om de accessen van de Lek af te sluiten en te verdedigen. Het fort is in de periode 1874-1880 gemoderniseerd. Er is toen een aangeaarde contrescarp gebouwd en er zijn enkele bomvrije gebouwen toegevoegd. Fort Everdingen is gerealiseerd op een strategische locatie. De Lek en de Zuidelijke Lekdijk waren accessen, en het fort moest ervoor zorgen dat vijandelijke legers niet over de dijk of via de rivier door de waterlinie heen konden breken. Daarnaast ligt het fort op de T-vormige kruising van de Diefdijk en de Zuidelijke Lekdijk. De Diefdijk was de waterkering van de inundatiezone en de hoofdverdedigingslijn. Het fort beheerste de inundatiesluizen en inundatiekanalen en kon het oostelijk gelegen Werk aan het Spoel ondersteunen. Het fort is tijdens de Tweede Wereldoorlog nog in gebruik geweest. Daarna gebruikte de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD) het complex als trainingscentrum. Inmiddels is het militaire gebruik van het fort gestaakt.

Het inundatiestelsel bij Fort Everdingen is uniek in zijn gaafheid en compleetheid en bestaat uit een stelsel van drie inundatiesluizen en twee inundatiekanalen. In de zomerkade van de Lek ligt een inundatie-/keersluis uit 1874. Deze sluis heeft tevens een civiele functie voor het waterpeil van de uiterwaard.

Ten zuiden van deze sluis ligt het inundatiekanaal, dat zorgde voor de toevoer van water naar de fortgracht en voor inundatie van het achterliggende polderland. Dit kanaal heeft een monumentale kwaliteit door de breedte van het water en de begeleidende beplanting. Ooit is dit een laanbeplanting geweest, die nu is verruigd door struikgroei aan de onderzijde. In de Lekdijk, ten oosten van het fort, ligt de beersluis uit circa 1875: een imposante inundatiesluis met een schotbalkkering en loopbrug. De brug kon in geval van acute dreiging worden verwijderd. Tot slot ligt er in de weg ten zuidoosten van het fort een inundatiesluis met schotbalkenkering, ook uit circa 1875. Ten zuiden ervan ligt het inundatiekanaal dat zich een weg door de oeverwal baande naar het lage polderland. Dit - meer bescheiden - inundatiekanaal is in de huidige tijd sterk verland.

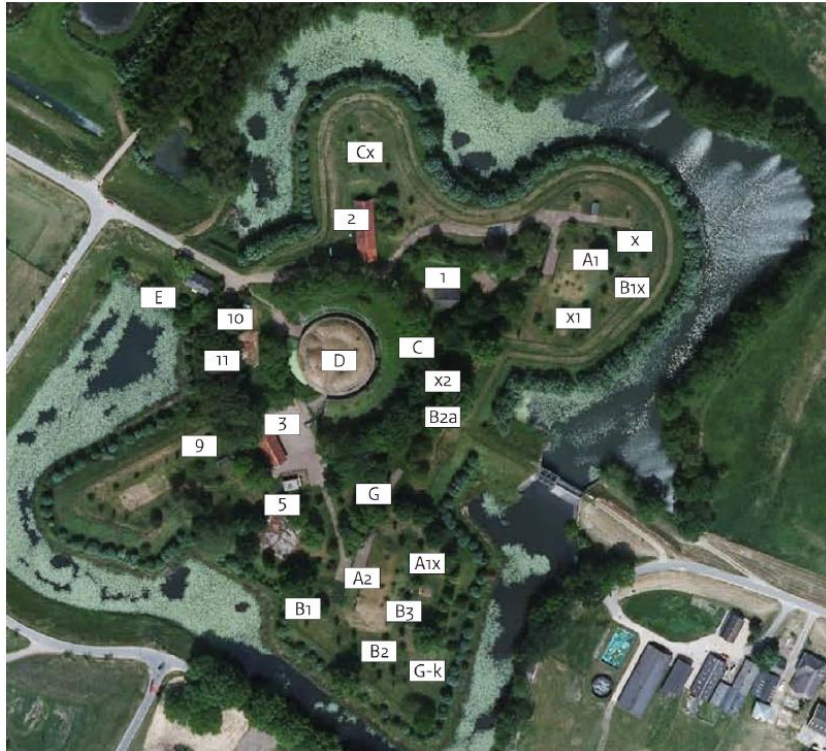

Inundatiestelsel Fort Everdingen (bron: Kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie)

Memorie van verdediging Fort bij Everdingen (niet noordgericht: de Lek ligt aan de linkerzijde van het kaartbeeld, bron: Kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie)

De gracht rond het fort is nog intact en maakt, in combinatie met de natuur op en rond het fort, van Fort Everdingen een unieke locatie. De toegang tot het fort bevindt zich aan de Lekdijk, aan de westzijde van het fort. Aan de oostzijde van het fort is sprake van een voetgangersentree via de beersluis, die aansluit op de Goilberdingerdijk. Het fort bestaat binnen de gracht uit een omwald terrein met daarbinnen het centraal gelegen torenfort met contrescarp en verspreid over het terrein diverse gebouwen, die dateren uit verschillende perioden. De volgende figuur met bijbehorende tabel geeft een beeld van de aanwezige bebouwing in het plangebied, met de oorspronkelijke functie daarvan.

Overzicht bebouwing Fort Everdingen met oorspronkelijke functie			
Gebouw 1	houten loods (1882)	Gebouw B2	groepsschuilplaats (1940)
Gebouw 2	artillerieloods (1887)	Gebouw B2a	magazijn (19-D)
Gebouw 3*	artillerieloods (1877)	Gebouw B3	magazijn (19-D)
Gebouw 5	schietbunker	Gebouw C	contrescarp (ca. 1875)
Gebouw 9**	garage	Gebouw Cx	groepsschuilplaats (1940)
Gebouw 10	garage	Gebouw D	toren (1846)
Gebouw 11**	garage	Gebouw E	fortwachterswoning (ca. 1875)
Gebouw A1	remise/magazijn (ca. 1875)	Gebouw G	BOS-loods
Gebouw A1x	groepsschuilplaats (1940)	Gebouw Gk	G-kazemat (1940)
Gebouw A2	remise/magazijn (ca. 1875)	Gebouw X	groepsschuilplaats (1940)
Gebouw B1	groepsschuilplaats (1940)	Gebouw X1	groepsschuilplaats (1940)
Gebouw B1x	magazijn (19-D)	Gebouw X2	groepsschuilplaats (1940)

* een voormalig fosforhok, afkomstig van het noordoostelijk deel van het terrein (niet op overzichtskaart) is verplaatst naar een locatie naast gebouw 3

** deze gebouwen zijn inmiddels verwijderd

2.4 Vigerende bestemmingsplannen

Tot het moment waarop de bestemmingsplannen 'Fort Everdingen' van de gemeenten Culemborg en Vijfheerenlanden in werking treden, gelden voor het plangebied de bestemmingsplannen 'Landelijk gebied Vianen' van de gemeente Vijfheerenlanden en 'Buitengebied' van de gemeente Culemborg. Beide bestemmingsplannen zijn eerder op onderdelen herzien. Hieronder is een overzicht van geldende bestemmingsplannen en herzieningen opgenomen.

Gemeente Vijfheerenlanden

Bestemmingsplan 'Landelijk gebied Vianen', vastgesteld op 14 december 2010 en partieel herzien door:

- rijksinpassingsplan 'Dijkverbetering Hagestein – Opheusden', vastgesteld op 22 mei 2013;
- bestemmingsplan 'Parapluplan Nieuwe Hollandse Waterlinie', vastgesteld op 17 december 2015.

Gemeente Culemborg

Bestemmingsplan 'Buitengebied', vastgesteld op 28 mei 2014 en partieel herzien door:

- bestemmingsplan 'Parapluplan Nieuwe Hollandse Waterlinie', vastgesteld op 10 december 2015;
- bestemmingsplan 'Parkeernormen', vastgesteld op 12 juli 2018.

Uitsnede bestemmingsplannen 'Landelijk gebied Vianen' (links) en 'Buitengebied' (rechts)

Bestemmingsplan 'Landelijk gebied Vianen' (Vijfheerenlanden)

In het bestemmingsplan 'Landelijk gebied Vianen' heeft het plangebied de bestemming 'Maatschappelijk' met de bouwaanduiding 'karakteristiek', de gebiedsaanduiding 'veiligheidszone – munitie' en deels de dubbelbestemmingen 'Waarde - Archeologie 2' en 'Waarde – Archeologie 3'. Door vaststelling van het rijksinpassingsplan 'Dijkverbetering Hagestein – Opheusden' gelden op delen van het plangebied ook de dubbelbestemming 'Waterstaat – Waterkering' en de gebiedsaanduidingen 'vrijwaringszone – dijk 1' en 'vrijwaringszone – dijk 2' zoals opgenomen in het inpassingsplan.

De voor 'Maatschappelijk' aangewezen gronden zijn bestemd voor militaire doeleinden ten behoeve van de explosieven- en opruimingsdienst ter plaatse van het fort Everdingen, het behoud en herstel van de landschappelijke en ecologische waarden, het behoud en herstel van de beeldbepalende bebouwing ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' en de bij deze bestemming behorende voorzieningen, zoals groen, parkeervoorzieningen, nutsvoorzieningen en water. Ter plaatse van de aanduiding 'veiligheidszone - munitie' mag geen bebouwing worden opgericht.

De voor 'Waarde - Archeologie-2' en 'Waarde – Archeologie 3' aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, primair bestemd voor het behoud en de bescherming van aanwezige of te verwachten archeologische waarden.

Bestemmingsplan 'Buitengebied' (Culemborg)

In het bestemmingsplan 'Buitengebied' heeft het plangebied de bestemming 'Maatschappelijk' met de functieaanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 4', de gebiedsaanduidingen 'vrijwaringszone - dijk 1' en 'vrijwaringszone – dijk 2' en de dubbelbestemmingen 'Waarde - Cultuurhistorie', 'Waterstaat - Stroomvoerend rivierbed', 'Waterstaat – Waterkering' en 'Waarde - Archeologie 2', 'Waarde –Archeologie 3' en 'Waarde – Archeologie 4'.

De voor 'Maatschappelijk' aangewezen gronden zijn ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk – 4' bestemd voor maatschappelijke voorzieningen in de vorm van militaire doeleinden en voor het behoud, beheer en herstel van de aanwezige cultuurhistorische en monumentale waarden van de gebouwen en de directe omgeving. Daarnaast zijn de gronden bestemd voor water en voorzieningen voor de waterhuishouding ten behoeve van de waterhuishoudkundige situatie en ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van maatschappelijk - 4' tevens voor behoud en herstel van landschappelijke en ecologische waarden.

Paraplubestemmingsplan 'Nieuwe Hollandse Waterlinie' (Vijfheerenlanden en Culemborg)

In december 2015 is zowel in de gemeente Vijfheerenlanden als de gemeente Culemborg een paraplubestemmingsplan met betrekking tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie vastgesteld. In dit paraplubestemmingsplan is het plangebied voorzien van de dubbelbestemming 'Waarde - Nieuwe Hollandse Waterlinie' en de gebiedsaanduiding 'overige zone – kernzone'. De voor 'Waarde - Nieuwe Hollandse Waterlinie' aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van het erfgoed van uitzonderlijke universele waarde van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deze universele waarden zijn benoemd in de Nota kernkwaliteiten Nationaal Landschap en bestaan in ieder geval uit de volgende waarden:

1. het unieke, in samenhang met het landschap ontworpen negentiende en twintigste-eeuwse hydrologische en militair verdedigingssysteem, bestaande uit:
 - inundatiegebieden;
 - zone met verdedigingswerken als forten, batterijen, lunetten, betonnen mitrailleurkazematten en groepsschuilplaatsen in hun samenhang met de omgeving;
 - voormalige schootsvelden (visueel open) en Verboden Kringen (merendeels onbebouwd gebied) rondom de forten;
 - waterwerken als waterlichamen, sluizen, inlaten, duikers en dijken functionerend in samenhang met verdedigingswerken en inundatiegebieden;
 - overige elementen als beschutte wegen, (resten van) loopgraven en tankgrachten;
 - de landschappelijke inpassing en camouflage van de voormalige militaire objecten;
 - de historische vestingstructuur van de vestingsteden Gorinchem en Woudrichem;
2. grote openheid;
3. groen en overwegend rustig karakter.

Op de gronden mag worden gebouwd ten dienste van de andere daar voorkomende bestemming(en), met dien verstande dat ter plaatse van de aanduiding 'overige zone – kernzone' dient te worden voldaan aan de ontwerp-richtlijnen Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals bedoeld in de Nota kernkwaliteiten Nationaal Landschap. Daarbij geldt ook de verplichting om een beeldkwaliteitsplan op te stellen.

Strijdigheid met de vigerende bestemmingsplannen

Het beoogde gebruik zoals beschreven in hoofdstuk 3 van deze toelichting is strijdig met de geldende bestemming, omdat het binnen de bestemming 'Maatschappelijk' enkel is toegestaan om activiteiten uit te oefenen ten behoeve van militaire doeleinden. Aangezien in voorliggend plan de militaire doeleinden verdwijnen en plaatsmaken voor een bierbrouwerij met toeristische en recreatieve functies, past het initiatief niet binnen de kaders van de geldende bestemmingsplannen en is een planologische procedure noodzakelijk. Voorliggend bestemmingsplan voorziet hierin.

3 Planbeschrijving

3.1 Het plan

Fort Everdingen is een complex van ongeveer 9 hectare, bestaande uit de fortgracht met aangrenzende gronden en het forteiland met daarop een aantal - merendeels monumentale - gebouwen. Het fort is onderdeel van één van de meest bijzondere verdedigingslinies van Nederland: de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het complex is een rijksmonument en inmiddels is de Nieuwe Hollandse Waterlinie als geheel op de Voorlopige Lijst van Unesco Werelderfgoed geplaatst. Het fort is van grote militair-cultuurhistorische, maar ook van natuurlijke en landschappelijke waarde en het heeft een bijzondere belevingswaarde. De plannen voor het fort zijn erop gericht de militair-cultuurhistorische en natuurwaarden te behouden en versterken, waarbij op het fort een bierbrouwerij en een toeristisch-/recreatieve ontwikkeling tot stand worden gebracht. Concreet zullen de volgende activiteiten plaatsvinden in het plangebied:

- ambachtelijke bierbrouwerij en biermosterd- en bierazijnmakerij;
- proeflokaal/café, lunchroom, restaurant, zalenverhuur, met een bruto vloeroppervlak van in totaal maximaal 2.250 m²;
- kaasmakerij;
- winkel met streekproducten;
- natuurkampeerterrein, met een oppervlakte van maximaal 5.000 m²;
- camperplaatsen;
- verblijfsrecreatie in bestaande bebouwing, met maximaal 10 kamers;
- opslag;
- dagbesteding en arbeidsreïntegratie;
- bedrijfswoning;
- parkeren.

De activiteiten zullen grotendeels plaatsvinden in de bestaande bebouwing. Overtollige bebouwing, die geen rol speelt in de herontwikkeling en geen monumentale waarde heeft, is inmiddels gesloopt en gebouw G (de BOS-loods) zal, met respect voor de cultuurhistorische waarden, worden verbouwd. Op het buitenterrein van het fort zijn/worden een parkeerterrein, natuurkampeerterrein, camperplaatsen en enkele terrassen aangelegd.

3.2 Ambitie

Brouwerij Duits & Lauret is in april 2015 verhuisd naar Fort Everdingen, een unieke locatie om een fortbrouwerij te starten met proeflokaal en overnachtingsmogelijkheden. Een locatie midden in de natuur, waar duurzaamheid en zorg voor elkaar voorop staan. Brouwerij Duits & Lauret gaat op het fort opleidingsmogelijkheden, dagbesteding en arbeidstoeleiding realiseren. Er komen verschillende arbeidsreïntegratie- en dagbestedingsplekken in de brouwerij, het proeflokaal, het kampeerterrein en de verblijfsrecreatieve voorzieningen. Daarnaast is er een kleinschalige productie-ruimte voor azijn en mosterd en wordt er een moestuin aangelegd. Er zal ook een streekwinkeltje worden geopend waar deze producten en andere producten uit de omgeving verkocht kunnen worden. De groene omgeving leent zich uitstekend voor het realiseren van schitterende groenprojecten. Bij al deze activiteiten, alsmede bij het onderhoud en de restauratie van gebouwen, kunnen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt participeren in het kader van arbeidstoeleiding, arbeidsreïntegratie en dagbesteding. Fort Everdingen krijgt een gastvrije en culturele invulling: een stoere fortbrouwerij met een gezellig proeflokaal en terras, met overnachtingsmogelijkheden in en op een monument van militair-cultuurhistorische waarde. Zo krijgt de Nieuwe Hollandse Waterlinie er een publiekstrekker bij.

3.3 Inrichtingsplan

3.3.1 Activiteiten

De ambachtelijke brouwerij en het proeflokaal zijn gesitueerd in artillerieloods 3. De gronden vóór de loods worden gebruikt als terras. In de nabijgelegen betonnen schietbunker (gebouw 5) zijn sanitaire voorzieningen en voorzieningen voor elektra en riool ondergebracht. Artillerieloods 2 wordt in de toekomst mogelijk gebruikt voor uitbreiding van de brouwerij. Tegenover de brouwerij en het terras wordt een klein winkeltje ingericht waarin mensen in het kader van dagbesteding of arbeidsreïntegratie werkzaamheden zullen uitvoeren. In het winkeltje zullen streekproducten worden verkocht. De bestaande fortwachterswoning (gebouw E) is in gebruik genomen als receptie en beheerderswoning.

Op het noordoostelijke gedeelte van het bastion, naast en achter gebouw A1, zijn camperplaatsen gecreëerd. De camperplaatsen zijn voorzien van grasbetonklinkers, zodat het groene karakter van dit deel van het fort zoveel mogelijk behouden blijft. Op het zuidoostelijke deel van het bastion, naast en achter gebouw A2, zijn kampeerplekken gerealiseerd in de vorm van een natuurkampeerterrein met minimale voorzieningen en in het zuidwestelijke deel van het fortterrein is een parkeerterrein aangelegd. In de volgende tabel (in combinatie met de afbeelding op de vorige pagina) is per gebouw aangegeven wat de toekomstige invulling zal zijn. Bij veel gebouwen is op dit moment consolidatie (zonder nieuwe functie) het uitgangspunt. Deze gebouwen kunnen in de toekomst mogelijk ten dienste komen te staan van de functies op het fort.

Gebouw	Koers	Gebouw	Koers
Gebouw 1	zalenverhuur	Gebouw B2	consolideren
Gebouw 2	uitbreiding brouwerij	Gebouw B2a	consolideren
Gebouw 3	brouwerij/proeflokaal	Gebouw B3	consolideren
Gebouw 5	sanitair	Gebouw C (contrescarp)	mosterd- en azijnproductie, azijnrijping, kaasrijping, bierrijping, streekwinkel, multifunctionele ruimtes
Gebouw 9	inmiddels gesloopt	Gebouw Cx	consolideren
Gebouw 10	stedin trafohuis	Gebouw D (toren)	vleermuizenhotel, vrijwilligersruimte
Gebouw 11	inmiddels gesloopt	Gebouw E	receptie, dienstwoning
Gebouw A1	opslag/multifunctionele ruimte	Gebouw G	opslag werktuigen, verbouwen passend bij cultuurhistorie
Gebouw A1x	consolideren	Gebouw Gk	consolideren
Gebouw A2	opslag/multifunctionele ruimte	Gebouw X	consolideren
Gebouw B1	consolideren	Gebouw X1	consolideren
Gebouw B1x	consolideren	Gebouw X2	consolideren

Verspreid over het fort wordt een aantal terrassen gerealiseerd. Hierdoor kunnen bezoekers op verschillende plekken op het fort genieten van de unieke locatie en daarbij behorende beleving. In totaal wordt er 800 m² terras toegestaan, verdeeld over vier locaties binnen het plangebied. De locaties zijn deels gekoppeld aan de functies van de bebouwing (onder andere brouwerij/proeflokaal in gebouw 3 en zalenverhuur in gebouw 1).

3.3.2 Verkeer en parkeren

Parkeren vindt plaats op het daartoe aangewezen parkeerterrein binnen het fort, op het zuidwestelijk bastion. Op deze locatie is ruimte voor circa 70 parkeerplaatsen. Door binnen de begrenzing van het fort te voorzien in parkeergelegenheid wordt voorkomen dat het beeld van het fort van buiten (gezien vanaf de dijken of vanuit het open landschap/de uiterwaarden) wordt verstoord door geparkeerde auto's. Het parkeerterrein is voorzien van grasbetontegels, zodat ook hier het groene karakter van het terrein zoveel mogelijk behouden blijft. Incidenteel zal gebruik worden gemaakt van touringcarbussen. Deze zullen mensen bij het fort afzetten en vervolgens op aanwijzing van de eigenaar naar een parkeerterrein buiten het plangebied worden gedirigeerd. Bij grotere activiteiten/evenementen dient er geparkeerd te worden op een nader te bepalen locatie (bedrijventerrein), van waaruit een pendelbus de bezoekers naar het fort zal brengen. Bezoekers van Fort Everdingen die met de fiets komen, kunnen deze op de daarvoor aangewezen plekken binnen de fortwal parkeren.

3.3.3 Groeninrichting en groenbeheerplan

Uitgangspunt voor het groenbeheer op het fortterrein zijn het behoud en het duurzame beheer van de bestaande beplanting en natuurwaarden. Bij te vervangen of nieuw toe te voegen groen wordt rekening gehouden met beplanting die past bij de cultuurhistorie van het fort. Ten behoeve van de inrichting en het beheer van het groen is een groenbeheerplan opgesteld.² Het groenbeheerplan is opgenomen als bijlage bij de planregels en is via een voorwaardelijke verplichting aan de regels gekoppeld. In het groenbeheerplan is aangegeven welke groenelementen onderdeel zijn van het fort en op welke wijze deze worden beheerd. De basis hiervoor zijn de kaart en bijbehorende beschrijving in tabelvorm die onderdeel zijn van de rangschikking van het terrein onder de Natuurschoonwet. Op de kaart is inzichtelijk gemaakt waar houtopstanden en natuur aanwezig zijn en waaruit de houtopstanden bestaan (boomgroepen, struweelranden, solitaire bomen etcetera). Het beheer heeft enerzijds tot doel om het aanwezige groen op passende wijze te onderhouden, bijvoorbeeld door behoud van de kenmerkende heesterbeplanting, het bosplantsoen en de solitaire bomen en bomenrijen, en anderzijds om het ontstaan van 'ongewenst' groen te voorkomen, bijvoorbeeld door maaien en beweiden van grasland en door het periodiek verwijderen van opschot en zaailingen van de contrescarp en overige groengedekte gebouwen. Door zorgvuldig beheer van het groen worden – meer dan voorheen het geval was – de landschappelijke waarden van het fort onderhouden. Onderdeel van het groenbeheerplan is een maaibeheerkaart, waarin is aangegeven hoe het niet-opgaande groen op het fortterrein wordt beheerd (maaien, niet maaien of extensieve begrazing).

Met het groenbeheerplan wordt tevens invulling gegeven aan het natuur- en landschapsbeleid van de provincie Utrecht. Het Utrechtse deel van het fort maakt deel uit van het Natuur Netwerk Nederland en is in het Natuurbeheerplan Utrecht 2019 aangemerkt als landschapstype L02.01 'Fortterrein'. Voor het beheer van dit landschapstype is de historische functie van het fort en het daarmee samenhangende (historische) groen het uitgangspunt. Fortterreinen hadden diverse functies: wallen dienden ter verdediging, maar er waren ook vlakke gedeelten voor exercitie en er was sprake van beplanting voor de aanwezigheid van gebruikshout en als camouflage. Beplanting vormt daarom in veel gevallen een onlosmakelijk onderdeel van fortterreinen. Van de forten van de grote waterlinies is bekend dat deze een planmatige beplanting kenden: deels als camouflage, maar vooral ook om gebruikshout beschikbaar te hebben. Restanten van deze beplantingen zijn nog te vinden op diverse forten, waaronder Fort Everdingen. De belangrijkste beheermaatregelen voor het landschapstype 'Fortterrein' bestaan uit het onderhouden van de wallen en bijbehorende graslanden en de (al dan niet historische) beplanting.

² Groenbeheerplan Fort Everdingen, januari 2018

4 Beleid

4.1 Rijksbeleid

4.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Op 13 maart 2012 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgesteld. Deze structuurvisie geeft een integraal kader voor het ruimtelijk en mobiliteitsbeleid op rijksniveau. In de structuurvisie schetst het Rijk de ambities voor concurrentiekracht, bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid tot 2040 (lange termijn) en doelen, belangen en opgaven tot 2028 (middellange termijn). De centrale visie wordt uiteengezet in drie hoofddoelstellingen voor de middellange termijn (2028), namelijk 'concurrerend, bereikbaar en leefbaar & veilig'. Voor de drie rijksdoelen zijn de onderwerpen van nationaal belang benoemd waarmee het Rijk aangeeft waarvoor het verantwoordelijk is en waarop het resultaten wil boeken.

De drie hoofddoelstellingen en 13 nationale belangen zijn:

1. Concurrerend: Het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk-economisch structuur van Nederland. Hiervoor zijn de volgende nationale belangen benoemd:
 - Nationaal belang 1: een excellent en internationaal bereikbaar vestigingsklimaat in de stedelijke regio's met een concentratie van topsectoren.
 - Nationaal belang 2: ruimte voor het hoofdnetwerk voor (duurzame) energievoorziening en de energietransitie.
 - Nationaal belang 3: ruimte voor het hoofdnetwerk voor vervoer van (gevaarlijke) stoffen via buisleidingen.
 - Nationaal belang 4: efficiënt gebruik van de ondergrond.
2. Bereikbaar: Het verbeteren, instandhouden en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat. Hiervoor zijn de volgende nationale belangen benoemd:
 - Nationaal belang 5: een robuust hoofdnetwerk van weg, spoor- en vaarwegen rondom en tussen de belangrijkste stedelijke regio's inclusief de achterlandverbindingen.
 - Nationaal belang 6: betere benutting van de capaciteit van het bestaande mobiliteitssysteem van weg, spoor- en vaarweg.
 - Nationaal belang 7: het instandhouden van de hoofdnetwerken van weg, spoor- en vaarwegen om het functioneren van de netwerken te waarborgen.
3. Leefbaar & veilig: Het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn:
 - Nationaal belang 8: verbeteren van de milieukwaliteit (lucht, bodem, water) en bescherming tegen geluidsoverlast en externe veiligheidsrisico's.
 - Nationaal belang 9: ruimte voor waterveiligheid, een duurzame zoetwatervoorziening en klimaatbestendige stedelijke (her)ontwikkeling.
 - Nationaal belang 10: Ruimte voor behoud en versterking van (inter)nationale unieke cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten. Landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten geven identiteit aan een gebied. Bovendien zijn culturele voorzieningen en cultureel erfgoed van belang voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat en daarmee voor de concurrentiekracht van Nederland. Het Rijk is verantwoordelijk voor het cultureel en natuurlijk UNESCO-werelderfgoed (inclusief de voorlopige lijst), kenmerkende stads- en dorpsgezichten, rijksmonumenten en cultuurhistorische waarden in of op de zeebodem. UNESCO wijst op voordracht van lidstaten internationaal unieke en waardevolle gebieden, objecten en ensembles aan als cultureel of natuurlijk Werelderfgoed. Hierover zijn internationale afspraken gemaakt, gericht op de instandhouding van deze uitzonderlijke universele waarden.

Om recht te doen aan de schaal en aard van de gebieden (de Stelling van Amsterdam, de Beemster, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Limes) worden deze door het Rijk ruimtelijk beschermd, waarbij ontwikkelingen in deze gebieden mogelijk zijn mits deze de aan de uitzonderlijke universele waarde verbonden kernkwaliteiten behouden of versterken.

- Nationaal belang 11: Ruimte voor een nationaal netwerk van natuur voor het overleven en ontwikkelen van flora- en faunasoorten.
- Nationaal belang 12: Ruimte voor militaire terreinen en activiteiten.

De rijksverantwoordelijkheid voor het systeem van goede ruimtelijke ordening is zonder hoofddoelstelling, als afzonderlijk belang opgenomen:

- Nationaal belang 13: Zorgvuldige afwegingen en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke plannen.

Naast de drie hoofddoelen wordt een zorgvuldig gebruik van de schaarse ruimte bevorderd. Hiervoor is een ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Dat betekent: eerst kijken of er vraag is naar een bepaalde nieuwe ontwikkeling, vervolgens kijken of het bestaande stedelijk gebied of bestaande bebouwing kan worden hergebruikt en mocht nieuwbouw echt nodig zijn, dan altijd zorgen voor een optimale inpassing.

Conclusie

Het plan betreft het versterken en instandhouden van een onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en draagt bij aan nationaal belang 10 'ruimte voor behoud en versterking van (inter)nationale unieke cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten'. Door middel van voorliggend plan zullen de kernkwaliteiten van het fort behouden en versterkt worden.

4.1.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) bevestigt in juridische zin de kaderstellende uitspraken in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte om nationale belangen veilig te stellen en te laten doorwerken in beleid van provincies en gemeenten. Op 30 december 2011 is het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening in werking getreden.

De Nieuwe Hollandse Waterlinie is in het Barro aangewezen als erfgoed van uitzonderlijke universele waarde. In het Barro zijn voor ieder erfgoed van uitzonderlijke universele waarde de kernkwaliteiten in hoofdlijnen beschreven. Voor het Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn dat de volgende:

1. Het unieke, in samenhang met het landschap ontworpen negentiende en twintigste-eeuwse hydrologische en militair verdedigingssysteem, bestaande uit:
 - inundatiegebieden;
 - zone met verdedigingswerken als forten, batterijen, lunetten, betonnen mitrailleurskazematten en groepsschuilplaatsen in hun samenhang met de omgeving;
 - voormalige schootsvelden (visueel open) en verboden kringen (merendeels onbebouwd gebied) rondom de forten;
 - waterwerken als waterlichamen, sluizen, inlaten, duikers, en dijken functionerend in samenhang met verdedigingswerken en inundatiegebieden;
 - overige elementen als beschutte wegen, (resten van) loopgraven en tankgrachten;
 - de landschappelijke inpassing en camouflage van de voormalige militaire objecten;
 - de historische vestingstructuur van de vestingsteden Muiden, Weesp, Naarden, Nieuwer-sluis, Gorinchem en Woudrichem;
2. Grote openheid;
3. Groen en overwegend rustig karakter.

Vervolgens stelt het Barro regels ten aanzien van de provinciale verordeningen. Hiermee stelt het Rijk dat de provinciale verordeningen regels moeten bevatten voor bestemmingsplannen waarmee de kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie worden behouden of versterkt.

Het is aan de desbetreffende provincies in hun verordening de begrenzing van de Nieuwe Hollandse Waterlinie nauwkeurig vast te stellen, waarbij de indicatieve begrenzing uit het Barro leidend is. Een nadere begrenzing moet bewerkstelligen dat op gemeentelijk niveau alle onderdelen van het gebied van cultuurhistorisch belang onder het erfgoed vallen. Het Barro benoemt ook globaal de kernkwaliteiten. Het is aan de provincies om deze kernkwaliteiten uit te werken en te concretiseren op regionale en lokale schaal. Voor onderhavige locatie is dit gebeurd door het opstellen van het Ruimtelijk Kwaliteitskader (zie paragraaf 4.2.1).

Conclusie

Het Barro is van betekenis voor onderhavig bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan betreft een nationaal belang aangezien het onderdeel uitmaakt van de Hollandse Waterlinie. Nadere doorwerking van het Barro vindt plaats in het provinciale beleid. Daarnaast is speciaal voor Fort Everdingen een ruimtelijk kwaliteitskader opgesteld door Dienst Landelijk Gebied.

Ladder van duurzame verstedelijking

Ingevolge de zogenaamde ladder voor duurzame verstedelijking, zoals vastgelegd in artikel 3.1.6, tweede lid van het Besluit ruimtelijke ordening, dient de toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling te bevatten, en, indien het bestemmingsplan die ontwikkeling mogelijk maakt buiten het bestaand stedelijk gebied, een motivering waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien. Los van de vraag of hier sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling, staan om te komen tot herbestemming en hergebruik vanuit de (rijks)bescherming zorgvuldigheid en goed beheer voorop. Behoud door ontwikkeling is het adagium. Het gaat hier om een leegstaand fort. Er wordt voldaan aan de actuele regionale behoefte (zie Waterliniebeleid van Rijk, provincies en gemeenten) om leegstaande forten te herontwikkelen en te behouden door toeristische ontwikkeling mogelijk te maken. In het kader van herontwikkeling wordt ook nadrukkelijk economische bedrijvigheid toegestaan. De ontwikkeling van Fort Everdingen draagt bij aan de vitaliteit van het platteland doordat het een nieuwe economische drager vormt om landschappelijke en cultuurhistorische waarden in stand te houden. Wat betreft herontwikkeling, locatie en behoefte voldoet dit plan aan de ladder.

4.1.3 Nota Belvedere

De Nota Belvedere is een nationale beleidsnota uit 1999, samengesteld door de ministeries van OCW, LNV, VROM en Verkeer en Waterstaat. De nota behandelt de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De traditionele objectgerichte monumentenzorg heeft sindsdien plaats gemaakt voor een integrale gebiedsgerichte benadering van cultuurhistorische waarden. Het herkenbaar houden van de historische ontwikkeling staat daarbij voorop. In het kader van het project Belvedere is een cultuurhistorische waardenkaart (CHW-kaart) van Nederland gemaakt. Op deze kaart zijn gebieden aangegeven met hoge sectorale cultuurhistorische waarden (beoordeeld naar de sectorgebieden archeologie, bouwkunde en historische landschap) en gebieden met hoge gecombineerde waarden. Daarnaast zijn er 105 plaatsen in Nederland aangewezen als in cultuurhistorisch opzicht belangrijke steden. Deze vallen ook onder Belvederegebied. Zowel Vianen als Culemborg zijn als zodanig aangewezen.

De beleidsstrategie met betrekking tot stedelijke Belvederegebied kent twee belangrijke punten:

- duurzame instandhouding van bestaande kwaliteiten door beleidsmatige verankering in bestemmingsplannen;
- versterking van cultuurhistorische identiteit door het benutten van kansen bij (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen en initiatieven in deze gebieden.

Gemeenten wordt onder meer gevraagd om in bestemmingsplannen aan te geven hoe en in hoeverre de cultuurhistorische samenhang wordt gehandhaafd en om de cultuurhistorische karakteristieken van Belvederegebieden vast te leggen als ruimtelijk toetsingskader.

De Nota Belvedere heeft doorgewerkt in de modernisering van de monumentenzorg. Het borgen van cultuurhistorische waarden in het ruimtelijk beleid is daarvan een van de speerpunten. Dit heeft in 2011 zijn neerslag gekregen in de beleidsvisie Kiezen voor karakter, Visie Erfgoed en ruimte. Als uitvloeisel daarvan moest met ingang van 2012 volgens het Besluit ruimtelijke ordening in bestemmingsplannen worden aangegeven hoe met cultuurhistorische waarden rekening wordt gehouden. Voor archeologie was dit al eerder geregeld in de Monumentenwet. Zo is ervoor gezorgd dat cultuurhistorische waarden in het proces van ruimtelijke ordening worden meegewogen.

4.1.4 Erfgoedwet

Op 1 juli 2016 is de Monumentenwet 1988 ingetrokken en is de nieuwe Erfgoedwet in werking getreden. De Erfgoedwet bundelt de tot op het moment van inwerkingtreding verschillende specifieke regelingen en wetten die er zijn voor het behoud en beheer van cultureel erfgoed. Deze regelingen en wetten die aanpassing en uitbreiding behoeften, zijn thans opgenomen in één integrale Erfgoedwet. In deze wet legt de overheid overzichtelijk en kenbaar vast hoe met ons erfgoed wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarbij heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. Daarmee wordt, naast dat integraliteit wordt bevorderd, tevens uitdrukking gegeven aan het grote maatschappelijke belang van een zorgvuldige omgang met ons cultureel erfgoed.

In de Omgevingswet zal de bestaande wet- en regelgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving worden geïntegreerd. Naast borging van een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, maakt deze wet ook een doelmatig beheer, gebruik en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies mogelijk. De Omgevingswet wordt ook van belang voor het cultureel erfgoed, omdat daarin een zorgvuldige omgang met het cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving wordt geborgd. Voorts zal de bescherming van (archeologische) monumenten, stads- en dorpsgezichten en cultuurlandschappen voor een belangrijk deel in die wet een plek krijgen, iets dat nu grotendeels geregeld was in de Monumentenwet 1988.

Omdat de Monumentenwet 1988 is ingetrokken en de Omgevingswet nog niet in werking is getreden, is in de Erfgoedwet overgangsrecht opgenomen. Dit is vastgelegd in artikel 9.1 van de Erfgoedwet. Dat artikel regelt dat de onderdelen van de Monumentenwet 1988 die overgaan naar de Omgevingswet van kracht blijven tot de inwerkingtreding daarvan, zodat er geen lacunes in de bescherming ontstaan. Het gaat onder meer om de aanwijzing en bescherming van stads- en dorpsgezichten (artikel 35 en 36 van de Monumentenwet 1988) en om de bescherming van archeologie in ruimtelijke besluiten (artikelen 38 tot en met 43 van de Monumentenwet 1988).

Toetsing

Fort Everdingen is aangewezen als rijksmonument en valt daarmee onder het regime van de Erfgoedwet. Met de inwerkingtreding van de Erfgoedwet is er voor wat betreft de bescherming van rijksmonumenten weinig veranderd ten opzichte van de Monumentenwet 1988. Voor de eigenaar geldt een instandhoudingsplicht, wat betekent dat het monument zodanig wordt onderhouden dat instandhouding van het object en de monumentale bouwkundige elementen zijn gewaarborgd. Voor het veranderen (slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigen) van rijksmonumenten is een omgevingsvergunning benodigd.

Conclusie

Onderhavig plan voorziet in de herbestemming van Fort Everdingen. De herbestemming is erop gericht de militair-cultuurhistorische en natuurwaarden te behouden en te versterken. Daarmee wordt de instandhoudingsplicht van het rijksmonument gewaarborgd en is het plan niet strijdig met het bepaalde in de Erfgoedwet.

4.1.5 Wet natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 geldt de Wet natuurbescherming. Deze wet heeft de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet vervangen. Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen zijn als Europees Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen die voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Wet natuurbescherming. Hierin zijn ook de al bestaande staatsnatuurmonumenten opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Toetsing

Het plangebied ligt niet in een gebied dat is beschermd volgens de Wet natuurbescherming. In een straal van 3 kilometer rond het plangebied ligt geen Beschermd Natuurmonument of Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied betreft Lingegebied & Diefdijk-Zuid, op ongeveer 4,5 kilometer ten zuiden van het plangebied. Andere Natura 2000-gebieden, zoals Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden Neder-Rijn) en Zouweboezem bevinden zich op meer dan 10 kilometer afstand van het plangebied.

Conclusie

Gezien de afstand, de relatief kleine omvang van de ruimtelijke ingreep en de tussenliggende reeds verstorende elementen (zoals de A2), zijn geen negatieve effecten te verwachten van de geplande ruimtelijke ingrepen op de natuurwaarden van de nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Nader onderzoek in de vorm van een Voortoets Wet natuurbescherming wordt derhalve niet noodzakelijk geacht.

4.2 Provinciaal beleid

4.2.1 Ruimtelijke Kwaliteitskader voor herontwikkeling Fort Everdingen

De voormalige Dienst Landelijk Gebied heeft in nauwe samenwerking met de provincies Gelderland en Utrecht en de gemeenten Vijfheerenlanden en Culemborg een ruimtelijk kwaliteitskader vastgesteld. Dit kader laat de mogelijkheden voor herontwikkeling van het fort zien en geeft een beeld van de voorwaarden waaraan een koper moet voldoen. Een duurzame toekomst voor Fort Everdingen vraagt om een eigentijdse herbestemming. De overheid legt geen concrete ontwikkelingsconcepten op aan de markt. Voor het behoud en de ontwikkeling van de kernwaarden stelt de overheid randvoorwaarden in de vorm van het ruimtelijk kwaliteitskader. Voor de functionele invulling stelt de overheid - naast wetgeving en beleid - een beperkt aantal randvoorwaarden:

Merkracht

Er moet een duidelijk, uniek en aantrekkelijk beeld worden neergezet. Een functie met een duidelijke identiteit en zichtbaarheid is de beste garantie voor een succesvolle herbestemming.

Zelfstandige exploitatie

Er komt geen structurele financiële bijdrage van de overheid. De initiatiefnemer is zelf volledig verantwoordelijk voor het slagen van het concept. Dit betekent dat de initiatiefnemer aantoonbaar kredietwaardig moet zijn om een duurzame toekomst van dit erfgoed veilig te stellen.

Samenhang

Het initiatief moet aanvullend zijn aan bestaande functies binnen de gemeenten Culemborg en Vijfheerenlanden. Het initiatief op het Fort Everdingen moet aanvullend zijn en - sterker nog - bij voorkeur ook de samenwerking aangaan met de ondernemers op het Werk.

Naast samenhang tussen het gebruik van het fort en de directe omgeving is het van belang dat de initiatiefnemer aantoont dat zijn concept is afgestemd op het rijke palet aan nieuwe functies binnen de Hollandse Waterlinie als nationaal geheel.

Maatschappelijk ondernemen

Ondernemen op het Fort Everdingen is maatschappelijk verantwoord ondernemen; het historisch erfgoed is van een grote maatschappelijke waarde. De initiatiefnemer weet de voordelen van marktwerking te combineren met de zorgvuldigheid van maatschappelijk en duurzaam ondernemen. Hierbij wordt de creativiteit van de markt gecombineerd met het behoud van de kwetsbare kernwaarden.

Goede buur

De initiatiefnemer moet een goede buurman zijn. Een goede samenwerking met omwonenden, (semi)overheden en belangengroeperingen is essentieel voor het slagen van de herbestemming. Een goede buur betekent ook dat de overheid van de initiatiefnemer verlangt dat er geen verkeersoverlast ontstaat. Fort Everdingen ligt te midden van het landelijk gebied, grenzend aan de natuurlijke uitwaarden, verbonden met de omgeving door smalle dijkwegen met daaraan kleinschalige dijkhuizen. Rust is een belangrijke omgevingskwaliteit. Deze rust moet gerespecteerd worden door het vinden van 'slimme' oplossingen voor het komen en gaan van de beoogde fortbezoekers. Verplicht onderdeel van het voor de selectie op te stellen businessplan is dan ook een plan voor het vervoer- en bezoekersmanagement.

Sturen op kernwaarden

Naast de bovengenoemde criteria aan het toekomstig gebruik stelt de overheid een aantal ruimtelijke voorwaarden om de kernwaarden van het fort veilig te stellen:

- kernwaarde cultuurhistorie: Fort Everdingen is van grote cultuurhistorische betekenis door de relatieve gaafheid van de gebouwen, de compleetheid van de militaire gebouwen, de relatieve gaafheid van de wegenstructuur, de militaire beplantingsstructuur in de vorm van de monumentale bomen en de nog aanwezige knotwilgenrij en haag langs de buitenzijde van de fortwal. Bijzonder waardevol is de aanwezigheid van de drie inundatiesluizen; dit maakt de essentie van de Waterlinie - inunderen - zichtbaar. De cultuurhistorische waardering heeft geleid tot aanwijzing van het fortcomplex tot rijksmonument. De rijksmonumentale onderdelen worden beschermd door de Erfgoedwet juncto de Monumentenwet.
- kernwaarde natuur: de belangrijkste natuurwaarde van het Fort Everdingen is de vleermuisfunctie. De toren vervult in de nazomer een belangrijke functie als zwermlocatie van water-vleermuizen. Belangrijke conclusie is dat de toren op het forteiland niet intensief - en dus niet als economische drager - in gebruik genomen kan worden. Beperkt (tijdelijk) gebruik, zorgvuldig handelend ten opzichte van vleermuizen, is wel mogelijk. Hiervoor dient voldaan te worden aan het 'vleermuisprotocol'.
- kernwaarde landschappelijke setting: Fort Everdingen is door de plaatsing in de landschappelijke assen - de Lekdijk en de Diefdijk - op subtiële wijze opgenomen in zijn omgeving. De combinatie van fort, inundatiesluis, Diefdijklinie met relictten van verdedigingswerken in het veld en het relatief open karakter van het landschap van de voormalige inundatiekom maakt dat er sprake is van een uniek militair-landschappelijk ensemble. De Kringenwet heeft er jarenlang voor gezorgd dat het omliggende schootsveld open van karakter is gebleven. De grote openheid en het groen en overwegend rustige karakter van het Waterlinielandschap zijn behoudenswaardige kwaliteiten. Ze worden met diverse planologische regimes beschermd, zoals het Barro van de rijksoverheid, de provinciale Ruimtelijke Verordeningen en de gemeentelijke bestemmingsplannen.

4.2.2 Omgevingsvisie Gelderland en Omgevingsverordening Gelderland

De Omgevingsvisie Gelderland richt zich formeel op de komende tien jaar, maar kijkt ook naar de langere termijn. De provincie heeft in de Omgevingsvisie twee doelen gedefinieerd. Het zijn doelen die de rol en kerntaken van de provincie als middenbestuur benadrukken.

1. Een duurzame economische structuurversterking: een gezonde economie met een aantrekkelijk vestigingsklimaat vraagt om sterke steden en een vitaal landelijk gebied met voldoende werkgelegenheid. Het streven is om de concurrentiekracht van Gelderland te vergroten door het duurzaam versterken van de ruimtelijk-economische structuur. De komende jaren zullen minder in het teken staan van denken in termen van 'groei' en meer in termen van 'beheer en ontwikkeling van het bestaande'.
2. Het borgen van de kwaliteit en veiligheid van onze leefomgeving: dit doel betekent vooral:
 - ontwikkelen met kwaliteit, recht doen aan de ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de plek; uitgaan van doelen, niet van regels,
 - zorg dragen voor een compact en hoogwaardig stelsel van onderling verbonden natuurgebieden en behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap,
 - een robuust en toekomstbestendig water- en bodemsysteem voor alle gebruiksfuncties; bij droogte, hitte en waterovervloed,
 - een gezonde en veilige leefomgeving.

Om deze doelen in beleid te vertalen, hanteert de provincie drie aandachtsgebieden: Dynamisch, Mooi en Divers Gelderland. Ontwikkelingen in Gelderland wil de provincie benaderen vanuit elk van deze drie perspectieven, die elkaar aanvullen:

- Dynamisch: de (ruimtelijk-economische) ontwikkelingen en de geleiding daarvan op provinciaal niveau.
- Mooi: de Gelderse kwaliteiten die bescherming nodig hebben en ruimte voor behoud door ontwikkeling.
- Divers: het herkennen van de regionale verschillen in maatschappelijke vraagstukken en opgaven en het koesteren van de regionale identiteiten.

Op de kaart 'Landschap' zijn voor het plangebied de volgende drie aanduidingen aangegeven.

Nationale Landschappen

De Nationale Landschappen zijn de symbolen bij uitstek van het Gelderse cultuurlandschap. Ze geven op (inter-)nationale schaal een afspiegeling van de landschappelijke diversiteit en krijgen daarom speciale aandacht. De provincie wil samen met haar partners ook door ruimtelijke ontwikkelingen de kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen behouden, herstellen en versterken en de landschappelijke samenhang vergroten. De provincie beschermt de kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen en geeft richting aan ontwikkelingen met kwaliteit. Voor behoud van de kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen zet de provincie de Omgevingsverordening in als juridisch vangnet, zodat de provincie in gesprek kan komen indien het provinciaal belang in het geding raakt. Voor onder andere de Nieuwe Hollandse Waterlinie geldt een toegesneden regime in de Omgevingsverordening. De kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie staan uitgewerkt in de bijlagen 'Kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen'. Hierin wordt het Nationaal Landschap De Nieuwe Hollandse Waterlinie beschreven in de zes deelgebieden.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

De provincie en haar partners streven er samen naar de Nieuwe Hollandse Waterlinie als erfgoed te behouden en ontwikkelen. Ontwikkeling is gericht op passende nieuwe functies, het vergroten van het economisch potentieel en de verankering in de maatschappij. Het beschermen gebeurt met ruimtelijke regelgeving waarmee ontwikkelingen zorgvuldig worden afgewogen tegen de kernkwaliteiten.

Deze kernkwaliteiten mogen bij ontwikkelingen niet aangetast worden. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een cultuurhistorisch fenomeen van wereldbelang dat de provincie voor de toekomst wil behouden. De provincie heeft met de mede-overheden in het Nationaal Project vastgelegd om uiterlijk 2020 de instandhouding van de Nieuwe Hollandse Waterlinie toekomstbestendig te hebben geregeld. Dit heeft gestalte gekregen via nationale samenwerking tussen Rijk en provincies en regionale samenwerking in het Pact van Loevestein.

Waardevol open gebied

De provincie en haar partners streven er samen naar de openheid van karakteristieke open landschapseenheden (waardevolle open gebieden) als kernkwaliteit te behouden. Dat zijn de grootste open gebieden in Gelderland of gebieden waar bebouwing ontbreekt en gaafheid en herkenbaarheid kenmerkend zijn. Openheid en ook het ontbreken van bebouwing is een kwetsbare kernkwaliteit, want ook kleine ingrepen kunnen de openheid al aantasten. In de Omgevingsverordening neemt de provincie bepalingen op die de kernkwaliteiten van de waardevolle open gebieden beschermen. De provincie zet in op een 'nee' voor ruimtelijke ingrepen die de openheid aantasten en een 'nee, tenzij' voor ruimtelijke ingrepen die de openheid niet aantasten maar eventueel wel andere kernkwaliteiten.

Groene ontwikkelingszone (GO)

Het plangebied ligt in de Groene ontwikkelingszone (GO). De GO bestaat uit alle gebieden met een andere bestemming dan natuur binnen de voormalige Gelderse EHS. Het beleid met betrekking tot de GO is gericht op het versterken van de ecologische samenhang door de aanleg van ecologische verbindingzones, waaronder landgrensoverschrijdende klimaatcorridors. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de Groene Ontwikkelingszone (GO) worden geen nieuwe grootschalige ontwikkelingen mogelijk gemaakt die leiden tot een significante aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, tenzij:

- a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
- b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
- d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd..

Nieuwe kleinschalige ontwikkelingen binnen de GO kunnen mogelijk worden gemaakt, mits wordt aangetoond dat de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo substantieel worden versterkt. Daarnaast dient deze versterking planologisch verankerd te worden in hetzelfde dan wel een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.

Toetsing

Onderhavig plan sluit aan bij de provinciale omgevingsvisie, aangezien de ontwikkeling kleinschalig is en gericht is op een passende functie voor het fort. Hierbij zal het fort in zijn waarde worden gelaten en zullen de bestaande gebouwen dienst doen ten behoeve van de nieuw toe te voegen functies. Belangrijk doel is het behoud en versterken van de cultuurhistorische, natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van het plangebied. In hoofdstuk 5 wordt uitgebreid ingegaan op de haalbaarheid van het plan in relatie tot natuur en landschap.

4.2.3 Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028 en Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013, provincie Utrecht

De Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028 is op 4 februari 2013 vastgesteld door Provinciale Staten van Utrecht. Dit ruimtelijke beleid van de provincie heeft als uitgangspunt: lokaal wat kan, regionaal wat moet. Gemeenten krijgen hierdoor meer ruimte om, binnen gestelde kaders, zelf beslissingen te nemen. Ruimtelijke kwaliteit staat hierbij voorop.

De Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013 (PRV) bevat algemene regels die gemeenten in acht moeten nemen bij het opstellen van hun ruimtelijke plannen. In zowel de structuurvisie als de verordening vormt het Militair erfgoed, waar de Nieuwe Hollandse Waterlinie onderdeel van uitmaakt, onderdeel van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur. Bij het beleid voor het militair erfgoed van de voormalige waterlinies ligt de opgave vooral op het via gebiedsontwikkelingen versterken en beleefbaar maken van de linies in het landschap. Tevens is het Nieuwe Hollandse Waterlinie onderdeel van het aspect Landschap. Voor het Landschap Nieuwe Hollandse Waterlinie wil de provincie de volgende kernkwaliteiten behouden en versterken:

1. samenhangend stelsel van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen;
2. groen en overwegend rustig karakter;
3. openheid.

Bij ontwikkelingen in het landschap van de Nieuwe Hollandse Waterlinie stelt de provincie het zichtbaar maken en behouden van het systeem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie centraal. Deze ambitie richt zich op zowel de losse onderdelen zelf als op het beleefbaar houden en herstellen van de samenhang tussen de delen. Zo hebben forten geen functie voor zichzelf, maar zijn ze gebouwd ter verdediging van een bepaald acces. Die relatie tussen fort en acces dient gerespecteerd te worden, net als de relatie tussen fort, acces en inundatievelden. De forten hadden vrij zicht en schootsrichting nodig over acces en inundatievelden. De inundatievelden camouflerden en hinderden na overstroming de verbindingswegen door het gebied. Opgaande beplanting, infrastructuur of bebouwing die de gecamouflerde structuur kon duiden moest verwijderd kunnen worden. Openheid versterkt de beleving van de inundatievelden.

Natuur Netwerk Nederland

Op basis van de structuurvisie en de PRV ligt het Utrechtse deel van het plangebied in het Natuur Netwerk Nederland. Op grond van artikel 2.4 van de PRV bevat een ruimtelijk besluit voor gronden die zijn aangewezen als Natuur Netwerk Nederland geen nieuwe bestemmingen en regels die ruimtelijke ontwikkelingen toestaan, die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gebieden, of van de samenhang tussen die gebieden. Indien toch sprake is van significante aantasting, kan een bestemmingsplan slechts onder strikte voorwaarden, waaronder het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen, worden vastgesteld.

Toetsing

Conform de Provinciale Ruimtelijke Verordening van de provincie Utrecht geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen gebieden die zijn aangewezen als Natuur Netwerk Nederland dat deze gebieden beschermd worden via het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe (planologische) ontwikkelingen zijn in principe niet mogelijk als deze een significant negatief effect hebben op het functioneren van het NNN. Om een zorgvuldige beoordeling te kunnen maken van de mogelijke effecten op het NNN dient de initiatiefnemer de mogelijke effecten van de voorgestelde ontwikkelingen op natuurwaarden te onderzoeken. Voor het plangebied zijn in de afgelopen jaren diverse natuuronderzoeken verricht. Gelet op de doelstelling van het initiatief om herontwikkeling van het fort samen te laten gaan met behoud en versterking van de natuurlijke en landschappelijke waarden van het plangebied, wordt in hoofdstuk 5 uitgebreid ingegaan op de haalbaarheid van het plan in relatie tot deze aspecten. Daarbij komen ook de verrichte onderzoeken aan bod.

4.2.4 Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen

De Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen bestaat uit een algemeen Koepelkatern en zes gebiedskaternen, per landschap één. De zes gebieden zijn:

- Groene Hart
- Linies
- Gelderse Vallei
- Utrechtse Heuvelrug

- Rivierengebied
- Arkemheen-Eemland

Gebiedskatern Waterlinies

Voor het plangebied is de Gebiedskatern Waterlinies van toepassing. De Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie vormen samen het gebied Waterlinies. Het systeem van de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie bestaat uit:

- een hoofdverdedigingslijn;
- inundatievelden ervoor;
- zwakke punten (accessen) in de inundatie;
- forten en militaire objecten ter verdediging van de accessen;
- Waterwerken voor het inundatiesysteem.

Beleefbaar maken

De Linies zijn bepaald door de onderliggende landschappen en bepalen op hun beurt de ontwikkelingsrichting van verstedelijking en grootschalige infrastructuur. Veel instanties werken al op verschillende niveaus aan het beleefbaar maken van de Linies. Het gaat hierbij voornamelijk om:

- het toegankelijk en beter zichtbaar maken van zichtbare militaire objecten;
- het beleefbaar maken van de totale lengte van de linie, bijvoorbeeld met recreatieve routes.

Kernkwaliteiten

De kernkwaliteiten van de twee waterlinies zijn:

1. samenhangend stelsel van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen;
2. groen en relatief stil;
3. (relatief grote) openheid.

De waterlinies vragen om:

- Aan de voorzijde van een fort (halve cirkel) de nadruk leggen op uitzicht en openheid. Zicht van en naar het fort. Schootsvelden richten zich naar de voorzijde en zijn bewust aangebracht (vista's).
- Een verbinding naar achteren toe, met zicht op de toegang c.q. poort van het fort. Accentueren van de weg. Reden voor het afbuigen van de acces-infra (=fort) herkenbaar maken. Toegang en parkeren aan de achterzijde. Daar waar het fort (nagenoeg) op de hoofdverdedigingslijn ligt (zoals bij de Stelling van Amsterdam), loopt de zichtlijn tot voorbij deze lijn;
- Hanteren van bouwregels voor de verboden kringen;
- Een herkenbare, gebiedsspecifieke ligging van een fort op het acces.

Conclusie

Onderhavig plan is in lijn met de kwaliteitsgids. Het plan voorziet in het behoud en de versterking van de cultuurhistorische kwaliteit van het fort. Door de nieuwe activiteiten in bestaande bebouwing te huisvesten wordt geen afbreuk gedaan aan de aanwezige kwaliteiten ter plaatse.

4.3 Gemeentelijk beleid

4.3.1 Structuurvisie Vianen (2013)

Eén van de belangrijkste rijksmonumenten in de voormalige gemeente Vianen is de Nieuwe Hollandse Waterlinie, gelegen op de zuidoostgrens. Onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie is Fort Everdingen. Het college van de voormalige gemeente Vianen heeft in het Visiedocument 2010 - 2014 'Samen voor een krachtig en sociaal Vianen' (2010) de ambitie uitgesproken dat voor het fort een nieuwe bestemming gevonden moet worden, waarbij de exploitatiekosten niet bij de gemeente mogen komen te liggen.

In het kader van recreatie en toerisme zet de gemeente onder ander in op het beleefbaar maken van het landschap. De landschappelijke en cultuurhistorisch waardevolle kwaliteiten worden hierbij zoveel mogelijk behouden en versterkt en tegelijkertijd wordt de beleefbaarheid ervan zoveel mogelijk vergroot. De gemeente zet in op overwegend extensieve vormen van recreatie in het buitengebied, zorgvuldig ingepast binnen het bestaande landschap en zonder dat dit ten koste gaat van de cultuurhistorische elementen en structuren. Het fort, dat momenteel niet toegankelijk is voor het publiek, krijgt bij voorkeur een publieke functie.

Conclusie

De herontwikkeling van Fort Everdingen sluit goed aan bij de visie, aangezien in de visie al wordt gesproken over Fort Everdingen waarbij het fort bij voorkeur een functie krijgt waarmee het voor publiek toegankelijk is.

4.3.2 Toekomstvisie Vianen 2025

De strategische toekomstvisie 'Vianen 2025' geeft richting aan de toekomstige programmabegroting en functioneert als toetssteen voor de bijbehorende uitgewerkte beleidskaders. De visie biedt daarmee houvast voor het invullen van de Uitvoeringsagenda. De visie is gebaseerd op de kernkwaliteiten en kernwaarden van de voormalige gemeente Vianen en wordt ondersteund door trends, leefstijlen en andere relevante (feitelijke) informatie. Op basis van de trends en ontwikkelingen en de input vanuit de Viaanse gemeenschap zijn de volgende inhoudelijke hoofdkeuzes gemaakt:

- wonen;
- historische en landschappelijke waarde;
- vitaliteit en dynamiek.

De hoofddoelen bij historische en landschappelijke waarde zijn:

- a. De historische kwaliteiten van de gemeente Vianen behouden, versterken én beter benutten. Het doel is meer bekendheid te geven aan de rijke geschiedenis, de fraaie oude binnenstad van Vianen en de 181 rijksmonumenten in de gemeente.
- b. Versterken, verbinden, toegankelijk maken en uitdragen van de landschappelijke kwaliteiten van de gemeente Vianen om zo het leefklimaat en de dynamiek te bevorderen (aantrekken van recreanten en toeristen).
- c. Het vergroten van de dynamiek en leefbaarheid van de Voorstraat door de aantrekkingskracht op inwoners, forensen, ondernemers en toeristen te vergroten
- d. Zodanig organiseren en regisseren van de groenvoorziening dat het niveau adequaat is en de bevolking aanleg en onderhoud beleeft als 'ruim voldoende'.

Conclusie

Onderhavig plan sluit goed aan bij de toekomstvisie aangezien het plan voorziet in het behouden, versterken en beter benutten van het monumentale fort. Door het fort een passende functie te geven en daarbij openbaar toegankelijk te maken, zal het een belangrijke toeristische/recreatieve functie gaan vervullen binnen de gemeente Vijfheerenlanden (en de voormalige gemeente Vianen).

4.3.3 Landschapsvisie gemeente Vianen

De landschapsvisie beoogt een route of richting voor de toekomstige ontwikkeling van het landelijk gebied aan te geven. Het is daarbij nadrukkelijk niet de bedoeling een hard einddoel voor 2025 te schetsen. De visie legt dan ook geen ontwikkelingen vast, maar biedt kaders en handvatten voor toekomstige ontwikkelingen. Met betrekking tot Fort Everdingen zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- vrije schootsvelden bepalen de bouwmogelijkheden in het voorland;
- het schootsveld kent een karakteristieke openheid en bestaat grotendeels uit de rivier de Lek en uiterwaarden:

- de openheid handhaven;
- ruimte voor waterberging en natuurontwikkeling (lage vegetatie);
- versterken van het groene karakter van het schootsveld;
- fort uit de verborgenheid halen en herbestemmen met recreatieve functie;
- maat en schaal van de nieuwe bebouwing is ondergeschikt aan de beeldbepalendheid van het fortcomplex;
- nieuwe bebouwing staat los van objecten behorende bij het fortcomplex, tenzij een geschakeld object een duidelijke (recreatieve) meerwaarde oplevert voor het fortcomplex als geheel;
- er is ruimte voor vernieuwende architectuur;
- materiaal- en kleurgebruik van de nieuwe bebouwing is ondergeschikt aan de beeldbepalendheid van het fortcomplex.

Conclusie

Onderhavig plan sluit aan bij de uitgangspunten voor het fort in de landschapvisie van de gemeente Vijfheerenlanden (en de voormalige gemeente Vianen). Het fort zal uit de verborgenheid gehaald worden en bestemd worden voor toeristische en recreatieve functies.

4.3.4 Structuurvisie Culemborg 2030 (2011)

Om te voorkomen dat binnen de grote hoeveelheid aan plannen en beleid de samenhang verloren raakt, heeft de gemeente besloten het geheel samen te brengen in één kaderstellend beleidsdocument: de Structuurvisie Culemborg 2030. Het document legt de uitgangspunten van de verschillende bestaande beleidsdocumenten op gemeenteniveau vast en vervult een rol als toetsings- en inspiratiekader voor ruimtelijke beslissingen. Om de visie van de gemeente meer vorm te geven, is een aantal cruciale projecten te onderscheiden en opgenomen in de Structuurvisie. Deze sleutelprojecten spelen zich af op strategische locaties in de gemeente en zijn van vitaal belang voor de leefbaarheid van de stad. Eén van die sleutelprojecten is het project Nieuwe Hollandse Waterlinie waar onderhavig plangebied onderdeel van uitmaakt.

De ontwikkeling van dit project is belangrijk voor Culemborg omdat dit de mogelijkheid geeft te komen tot een afronding van stadsrandzone west en een netwerk aan recreatieve routes te ontwikkelen die een verbinding leggen tussen het stedelijke gebied en het buitengebied. Deelprojecten, zoals bij het Fort Werk aan het Spoel, zijn of worden op dit moment gerealiseerd. Maar er worden meer plannen ontwikkeld. Die projecten moeten een uitwerking geven aan het versterken van de open functie van het landschap, het creëren van natte ecologische verbindingzones, het restaureren en toekennen van nieuwe duurzame functies aan Fort Everdingen, en het vergroten van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van het buitengebied via recreatieve routes.

Conclusie

Onderhavig plan sluit goed aan bij de Structuurvisie, waarbij met passende nieuwe functies eer wordt gedaan aan het bestaande Fort Everdingen en de gemeente Culemborg er een toeristisch-recreatieve trekpleister bij krijgt die het netwerk van recreatieve routes moet versterken.

4.3.5 Landschapsontwikkelingsplan 2006-2016, gemeente Culemborg

De gemeente Culemborg ligt midden in het voor Nederland zo kenmerkende rivierenlandschap. Voor behoud en versterking van dit landschap binnen de gemeentegrenzen is in 1993 een landschapsbeleidsplan opgesteld. Na ruim 10 jaar was het beleidsplan aan vernieuwing toe aangezien actuele zaken als meer aandacht voor cultuurhistorie, alternatieven voor agrarisch grondgebruik, nieuwe landgoederen, veranderend recreatief gebruik en hergebruik van agrarische bebouwing om een aanpassing van het landschapsbeleid vroegen. Deze actualisatie heeft zijn weerslag gekregen in het Landschapsontwikkelingsplan 2006-2016 (LOP).

Een belangrijk deel van het Culemborgse buitengebied maakt deel uit van het cultuurhistorisch belangrijke element de Nieuwe Hollandse Waterlinie met:

- een samenhangend systeem van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen;
- een groen en overwegend rustig karakter;
- een grote mate van openheid.

De kernkwaliteiten van het Waterlinielandschap:

- Als onderdeel van het nationaal landschap van de Nieuwe Hollandse Waterlinie bezit dit gebied hoge cultuurhistorische en ook landschappelijke waarden.
- De schootvelden hebben er mede voor gezorgd dat dit een open en relatief grootschalig landschap is met zicht op de Diefdijk en de westrand van de woonwijken van Culemborg met daarachter de torens van de binnenstad en de spoorbrug.
- Overzichtelijk en helder.
- Strakke graslanden met koeien en een enkele eendenkooi.
- Cultureel van karakter met strakke wegen en weteringen.
- Verspreid staande bebouwing van agrarische aard.
- Het gebied kent in het zuiden loodrecht op de Diefdijk staande en ten noorden van de Prijsche Wetering parallel aan de Diefdijk gerichte strokenverkaveling.

Wat is wenselijk:

- De burgers faciliteren die dit gebied als uitloopgebied gebruiken om een rondje te kunnen lopen.
- Ontwikkelen robuuste ecologische verbinding langs de Diefdijk.
- Weidevogelbeheer in de open kommen stimuleren.
- Agrarisch landschaps- en natuurbeheer stimuleren.
- Openheid stimuleren.
- Inundatiekanalen accentueren en strak houden in vormgeving.
- Sloten verbreden en voorzien van flauwe (natuurvriendelijke) oevers.
- De toegankelijkheid van het gebied voor voetgangers, fietsers en eventueel ruiters vergroten door de aanleg van paden.
- Behoud en eventueel nieuwbouw van houten huizen.
- Het zicht vanuit het gebied op de Diefdijk behouden.

Wat mag:

- Leegstaande ruilverkavelingsgebouwen afbreken.
- Leegstaande agrarische panden hergebruiken voor wonen en kleinschalig werken (volgens het beleidskader Vrijkomende Agrarische Bebouwing)
- Forten en andere elementen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie aanlichten.
- Extensieve recreatieve routes langs inundatiekanaal.
- Overnachtings-, eet- en drinkmogelijkheden toestaan.
- Educatieve accenten, infopanelen.

Conclusie plangebied

Onderhavig plan past binnen het LOP van de gemeente Culemborg. Door middel van onderhavig plan blijft de openheid van het gebied behouden en zal de toeristische-/recreatieve functie van het gebied versterkt worden.

4.3.6 Bestemmingsplan Buitengebied, cultuurhistorie

Het beleid voor landschap en cultuurhistorie is het behoud en versterken van de sfeer en de karakteristieken van het rivierenlandschap en de cultuurhistorische waarden en -elementen. Naast het rivierenlandschap, dat in Culemborg goed herkenbaar is, zijn er ook twee bijzondere karakte-

ristieke landschappen ontstaan met elk zijn eigen kenmerken, de gave Nieuwe Hollandse Waterlinie in het westelijk en zuidelijk buitengebied en het unieke grafelijke landschap in het oostelijk buitengebied.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

De karakteristieken van het natte rivierenlandschap zijn de basis geweest voor de aanleg van een militaire verdedigingslinie: de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een samenhangend systeem van landschappelijke kenmerken en specifieke militaire elementen. Het beleid ten aanzien van de Nieuwe Hollandse Waterlinie is gericht op:

- Het samenhangend systeem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.
- Duurzame economische ontwikkelingen koppelen aan behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten van de Waterlinie en het onderliggende landschap.
- De herkenbaarheid en de beleefbaarheid van de Waterlinie vergroten door (betere) zichtbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid.

Conclusie plangebied

Onderhavig plan is in lijn met het cultuurhistorisch beleid van de gemeente Culemborg. De economische ontwikkeling die met onderhavig bestemmingsplan wordt mogelijk gemaakt, draagt bij aan het behoud en ontwikkelen van de kernkwaliteiten van de Waterlinie en het onderliggende landschap.

4.3.7 Parapluplan Nieuwe Hollandse Waterlinie

In 2003 is voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie ten zuiden van de Lek het bestuurlijk platform 'Pact van Loevestein' opgericht. In de intentieverklaring van het Pact spreken de samenwerkende partijen af om dit unieke erfgoed nadrukkelijk te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen en aantasting tegen te gaan. Het Pact van Loevestein heeft op 12 mei 2011 de ambitie uitgesproken de Nieuwe Hollandse Waterlinie in 2018 Unesco-proof te hebben. Passend bij de strategie van het Pact en het Nationaal project Nieuwe Hollandse Waterlinie, verwacht de Unesco naast herstel en instandhouding een goede planologische bescherming van de kernkwaliteiten. De bescherming dient voor Unesco gericht te zijn op samenhang en authenticiteit (ook wel identiteit/herkenbaarheid van het militaire verleden).

De rijksoverheid heeft de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangewezen als erfgoed van uitzonderlijke universele waarde. Daaraan gekoppeld is een verplichting voor de provincies om de bescherming van de Nieuwe Hollandse Waterlinie vast te leggen in hun ruimtelijke verordeningen. Op basis van bovenstaande ambitie en de provinciale verplichting is in september 2012 in opdracht van het Pact van Loevestein gestart met het project 'planologische verankering van de Nieuwe Hollandse Waterlinie', met als doel een eenduidige en meer genuanceerde bescherming voor het totale plangebied te bewerkstelligen.

Op 13 februari 2014 hebben de gemeenten en de provincie Gelderland in het 'Pact van Loevestein', de bestuursovereenkomst 'Nieuwe Hollandse Waterlinie' ondertekend. Het doel van deze bestuursovereenkomst is te komen tot vaststelling van uniforme bestemmingsplanregels die het behoud en de ontwikkeling van de kernkwaliteiten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie waarborgen. Inmiddels is er een parapluplan met betrekking tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie vastgesteld. Binnen dit parapluplan is het plangebied aangeduid met de dubbelbestemming 'Waarde - Nieuwe Hollandse Waterlinie' en gebiedsaanduiding 'overige zone – kernzone'.

Conclusie plangebied

Onderhavig plan is passend binnen de regels die zijn vastgelegd in het parapluplan. Er wordt aangesloten bij de huidige karakteristieken en waarden van het fort, waarbij de nieuwe functie een versterking zal zijn voor het fort en haar omgeving.

5 Haalbaarheid - natuur

5.1 Algemeen

Fort Everdingen heeft, naast een hoge cultuurhistorische waarde, ook natuurlijke en landschappelijke waarde. De combinatie van (de bebouwing van) het fort met het omringende landschap, de fortgracht en de groene elementen op en rond het fortterrein maken het plangebied tot een bijzondere plek. Het Utrechtse deel van het fort is aangewezen als Natuur Netwerk Nederland, terwijl het Gelderse deel onderdeel is van de provinciale Groene Ontwikkelingszone. Hierdoor is – met name in het Utrechtse gedeelte – sprake van planologische bescherming van de natuur- en landschapswaarden en gelden er beperkingen voor nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast heeft het fort – met name de forttoeren – betekenis als zwerm- en overwinteringslocatie voor diverse vleermuissoorten en zijn enkele andere beschermde soorten aanwezig in het plangebied. Ook hieruit vloeien beperkingen voort voor het gebruik van het fort. De afgelopen jaren zijn diverse onderzoeken verricht om te bepalen onder welke voorwaarden herontwikkeling van het fortterrein mogelijk is. Hierna wordt ingegaan op de verrichte onderzoeken en is aangegeven welke consequenties deze onderzoeken hebben voor de regeling in dit bestemmingsplan.

5.2 Wettelijk kader

5.2.1 Wet natuurbescherming

In ieder bestemmingsplan dient rekening te worden gehouden met Europees en nationaal beleid en met wetgeving ten aanzien van de natuurbescherming. Het wettelijk kader voor de natuurbescherming wordt gevormd door de Wet natuurbescherming, die de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet heeft vervangen. In de wet wordt onderscheid gemaakt tussen gebiedsbescherming en soortenbescherming.

Gebiedsbescherming

Om inzicht te krijgen in de huidige natuurwaarden in en om het plangebied en de eventuele gevolgen van de geplande ontwikkelingen op de aanwezige waarden, dient nagegaan te worden of in of nabij het plangebied sprake is van gebieden die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied of anderszins beschermde status hebben.

Soortenbescherming

Ook bij de soortenbescherming is de Wet natuurbescherming van belang. In de Wet natuurbescherming is bepaald dat beschermde dieren, die bij wet zijn aangewezen, niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden, dat planten niet geplukt of verzameld mogen worden en dat het niet is toegestaan om nesten, holen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rustplaatsen te beschadigen, te vernietigen of te verstoren. De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij' principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden een ontheffing worden verleend. Bevoegd gezag daarvoor zijn Gedeputeerde Staten. Er zijn diverse natuuronderzoeken verricht in het plangebied om te bepalen welke beschermde soorten er voorkomen en hoe daarmee kan worden omgegaan. In paragraaf 5.3 en 5.4 wordt hier uitgebreid op ingegaan.

5.2.2 Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013 provincie Utrecht

Het Utrechtse deel van het plangebied is in de Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013 (PRV) aangewezen als Natuur Netwerk Nederland (NNN) en is daarmee planologisch beschermd. De regels voor ontwikkelingen in het NNN zijn opgenomen in artikel 2.4, derde lid van de PRV. Dit artikel luidt als volgt:

Artikel 2.4 Natuur Netwerk Nederland, derde lid

3. Een ruimtelijk besluit voor gronden die zijn aangewezen als 'Natuur Netwerk Nederland' bevat geen nieuwe bestemmingen en regels die ruimtelijke ontwikkelingen toestaan, die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gebieden, of van de samenhang tussen die gebieden, tenzij:
 - a. er sprake is van een groot openbaar belang en er geen reële andere mogelijkheden zijn, of de ruimtelijke ontwikkelingen nieuwe bebouwing of terreinverharding binnen omheinde militaire terreinen mogelijk maken, en
 - b. negatieve effecten voor de natuur worden zoveel mogelijk beperkt door mitigerende maatregelen en de overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd door inrichting van nieuwe natuur elders, met dien verstande dat:
 - I. de compensatie minimaal gelijkwaardig is aan het verlies aan waarden en kenmerken, en
 - II. de compensatie plaatsvindt in aansluiting op het Natuur Netwerk Nederland (NNN), of binnen de groene contour, of binnen het NNN op een locatie waar nog nieuwe natuur moet worden ontwikkeld en dit leidt tot versnelling van realisatie van het NNN, en
 - III. de realisatie van de compensatie, het beheer en de instandhouding daarvan zijn verzekerd op het moment van vaststelling van het ruimtelijk besluit, waarin de aantastende ruimtelijke ingreep mogelijk wordt gemaakt.

Dit lid bevat een nee, tenzij-regeling, waarin is bepaald dat nieuwe ontwikkelingen die per saldo een significante aantasting van het NNN tot gevolg hebben, in principe niet toelaatbaar zijn. Als uit een eerste onderzoek blijkt dat significante aantasting dreigt, moet worden overwogen of aanpassing van het plan mogelijk is om aantasting van het NNN te voorkomen. Als aanpassing van het plan niet mogelijk is, kunnen gemeenten gebruikmaken van drie instrumenten om de conclusie 'significante aantasting' te voorkomen: de methode plussen en minnen, herbegrenzing van het NNN of de saldobenadering. Als significante aantasting ook met gebruikmaking van deze instrumenten niet kan worden voorkomen, resteert een laatste instrument: mitigeren en compenseren (artikel 2.4, derde lid, onder a en b). Voor de herontwikkeling van Fort Everdingen is daarom van belang dat de effecten op het NNN in beeld worden gebracht. Als significante effecten (per saldo) kunnen worden uitgesloten, is het initiatief op grond van de PRV toelaatbaar, als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, is sprake van een compensatieplicht. In paragraaf 5.5 en 5.6 wordt hier uitgebreid op ingegaan.

5.3 Quickscan flora en fauna

In 2016 is een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het plangebied.³ Het onderzoek is als bijlage bij dit bestemmingsplan opgenomen. De quickscan heeft bestaan uit een bureauonderzoek en een eenmalig veldbezoek. In het onderzoek is geen aandacht besteed aan vleermuizen, aangezien eerder al uitgebreid onderzoek is gedaan naar de betekenis van Fort Everdingen voor vleermuizen (zie paragraaf 5.4). Het onderzoek is verricht in de periode vóór de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming. Daarom is nog uitgegaan van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet. Het NNN in de provincie Utrecht is in het onderzoek nog benoemd als ecologische hoofdstructuur. Hierna volgen de belangrijkste conclusies en adviezen uit de quickscan.

5.3.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, de Ecologische Hoofdstructuur (provincie Utrecht), het Gelders Natuur Netwerk, de Groene Ontwikkelingszones, weidevogelgebied en ganzenfoerageergebied (provincie Gelderland) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden.

³ Flora- en faunarapportage Fort Everdingen, SAB, 13 april 2016

Natuurbeschermingswet 1998

Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in beschermde gebieden kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Binnen een afstand van 3 kilometer van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten van de geplande ruimtelijke ingrepen op de natuurwaarden van de nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Nader onderzoek in de vorm van een Voortoets Natuurbeschermingswet 1998 wordt derhalve niet noodzakelijk geacht. Zodoende staat het aspect gebiedsbescherming in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 de haalbaarheid van het plan niet in de weg.

Gebiedsbescherming Provincie Utrecht

Het deel van het plangebied in de provincie Utrecht is onderdeel van de ecologische hoofdstructuur. In verband met het 'nee, tenzij-regime' dat in de EHS geldt, is nader onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van het initiatief in relatie tot de EHS. In paragraaf 5.5 en 5.6 wordt hierop ingegaan.

Gebiedsbescherming Provincie Gelderland

Het plangebied ligt in een Groene Ontwikkelingszone, grenzend aan het Gelders Natuur Netwerk (GNN). De versterking van de kwaliteiten wordt in deze specifieke situatie ten eerste gezocht in het garanderen van het behoud van cultuurhistorisch erfgoed, inclusief de kwaliteiten van dit erfgoed voor beschermde flora en fauna, door hergebruik van bebouwing mogelijk te maken. Tevens worden de functies op het terrein zorgvuldig landschappelijk ingepast in hun omgeving aan de hand van het ruimtelijk kwaliteitskader dat is opgesteld door Dienst Landelijk Gebied. De gezamenlijke ingrepen leiden tot behoud en versterking van de cultuurhistorische en de natuurlijke waarden van het terrein. Het plangebied is niet gelegen in weidevogelgebied of in een ganzenfoerageergebied. Gezien de grote tussenliggende afstand is geen negatief effect van het plan op weidevogelgebied of ganzenfoerageergebied te verwachten. Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

5.3.2 Soortbescherming

Strikt beschermde soorten

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen een aantal strikt beschermde plant- en diersoorten voor in de buurt van het plangebied. De meeste van deze soorten zijn in de huidige situatie echter niet in het gebied te verwachten omdat een geschikt leefgebied ontbreekt. Van een aantal soorten is de aanwezigheid in het plangebied reeds bekend of kan de aanwezigheid niet op voorhand worden uitgesloten. Het betreft de volgende soorten:

- Zwartsteel en tongvaren: Zwartsteel en tongvaren zijn in het plangebied aanwezig. De groeiplaatsen van zwartsteel en tongvaren worden niet aangetast door de beoogde plannen, nader onderzoek of werken volgens een goedgekeurde gedragscode wordt derhalve niet noodzakelijk geacht. Mochten er in de toekomst renovatiewerkzaamheden noodzakelijk zijn rond de toren en de contrescarp waarbij de groeiplaatsen van zwartsteel en tongvaren worden aangetast, dan dient er volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt te worden en dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld om schade aan deze planten te voorkomen.
- Kerkuil: In het plangebied is een verblijfplaats van een kerkuil aanwezig. Met de beoogde plannen vindt er echter geen aantasting plaats van een verblijfplaats of van de functionele leefomgeving van de kerkuil. Negatieve effecten van het plan op de kerkuil worden niet waarschijnlijk geacht en nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is daarom niet noodzakelijk.
- Vleermuizen: Vleermuizen zijn in de quickscan buiten beschouwing gelaten. Verwezen wordt naar het vleermuisonderzoek zoals beschreven in paragraaf 5.4 van deze toelichting.

Zorgplicht

De zorgplicht is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.

Broedende vogels

Bij (de start van) werkzaamheden in het broedseizoen, kunnen broedende vogels worden verstoord of hun nesten worden aangetast. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zouden kunnen verstoren. De (start van de) werkzaamheden dienen daarom plaats te vinden buiten het broedseizoen. De werkzaamheden kunnen doorlopen in het broedseizoen als broedende vogels binnen het plangebied uitgesloten kunnen worden.

5.3.3 Actualisatie quickscan in verband Wet natuurbescherming

De quickscan flora en fauna is uitgevoerd in het licht van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en het Natuur Netwerk Nederland. De Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet 1998 zijn per 1 januari 2017 opgenomen in de Wet natuurbescherming. Daarom is in december 2016 een memo opgesteld waarin een actualisatie van de quickscan op basis van de Wet natuurbescherming is opgenomen.⁴ Hierna worden de conclusies van de actualisatie beschreven. De memo is als bijlage aan dit bestemmingsplan toegevoegd.

Gebiedsbescherming

De conclusie van de eerder verrichte quickscan die luidt dat het plangebied binnen de grenzen van Natuur Netwerk Nederland ligt, blijft gehandhaafd. Dit blijft onveranderd onder de Wet natuurbescherming.

Soortenbescherming

De in het plangebied aanwezige zwartsteel en tongvaren zijn onder de Wet natuurbescherming niet langer beschermd. Inzake soortenbescherming worden strikt beschermde vaatplanten, grondgebonden zoogdieren, reptielen, amfibieën, vissen, insecten en overige ongewervelden niet in het plangebied verwacht. Wetgeving betreffende de nestplaats van de kerkuil is ongewijzigd gebleven, maar met de beoogde plannen vindt er geen aantasting plaats van een nestplaats of van de functionele leefomgeving van de kerkuil. Negatieve effecten van het plan op de kerkuil worden niet waarschijnlijk geacht en nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is derhalve niet noodzakelijk. Vleermuizen zijn in de actualisatie, net als in de oorspronkelijke quickscan, buiten beschouwing gelaten.

Zorgplicht

Er dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht en met de broedperiode van vogels. Als tijdens de werkzaamheden een broedende vogel wordt aangetroffen, mag dit nest niet worden beschadigd of worden weggehaald.

5.4 Vleermuisonderzoek

5.4.1 De vleermuisfuncties van Fort Everdingen

In 2009 en 2010 is in opdracht van Dienst Landelijk Gebied door de Zoogdierverseniging onderzoek gedaan naar vleermuizen op het terrein en in de gebouwen van Fort Everdingen. In totaal zijn in deze periode vier winterinspecties en zes zomerinspecties uitgevoerd. Het doel hiervan was het vaststellen van de aanwezigheid dan wel afwezigheid van de verschillende vleermuissoorten en de functies die het fort heeft voor vleermuizen op het terrein en in de gebouwen.

⁴ Memo actualisatie quickscan in verband met de nieuwe Wet natuurbescherming, SAB, 22 december 2016

De resultaten van het onderzoek zijn gebundeld in de rapportage 'De vleermuisfuncties van Fort Everdingen'.⁵ De rapportage is als bijlage bij dit bestemmingsplan opgenomen.

Conclusies vleermuisonderzoek

Op Fort Everdingen zijn in totaal 7 soorten vleermuizen (watervleermuis, gewone baardvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis) waargenomen. Fort Everdingen heeft voor deze soorten vleermuizen zeven functies. Deze functies zijn in volgorde van belang: nazomerzwermlocaties, winterverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, tussenverblijfplaatsen, jachtgebieden, vliegroutes en paarverblijven. Er zijn geen kraamverblijfplaatsen gevonden. Fort Everdingen:

- is een belangrijke zwermlocatie van vijf soorten vleermuizen;
- is een belangrijke overwinteringslocatie van vijf soorten;
- heeft zomerverblijfplaatsen van drie soorten;
- heeft jachtgebieden voor ten minste zes soorten;
- biedt ruimte aan paarverblijven van twee soorten.

De vleermuisfuncties zijn minder goed ontwikkeld dan in het nabijgelegen fort Honswijk (aan de noordzijde van de Lek), maar beter ontwikkeld en in gunstiger staat van instandhouding dan in twee andere belangrijke locaties in de Betuwe: Fort Asperen en Fort Giessen. Bijna alle functies zijn aanwezig in de toren en in beperktere mate ontwikkeld in één of meer andere gebouwen. Jaarrond zijn er in de toren van het fort vleermuizen (vleermuisfuncties) aanwezig. Afhankelijk van het seizoen of periode van de nacht zijn de vleermuizen voornamelijk aanwezig in de kelder, op de begane grond of op de eerste verdieping. Alle soorten benutten de verschillen in temperatuur en luchtvochtigheid over de verdiepingen en het natuurlijke temperatuursverloop op hun eigen manier en maken gebruik van de specifieke 'gebouwstructuren'. In de bomvrije kazerne A1 zijn drie functies aanwezig, zowel op de begane grond als op de eerste verdieping. In twee van de groepsschuilplaatsen en de contrescarp is enkel de overwinteringsfunctie aanwezig. Waarschijnlijk is in één van de houten loodsen een paarverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aanwezig. Op het terrein zijn in twee bomen paarverblijven van ruige dwergvleermuizen aanwezig. Op korte afstand is ook een voorjaarsverblijfplaats van rosse vleermuizen aanwezig. Het opgaand groen en de wallen zijn een goed beschut jachtgebied voor gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen. De lokale populatie gewone dwergvleermuizen is voor 30-50% afhankelijk van het groen op het fort en rond de fortgracht.

Mogelijkheden tot ontwikkeling

In de rapportage zijn de mogelijkheden voor ontwikkeling van Fort Everdingen in beeld gebracht. De meeste mogelijkheden voor ontwikkeling liggen buiten de forttoeren. De loodsen en de fortwachterswoning hebben geen functie voor vleermuizen. In de contrescarp zijn alleen zwak ontwikkelde functies aanwezig. Met goede en vroegtijdige compensatie is ook gebruik van de bomvrije kazernes mogelijk. Het ontwikkelen van nieuwe gebouwen op het terrein is ook mogelijk, mits deze en de activiteiten hierin geen versturende invloed hebben op de vleermuisfuncties in de toren. Dit betekent beperkingen aan terreinverlichting en beperkingen aan de ingrepen in het hoogopgaande groen.

Het is niet eenvoudig geschikte ontwikkelscenario's of gebruiksvormen te vinden die geen schade toebrengen aan de huidige vleermuisfuncties in de forttoeren. Door het 'verplaatsen' van delen van functies kan wel wat ontwikkelruimte gevonden worden, maar maximaal zal dit een en een halve verdieping kunnen zijn. Er zijn dan wel grote bouwkundige aanpassingen nodig. Deze bouwkundige ingrepen zullen eerst vooraf doorgerekend moeten worden in de effecten op vochthuishouding en temperatuurverdeling. In de volgende tabel zijn de ontwikkelingskansen in beeld gebracht.

⁵ De vleermuisfuncties van Fort Everdingen, Zoogdiervereniging, 3 maart 2011

Object	Belang van de functies	Ontwikkelingskansen
toren	bijzonder belang	zeer beperkt, onder bepaalde voorwaarden kan eerste verdieping worden ontwikkeld
contrescarp	algemeen belang	groot, mits tijdig ingezette mitigerende en compenserende maatregelen
bomvrije kazernes A1, A2	algemeen belang	groot, mits tijdig ingezette mitigerende en compenserende maatregelen
groepsschuilplaats 1860	geen	groot
groepsschuilplaats 1916-1918	geen	groot
groepsschuilplaats 1938-1940	algemeen belang	beperkt, mitigatie is bij bepaalde ontwikkelingen noodzakelijk
houten loodsen (<1880)	beperkt belang	groot, beperkte compensatie nodig
moderne loodsen	geen	groot, geen aanvullende maatregelen
fortwachterswoning	geen	onbeperkt
sluis	?	eerst bijzonder onderzoek nodig
groenstructuren	bijzonder belang (lokaal)	beperkt, mitigatie is bij bepaalde ontwikkelingen noodzakelijk
fortgracht	algemeen belang	beperkt, mitigatie is bij bepaalde ontwikkelingen noodzakelijk

5.4.2 Ecologisch advies herontwikkeling Fort Everdingen

Op basis van de resultaten van het vleermuisonderzoek is door de Dienst Landelijk gebied ecologisch advies uitgebracht met betrekking tot de mogelijkheden voor ingebruikname en activiteiten op Fort Everdingen.⁶ Het advies, dat mede aan de basis heeft gestaan voor de zoektocht naar een duurzame (her)bestemming voor het fort, is als bijlage bij deze toelichting opgenomen. In de rapportage zijn voor Fort Everdingen de volgende bevindingen opgenomen.

Het torenfort

het torenfort op Fort Everdingen is een unieke locatie voor vleermuizen. Honderden dieren, mogelijk meer dan duizend, trekken er jaarlijks naar toe om te zwermen en 100 tot 200 dieren om te overwinteren. Het hele jaar zijn vleermuizen aanwezig. Het torenfort vervult landelijk en provinciaal een belangrijke functie voor vleermuizen en mogelijkheden voor ingebruikname van de (volledige) toren zijn weinig reëel. Gelet op de grote aantallen vleermuizen die van de fortoren gebruikmaken als zwermlocatie en winterverblijfplaats is het vooraf realiseren van functionele mitigatie namelijk niet realistisch: vleermuizen zijn vrij conservatief, ze komen al tientallen jaren naar dezelfde plek, waardoor het verplaatsen van een grote groep (afhankelijk van de soort) 15 tot 25 jaar kan duren. Daarnaast geldt dat objecten als de fortoren een unieke constructie kennen - met een specifiek binnenklimaat en een grote verscheidenheid aan weggroipmogelijkheden - die moeilijk na te bootsen is én dat het nieuwe object ook nog eens in de rijksmonumentale status van het totale fort zou moeten passen. Ook voor de inrichting of ingebruikname van de omgeving van het torenfort gelden aandachtspunten. De groenzone rond decontrescarp dient gehandhaafd te worden, er zijn beperkte mogelijkheden voor het toepassen van verlichting en geluid en rondleidingen in het torenfort kunnen uitsluitend worden gegeven in de zomerperiode (april tot en met september), tot pakweg een half uur voor zonsondergang. Wel dient daarbij rekening te worden gehouden met locaties waar zomerkolonies aanwezig zijn.

⁶ Advies vleermuizen op Fort Honswijk en Fort Everdingen, Dienst Landelijk Gebied, 8 november 2012

Een aantal ruimtes op de begane grond werd door Defensie gebruikt voor röntgenapparatuur. Deze ruimtes werden jaarrond verwarmd en waren daarom ongeschikt voor gebruik door vleermuizen. Ook de direct aangrenzende ruimtes en de ruimtes onder (kelderverdieping) en boven (eerste verdieping) de röntgenruimte hadden vanwege de hogere temperatuur geen gebruiksfunctie voor vleermuizen. Het gebruik door Defensie is beëindigd. Doordat de verwarming van de ruimtes in de nieuwe situatie is/wordt teruggebracht, wordt de wintersituatie voor vleermuizen verbeterd. Omdat de ruimtes geen betekenis hebben voor vleermuizen, kunnen deze in de nieuwe situatie eventueel extensief worden gebruikt voor nieuwe functies.

Contrescarp

De contrescarp vervult alleen een functie als winterverblijfplaats voor baardvleermuizen. De dieren bevinden zich in een van de laatste kamers van het zuidelijk deel van de contrescarp. Extensief gebruik van het overige deel van de contrescarp is direct mogelijk, mits de voorwaarden ten aanzien van het voorkomen van opwarming, licht- en geluidverstoring in acht worden genomen. Er gelden beperkingen voor restauratie- of verbouwingsmogelijkheden van de contrescarp door de beperkte afstand tot het torenfort. Wanneer en hoe werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder vleermuizen te verstoren, dient door een deskundige te worden uitgewerkt in een werkprotocol. Mits vooraf functionele alternatieven zijn gerealiseerd voor de overwinterende baardvleermuizen, is het mogelijk de gehele contrescarp in gebruik te nemen onder genoemde voorwaarden. Alternatieven kunnen bijvoorbeeld worden gecreëerd door de mogelijkheden in het torenfort te optimaliseren. Het verbeteren van bestaande vleermuiswaarden kan juridisch gezien ook gelden als compensatie. Zo kan gedacht worden aan het verwijderen van de röntgenapparatuur waardoor opwarming van diverse kamers in de kelder, begane grond en de eerste verdieping wordt voorkomen en deze ruimtes geschikt worden voor ingebruikname door vleermuizen.

Bomvrije kazerne A1

Ook de bomvrije kazerne A1 vervult een belangrijke vleermuisfunctie, met meerdere soorten en typen verblijfplaatsen. Het realiseren van mitigatie is niet eenvoudig, omdat die moet functioneren voor meerdere soorten en redelijke aantallen en dit vele jaren zal duren, waardoor ingebruikname voor activiteiten niet voor de hand ligt. Mogelijkheden hiervoor zijn echter wel aanwezig, wanneer het torenfort voor vleermuizen geoptimaliseerd wordt, de contrescarp voor vleermuizen behouden blijft en verbeterd wordt én voldoende tijd gereserveerd wordt om de verplaatsing van vleermuizen mogelijk te maken.

Overige gebouwen

In de loodsen 2 t/m 7, schuilplaatsen G1 t/m G3 en Groepsschuilplaats 3 t/m 7, kazerne A2 en het wachtgebouw zijn geen vleermuisfuncties aangetroffen. Deze gebouwen kunnen dan ook direct in gebruik genomen worden. In Groepsschuilplaats 1 en 2 zijn enkele overwinterende grootoorvleermuizen aangetroffen. Gezien de geringe aantallen en het flexibele karakter van deze soort zijn functionele alternatieven relatief eenvoudig te creëren. Ook de enkele gewone dwergvleermuis die is waargenomen hoeft geen belemmering te vormen voor ingebruikname, mits hiervoor maatregelen getroffen worden.

Beplanting en groenstructuur

De groenstructuren op Fort Everdingen vervullen een functie als foerageergebied, vliegroute, buffering van de wind en beschutting bij het zwermen. Het groenareaal is beperkt aanwezig, waardoor kapwerkzaamheden snel leiden tot verlies van functies. Hier dient zeer zorgvuldig mee omgesprongen te worden.

Conclusie

Samengevat zijn de volgende conclusies getrokken in het advies van de Dienst Landelijk Gebied:

- Een relatief snelle herontwikkeling van Fort Everdingen is alleen mogelijk als het torenfort zeer beperkt/niet herontwikkeld wordt voor nieuwe functies.

- De contrescarp is - binnen vooraf goed vast te leggen gebruiksrandvoorwaarden (met mitigatie voor bestaande vleermuiswaarden) - volledig inzetbaar voor herontwikkelingen.
- Indien de vleermuiswaarden van het torenfort en/of andere bestaande objecten nog verder ontwikkeld worden, is het mogelijk om een groot deel van de gebouwen waar sprake is van beperkte aanwezigheid van vleermuizen binnen redelijke termijnen 'vrij te spelen' voor herontwikkelingen.

5.5 Haalbaarheidsanalyse Natuur Netwerk Nederland

In 2017 is een haalbaarheidsanalyse uitgevoerd om de gevolgen van het initiatief voor het Natuur Netwerk Nederland (destijds nog bekend onder de noemer ecologische hoofdstructuur) te onderzoeken.⁷ In het onderzoek zijn de mogelijke gevolgen van het plan in beeld gebracht, om zodoende te bepalen of de ontwikkeling een significant negatief effect kan hebben op het functioneren van het NNN. Er is daarbij getoetst aan de wezenlijke waarden en kenmerken van de bij het gebied behorende natuurdoelen en de natuurkwaliteit. De provincie Utrecht heeft ter beoordeling van de wezenlijke kenmerken en waarden zes toetsingsaspecten benoemd:

1. bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem, inclusief vereiste omgevingsfactoren (zoals donkerte, bodem, water, milieu);
2. de robuustheid en aaneengeslotenheid van de EHS;
3. de aanwezigheid van bijzondere soorten;
4. de verbindingsfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen;
5. behoud van oppervlakte;
6. behoud van samenhang.

Het onderzoek is als bijlage bij dit bestemmingsplan opgenomen. Hierna zijn de conclusies uit het onderzoek opgenomen.

5.5.1 Natuurdoelstellingen NNN

De natuurdoelstellingen voor het NNN zijn in de provincie Utrecht uitgewerkt in het Natuurbeheerplan. In de kaart behorende bij het Natuurbeheerplan 2017 zijn het fortterrein en de omringende gracht buiten de begrenzing van de natuurgebieden gehouden en is aan het terrein geen natuur- of landschapsbeheertype toegekend.⁸ Voor het noordwestelijk deel van het plangebied, ten noordwesten van de gracht, zijn de volgende beheertypen aangewezen: een smalle strook is aangewezen als beheertype N12.02 kruiden- en faunarij grasland en delen zijn aangewezen als L01.01 Poel en kleine historische wateren en N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos. In de directe omgeving van het plangebied liggen verder de beheertypen op N10.01 Nat schraalland en N04.01 Zoete plas.

5.5.2 Effectbeoordeling

In het onderzoek zijn, aan de hand van de zes toetsingsaspecten van de provincie Utrecht, de effecten van het initiatief beoordeeld. Hierna is de effectbeoordeling integraal overgenomen.

1. Bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem

In de beoordeling is onderscheid gemaakt in het deel van het plangebied zonder beheertypen (het fortterrein en de gracht) en het deel van het plangebied met beheertypen (de gronden ten noordwesten van het fort).

⁷ Haalbaarheidsanalyse EHS provincie Utrecht Fort Everdingen, SAB, 4 januari 2017

⁸ In het haalbaarheidsonderzoek is nog uitgegaan van het Natuurbeheerplan 2017. In het Natuurbeheerplan 2018 en het Natuurbeheerplan 2019 zijn het fortterrein en de gracht aangemerkt als landschapsbeheertype L02.01 Fortterrein.

Plangebied zonder beheertypen (inmiddels landschapsbeheertype L02.01 Fortterrein)Bestaande en potentiële waarden groene omgeving

Zoals aangegeven ligt het westelijk deel van het fort binnen het NNN, maar is voor dit deel binnen het natuurbeheerplan geen beheertype aangegeven. Dit deel van het plangebied bestaat uit de oevers van de gracht rondom het fort, de omwalling van het fort en het fortterrein zelf, met boomgroepjes, bomenrijen, struiken, grasland, enige verharding en bebouwing. De overgangen van nat naar droog en van hoog naar laag in het plangebied en de afwisseling van opgaande en lage begroeiing, verharding en bebouwing zorgt voor een grote variatie aan standplaatsfactoren. Bij de inventarisaties van de planten en broedvogels die in 2015 in het gebied werden uitgevoerd, werden dan ook veel verschillende soorten waargenomen. Deze soorten vormen een afspiegeling van de verschillende biotopen die aanwezig zijn, met zowel soorten gebonden aan water en aan een vochtig milieu, als soorten gebonden aan een drogere standplaats en aan bebouwing.

Bij de ingrepen die binnen het plangebied zijn voorzien, zijn de veranderingen aan de groenstructuur zeer beperkt. Zo zal slechts één boom mogelijk worden gekapt en blijven de overige bomen in het plangebied behouden. Ook de overige groenstructuren in het plangebied blijven behouden. Verder zijn geen ingrepen aan het water rondom het fort voorzien. Doordat ingrepen aan groenstructuur en water niet of nauwelijks plaatsvinden, verandert de leefomgeving voor soorten gebonden aan deze structuren niet op een directe wijze. Wel zorgen de nieuwe activiteiten op het fort mogelijk voor een indirecte verandering van de leefomgeving van diersoorten, doordat de activiteiten verstoring kunnen werken. Zo zal het aantal mensen dat het fort bezoekt waarschijnlijk sterk toenemen, waardoor op het fort sprake zou kunnen zijn van verstoring door licht, geluid of door optische verstoring. De afgelopen jaren was het fort in gebruik bij defensie. De soorten die aanwezig zijn in dit gebied, zijn daardoor gewend aan enige menselijke aanwezigheid. Verstoringgevoelige soorten zijn in dit deel, buiten de gebouwen, maar beperkt aanwezig, zo blijkt uit de quickscan flora en fauna (2016) en uit de gegevens van de planten- en broedvogelinventarisaties uit 2015. Zo komen bever, das en boommarter er niet voor en ook zijn in de bomen geen vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten aanwezig. Wel komt de rode lijstsoort groene specht voor op het fort. Deze soort is matig gevoelig voor verstoring. Te verwachten is dat de activiteiten die mogelijk worden op het fort, zoals brouwerij, proeverij, kaasmakerij, zalenverhuur en natuurcamping dagelijks ieder maximaal enige tientallen bezoekers zullen trekken. Ook de parkeervoorziening (circa 70 plaatsen) is afgestemd op een dergelijk aantal bezoekers. De activiteiten zullen vooral binnen plaatsvinden, in de bebouwing rondom de aanwezige verharding op het fortterrein. De activiteiten buiten deze verharding zullen beperkt zijn. Daarbij betreft het geen activiteiten waarvan het te verwachten is dat ze in de open lucht leiden tot versterkt geluid of extra verlichting. De verstoringende werking naar de omgeving zal hierdoor beperkt zijn.

Bestaande en potentiële waarden bebouwde omgeving

De voornaamste ingreep die in het plangebied plaatsvindt, is de verandering van de functie van de gebouwen. Aan de bebouwing zijn verschillende planten en dieren gebonden. Bij de inventarisaties in 2015 bleken de varensoorten tongvaren en zwartsteel op bebouwing te groeien en bleek de kerkuil broedend aanwezig te zijn in de torentoren. Deze soorten zullen niet door de plannen worden aangetast, onder meer omdat de ruimte binnen het torenfort waar de kerkuil aanwezig is geen onderdeel van de beoogde plannen is en behouden blijft en omdat de standplaatsen van de varens bekend zijn en behouden blijven. Verder hebben met name het torenfort, maar ook enkele andere gebouwen binnen het plangebied, een belangrijke functie voor vleermuizen. In de nazomer zijn bij het fort 760 tot 1.200 zwermende watervleermuizen aanwezig. Hiermee is het fort van nationaal belang voor de instandhouding van deze soort. Ook is het fort van belang als zwermlocatie voor baardvleermuizen en gewone dwergvleermuizen. Bij dit zwermen wordt gepaard door vleermuizen. Daarnaast leren jonge vleermuizen door het zwermen overwinteringsverblijven kennen. Naast een functie als zwermplaats vervult het fort ook een belangrijke functie als overwinteringslocatie voor 100 tot 200 vleermuizen.

Hierbij gebruiken de dieren met name het torenfort maar ook de bomvrije kazerne A1. In een aantal overige gebouwen overwinteren kleinere aantallen dieren. In de zomer zijn kleine aantallen gewone grootvleermuizen, watervleermuizen en gewone dwergvleermuizen aanwezig. Voor de omgang met deze belangrijke functies voor vleermuizen is in 2010 door de zoogdiervereniging en in 2012 door DLG een advies opgesteld. Bij de ontwikkeling van plannen voor Fort Everdingen zijn deze adviezen het uitgangspunt geweest. Daarnaast blijft de groenstructuur op het fort behouden en vinden mitigerende maatregelen plaats bij de activiteiten die worden gerealiseerd in de contrescarp en andere gebouwen die een beperktere functie voor vleermuizen vervullen. Hierdoor blijven de functies die het fort vervult voor vleermuizen ook in de toekomst, bij de realisatie van het plan, behouden.

Conclusie

Uit bovenstaande volgt dat de omgevingsfactoren voor de aanwezige natuurwaarden in dit deel van het plangebied niet of slechts beperkt zullen wijzigen als gevolg van het plan. Het functioneren van de aanwezige natuurwaarden in dit deel van het plangebied zal nu en in de toekomst dan ook niet veranderen.

Plangebied met beheertypen

Voor het noordwestelijk deel van het plangebied, ten noordwesten van de fortgracht, zijn beheertypen aangewezen. Een smalle strook is aangewezen als beheertype N12.02 kruiden- en faunairijk grasland en delen zijn aangewezen als L01.01 Poel en kleine historische wateren en N14.01 Rivieren beekbegeleidend bos. De plannen voor het fort hebben geen betrekking op deze delen van het plangebied en in deze beheertypen zullen als gevolg van het plan geen directe ingrepen plaatsvinden. Naast deze beheertypen ligt de slotgracht en de omwalling rond het fort. In het kader van het plan zullen ook daar in de toekomst geen activiteiten plaatsvinden.

Doordat in het deel van het plangebied waar beheertypen zijn aangewezen geen directe ingrepen plaatsvinden, zullen de omgevingsfactoren hier niet sterk wijzigen. De enige wijziging die hier te verwachten is, is enige indirecte verstoring door licht of geluid als gevolg van toekomstige activiteiten op het ernaast gelegen fortterrein. Zoals in de paragraaf hiérvóór beschreven, vinden toekomstige activiteiten op het fort vooral in bebouwing plaats, rondom de nu al aanwezige verharding op het fortterrein. De beheertypen liggen op tenminste 70 meter van dit deel van het fortterrein en worden van deze activiteiten gescheiden door omwalling en opgaande beplanting. Hierdoor zal de versturende werking beperkt zijn. Daarbij betreft het geen activiteiten waarvan het te verwachten is dat ze in de open lucht leiden tot versterkt geluid of extra verlichting. De omgevingsfactoren zullen hierdoor niet of nauwelijks wijzigen voor natuurwaarden die aanwezig zijn bij deze beheertypen. Het is niet te verwachten, dat het functioneren van de huidige beheertypen wijzigt als gevolg van dit plan. Ook is niet te verwachten, dat de mogelijkheid de gewenste beheertypen te bereiken verandert als gevolg van dit plan.

2. De robuustheid en aaneengeslotenheid van de EHS

In dit deel van het land ligt het NNN als een zone rondom de Lek. De Lek zelf en de uiterwaarden maken onderdeel uit van dit NNN. Het plangebied ligt aan de zuidrand hiervan. Aan de oostzijde van het plangebied begint het GNN (Gelders Natuurnetwerk) binnen de provincie Gelderland. In de provincie Gelderland maakt het fort zelf geen onderdeel uit van het GNN. In dit deel van het land vormt het NNN een aaneenschakeling van natuurgebieden en verbindingzones die gebonden zijn aan het water van de grote rivieren. Het noordwestelijk deel van het plangebied, met slotgracht, vochtig bos en de oever bij de gracht, vormt ook groeiplaatsen die passen binnen deze natte zone langs de Lek.

Van de ontwikkelingen in het plangebied is geen aantasting van de robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN te verwachten. De activiteiten die mogelijk worden met dit plan vinden veelal binnen plaats, waardoor de versturende werking naar de omgeving toe beperkt zal zijn.

Daarbij betreft het kleinschalige activiteiten waarvan geen sterke geluidsproductie of verstoring door licht is te verwachten. De locatie waar de activiteiten plaatsvinden ligt aan de rand van het NNN, op en rondom bestaande verharding, waar nu ook al menselijke activiteiten plaatsvinden. Deze activiteiten worden van de meer natuurlijke delen van het plangebied gescheiden door een wal en door beplanting. De uitstralende, versturende werking van de activiteiten is hierdoor zeer beperkt. Een verstoring van robuustheid en aaneengeslotenheid van de NNN is dan ook niet te verwachten.

3. De aanwezigheid van bijzondere soorten

Zoals onder punt 1 beschreven, komen door de diversiteit aan biotopen in het plangebied, met overgangen van droog naar nat en de aanwezigheid van onbebouwd en bebouwd terrein, een verscheidenheid aan soorten voor in het plangebied. Merendeels betreft dit soorten die algemeen voorkomen in ons land, zo bleek uit de inventarisaties die in 2015 werden uitgevoerd. Bij de inventarisaties werden echter ook enkele zeldzamere soorten aangetroffen.

Onder de bijna 150 plantensoorten die bij de inventarisatie van 2015 werden waargenomen waren de oranjelijst soorten zwartsteel, tongvaren, heksenmelk, wilde reseda, tengere vetmuur en bloedzuring. Van deze soorten is zwartsteel de zeldzaamste. Deze varen groeit op historische bouwwerken, maar kan ook gevonden worden op muren van grachten en op steilwandjes van greppels en holle wegen. De soort is zeldzaam en wordt voornamelijk in stedelijk gebied gevonden. De overige aangetroffen soorten van de oranje lijst van de provincie Utrecht komen algemeen (tongvaren, wilde reseda) of vrij algemeen voor in ons land (bloedzuring, tengere vetmuur, heksenmelk). De zwartsteel werd aangetroffen op het torenfort en bij de contrescarp. De standplaats van deze soort is hier bekend en bij de voorziene ingrepen zullen de standplaatsen behouden blijven.

Onder de ruim 60 vogelsoorten die bij de inventarisatie in 2015 werden waargenomen zaten de oranjelijstsoorten ijsvogel, grutto, ooievaar, groene specht en kerkuil. De ooievaar en grutto werden overvliegend waargenomen en zijn niet broedend in het gebied aanwezig. Ook de ijsvogel was waarschijnlijk niet broedend in het gebied aanwezig, maar werd hier aan het begin van het voorjaar enkele malen gezien en gehoord. De groene specht broedt hier mogelijk wel en de kerkuil heeft hier waarschijnlijk een verblijfplaats. De aantallen van de groene specht zijn in ons land sinds de jaren negentig sterk toegenomen en deze soort komt tegenwoordig vrij algemeen voor. De kerkuil is zeldzamer. De stand van deze vogel is de laatste jaren vrij stabiel. De verblijfplaats van de kerkuil bevindt zich in de forttoeren. Deze verblijfplaats blijft behouden. De groene specht verblijft mogelijk in de groenstructuur in het plangebied. Deze groenstructuur blijft behouden bij de uitvoering van het plan en ook zijn geen activiteiten voorzien die een sterk verstrend effect hebben op de groenstructuur. De activiteiten die zijn voorzien zijn kleinschalig, vinden veelal binnen plaats en vinden voornamelijk plaats rondom het verharde fortterrein centraal in het plangebied. Een verstoring van deze bijzondere soorten is dan ook niet te verwachten.

De meest bijzondere soorten die aanwezig zijn binnen het plangebied zijn grote aantallen overwinterende vleermuizen in enkele gebouwen binnen het plangebied. Ook de functie die met name de forttoeren in de nazomer, in de zwermtijd van vleermuizen vervult, is landelijk gezien bijzonder. Het plangebied is met name van belang voor de gewone dwergvleermuis, watervleermuis, baardvleermuis en de gewone grootoorvleermuis. Om verschillende redenen is een verstoring van deze functies voor vleermuizen niet te verwachten. Ten eerste zijn vleermuizen goed beschermd middels Habitatrichtlijn en Wet natuurbescherming en is het onder meer verboden rustplaatsen van deze soorten te beschadigen. Daarbij is de functie van het plangebied voor vleermuizen onderzocht en bekend bij de initiatiefnemers en de gemeenten. Op basis van het vleermuisonderzoek is door DLG een advies opgesteld met betrekking tot de mogelijke van activiteiten op het fort. Dit advies is als uitgangspunt gebruikt bij de ontwikkelingsplannen voor het fort. Bij de geplande ontwikkelingen worden onder meer mitigerende maatregelen getroffen om verstoring van vleermuizen te voorkomen.

Tot slot vinden op het fort jaarlijkse tellingen plaats van de aantallen overwinterende vleermuizen. Hierdoor is er zicht op de ontwikkeling van deze functie van het fort voor vleermuizen.

4 De verbindingsfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen

Het plangebied ligt aan de zuidrand van het NNN, dat hier de loop van de Lek en de uiterwaarden langs de Lek volgt. De verbindende functie die het plangebied heeft voor soorten die aan de rivier en uiterwaarden zijn gebonden is beperkt, door de ligging van het plangebied aan de rand van dit NNN. Daarbij is het areaal rivierbegeleidende natuur binnen het plangebied beperkt. Het plangebied vervult een belangrijke rol als zwerm- en overwinteringslocatie voor vleermuizen. Zwermende dieren bezoeken het fort in de nazomer om overwinteringslocaties te verkennen en om te paren. Met name als zwermplaats vervult het plangebied daarmee een belangrijke verbindende functie tussen populaties van vleermuizen in de bredere omgeving rondom het fort. Zoals eerder aangegeven zal bij de toekomstige plannen voor het fort deze functie behouden blijven. De groenstructuur rondom het fort heeft een belangrijke verbindende functie als vliegroute naar de zwermplaats en overwinteringsplaatsen voor vleermuizen op het fort. Als onderdeel van het plan zijn geen ingrepen aan de groenstructuur voorzien. Verlichting op het fort zal als onderdeel van het plan niet veranderen of wordt 's nachts verder beperkt. De verbindende functie die het fort heeft voor vleermuizen zal op deze wijze dan ook niet worden verstoord als onderdeel van het plan.

5 Behoud van oppervlakte van de EHS

Wanneer gebieden hun natuurfunctie behouden zal er geen verlies aan oppervlakte optreden. Het centrale deel van het plangebied wordt bestemd als 'Gemengd – Fort'. Deze gronden zijn mede bestemd voor het behoud en herstel van natuur- en landschapswaarden. De overige gronden zijn bestemd als 'Natuur' en als 'Water'. Ook deze gronden zijn (mede) bestemd voor het behoud en herstel van natuur- en landschapswaarden. Van een verlies aan oppervlakte natuur of NNN is dan ook geen sprake.

6. Behoud van samenhang van het NNN

De samenhang van het NNN wordt bepaald door de verbondenheid die de verschillende delen van het NNN met elkaar hebben. Hiervoor is ingegaan op de robuustheid, aaneengeslotenheid en de verbindingsfunctie is al ingegaan op dit aspect. Door de ruimtelijke ontwikkeling wijzigt de mate van samenhang van het NNN niet.

5.6 Plussen en minnen

De effectbeoordeling zoals opgenomen in de Haalbaarheidsanalyse Natuur Netwerk Nederland is beoordeeld door de provincie Utrecht. De conclusie die in de haalbaarheidsanalyse is getrokken (significant negatieve effecten op het NNN zijn uitgesloten) wordt door de provincie op basis van de effectbeoordeling niet gedeeld. Aangezien het gebruik wijzigt en het aantal bezoekers aan het fort ten gevolge daarvan toe zal nemen, zijn effecten op het NNN naar oordeel van de provincie niet op voorhand uitgesloten.

Geadviseerd is om te onderzoeken of de conclusie uit de haalbaarheidsanalyse kan worden ondersteund door de methode plussen en minnen toe te passen. Bij toepassing van deze methode worden in hetzelfde project voldoende onderdelen opgenomen die natuurwinst opleveren, zodat de minnen (in dit geval de intensivering van het gebruik van het terrein) daartegen wegvallen. Op basis van de combinatie van positieve en negatieve effecten van het plan als geheel kan de conclusie dan zijn dat er geen sprake is van significante aantasting. Van belang is om de plussen te borgen en de ontwikkeling adequaat te beheren. Hierna wordt een overzicht van minnen en plussen gegeven.

5.6.1 Minnen

De herontwikkeling van Fort Everdingen leidt – althans voor wat betreft het aspect natuur – tot een aantal minnen, die effect (kunnen) hebben op het Natuur Netwerk Nederland en, als onderdeel daarvan, op de te beschermen soorten. Het betreft de volgende aspecten:

- **Toename verstoring (algemeen):** De nieuwe activiteiten op het fort zorgen voor een indirecte verandering van de leefomgeving van hier aanwezige diersoorten, doordat de toekomstige activiteiten verstorend kunnen werken. Zo zal het aantal mensen dat het fort bezoekt toenemen, waardoor op het fort sprake kan zijn van verstoring door licht, geluid of door optische verstoring. Zoals aangegeven in de haalbaarheidsanalyse zijn de effecten vanwege de toename van verstoring naar verwachting beperkt en zullen deze zich uitsluitend voordoen op het fortterrein. Effecten op de omliggende gebieden, die ook deel uitmaken van het NNN, zijn zeer beperkt.
- **Toename verstoring (bijzondere soorten):** Er is geen sprake van effecten op aanwezige beschermde plantensoorten: de standplaatsen zijn bekend en blijven behouden. Bovendien zijn de aangetroffen beschermde soorten (zwartsteel en tongvaren) onder het regime van de Wet natuurbescherming niet langer beschermd. Ook verstoring van vogelsoorten is, zoals beschreven in de haalbaarheidsanalyse, niet te verwachten. De toren en gebouw A1 hebben een belangrijke functie voor vleermuizen en ook in enkele andere gebouwen zijn vleermuisverblijfplaatsen aanwezig. Een intensivering van het gebruik van – met name – de forttoeren en gebouw A1 zou verstoring van de vleermuizen tot gevolg kunnen hebben.
- **Wijziging groenstructuur:** Naast verstoring is ook wijziging in de groenstructuur te verwachten, met name doordat parkeerruimte wordt gecreëerd en camperplaatsen worden aangelegd op het fortterrein. In totaal wordt op een oppervlakte van circa 1.850 m² halfverharding aangebracht. Doordat het parkeerterrein en de camperplaatsen als halfverharding worden aangelegd, blijft het groene karakter van het gebied grotendeels behouden. Verder wordt één zomereik verwijderd vanwege valgevaar op een monumentale loods.

5.6.2 Plussen

Tegenover de minnen staat een aantal plussen. De herontwikkeling van Fort Everdingen gaat hand in hand met het behouden en het zichtbaar en ervaarbaar maken van de cultuurhistorische waarden én met maatregelen die tot doel hebben om het groen op en rond het fortterrein duurzaam en natuurvriendelijk te beheren. Maatregelen die in dit kader worden getroffen hebben positieve effecten op het NNN. Er kan onderscheid worden gemaakt in algemene plussen en in plussen die specifiek zijn gericht op bescherming en versterking van de betekenis van het fort als waardevolle locatie voor vleermuizen.

Plussen algemeen

- **Wijziging van de bestemming en borging maatregelen:** de huidige bestemming ‘Maatschappelijk’ staat gebruik van het fortterrein (en in de gemeente Vijfheerenlanden zelfs van delen van de gronden daaromheen) als militair object/militair terrein toe. Het terrein werd de afgelopen jaren door Defensie onder meer gebruikt voor bomproeven (wekelijks) en voor oefeningen met bestorming van het fort. Het gebruik van (de eerste verdieping van) de forttoeren voor militaire oefeningen is in het vleermuisonderzoek benoemd als één van de mogelijke oorzaken voor de achteruitgang van de aantallen overwinterende vleermuizen. De huidige (ruime) bestemming stelt aan het gebruik van het fort – en de daarmee gepaard gaande verstoring van het NNN – geen beperkingen. Door wijziging van de militaire bestemming is juridisch-planologisch geborgd dat dit gebruik en de daarmee gepaard gaande verstoring in de toekomst niet meer plaatsvindt. Dit nieuwe bestemmingsplan is daarnaast aangegrepen om maatregelen die zijn of worden getroffen om het NNN te beschermen of te versterken ook in juridisch-planologische zin te borgen. Zo is op de verbeelding exact aangegeven waar functies buiten de gebouwen (parkeren, kampeerterrein, camperplaatsen, terrassen) zijn toegestaan en is het groenbeheerplan via een voorwaardelijke verplichting gekoppeld aan de planregels.

- **Verwijderen en verplaatsen van bebouwing en verwijderen van verharding:** het areaal aan groen is uitgebreid doordat gebouwen die geen cultuurhistorische waarde hebben zijn verwijderd (gebouwen 9 en 11) dan wel zijn verplaatst (voormalig fosforhok op het noordoostelijk deel van het terrein). In totaal is hierdoor circa 650 m² aan bebouwing en verharding van het fortterrein verwijderd. Ook met het weghalen van de bommentuin is verharding verwijderd. Op de noordelijke fortwal is met de dijkverbetering de verharding verminderd: over een lengte van circa 400 meter zijn dubbele rijstroken met betonplaten vervangen door grasbetonstenen. Per saldo is de hoeveelheid verharding op het fortterrein daarmee afgenomen.
- **Uitbreiding bomenbestand en struweel en duurzaam beheer:** Het bomenbestand op het fortterrein is uitgebreid. Langs de fortgracht zijn als onderdeel van het plan 60 wilgen bijgeplant en nabij gebouw A2 zijn drie eiken bijgeplant. De wilgen binnen het plangebied zullen worden beheerd door jaarlijks een derde deel van de wilgen te knotten. Hierdoor blijven de knotwilgen in de toekomst duurzaam behouden. Het aanwezige struweel is verder versterkt doordat langs de zuidwal 800 meidoorns zijn bijgeplant. Zowel meidoorns als wilgen vormen karakteristieke elementen van het fortterrein en het uiterwaardenlandschap. Het plan zorgt daarmee voor een versterking van de groen- en landschapsstructuur in dit deel van het NNN. Dit is ook van belang voor de functies die het fortterrein heeft voor (beschermde) vogelsoorten en als jachtgebied en vliegroute voor vleermuizen. Door de versterking van de groenstructuur blijven deze functies behouden.
- **Natuurlijker beheer grasland:** Het grasland op het fortterrein zal meer natuurlijk worden beheerd. Een deel van het grasland zal extensief worden beweid en daarnaast zal het beheer zich richten op het vergroten van het areaal bloemrijk grasland, waardoor waardevol leefgebied voor insecten ontstaat. Tevens worden meerdere nestkasten en bijenkasten geplaatst. Alleen de looppaden hoger op het terrein worden regelmatig gemaaid. Op het overgrote deel van het terrein vindt extensief maaibeheer plaats (maximaal 2x per jaar, na broedseizoen) of is sprake van extensieve beweiding (zodanige begrazing dat begroeiing voldoende aanwezig blijft). Voor de hoogwaterkering (de noordelijke fortwal), die in eigendom is bij het Waterschap, gelden ook afspraken voor extensief maaibeheer, gelijk aan de afspraken zoals die door de twee gemeenten voor de naastgelegen rivierdijk met het Waterschap zijn gemaakt.

Plussen in verband met gebruik fortterrein door vleermuizen

- **Beperken verlichting:** De aanwezige intensieve terreinverlichting die was aangebracht door Defensie is/wordt beperkt. De verlichting kan tegenwoordig beter worden beheerd doordat schakelaars zijn aangebracht. Verder zijn /worden op de camping en de looproutes lampen aangebracht met een lichtkleur (amber) die voor weinig verstoring van vleermuizen zorgt. Deze verlichting is bovendien niet continu in gebruik, maar wordt behulp van een bewegingssensor aangestuurd, waardoor verlichting slechts aangaat wanneer daadwerkelijk mensen aanwezig zijn. De situatie met betrekking tot verlichting verbetert daarmee ten opzichte van de situatie toen het fort door Defensie werd gebruikt.
- **Beperken gebruik en verwarming van forttoeren:** Het huidige bestemmingsplan kent geen beperkingen ten aanzien van het gebruik van de forttoeren. In dit nieuwe bestemmingsplan zijn planregels opgenomen die bepalen dat de forttoeren mede is bestemd is voor het behoud en de ontwikkeling van de functie als (winter)verblijfplaats en zwermlocatie voor vleermuizen. Jaar rond gebruik van de forttoeren is beperkt tot drie ruimtes op de begane grond, de entree en het deel van de gang dat nodig is om de ruimtes te bereiken. Deze ruimtes waren voorheen ook al in gebruik bij Defensie. Voor de overige ruimtes geldt dat deze uitsluitend in de zomerperiode (van 1 april tot en met 30 september) mogen worden benut, en uitsluitend voor extensief gebruik (bijvoorbeeld voor het geven van rondleidingen). Verstoring van de functie die de toeren vervult als winterverblijfplaats voor vleermuizen wordt hierdoor voorkomen. Om verstoring van de functie van de forttoeren als zwermplaats uit te sluiten, zijn tevens beperkingen gesteld ten aanzien van het tijdstip van het gebruik van deze ruimtes: gebruik is uitsluitend toegestaan in de dagperiode, tot een halfuur voor zonsondergang.

De verwarming van de voormalige röntgenkamers op de begane grond van de toren is beperkt, zodat opwarming van aangrenzende ruimtes en ruimtes op de eerste verdieping en in de kelder wordt verminderd. Die ruimtes worden hierdoor beter geschikt voor ingebruikname door vleermuizen.

- **Beperken gebruik gebouw A1:** Het huidige bestemmingsplan kent geen beperkingen ten aanzien van het gebruik van gebouw A1. In dit nieuwe bestemmingsplan is gebouw A1 in de planregels mede bestemd voor het behoud en de ontwikkeling van de functie van het gebouw als winterverblijfplaats voor vleermuizen. De ruimte mag uitsluitend in de zomerperiode (van 1 april tot en met 30 september) worden gebruikt, zodat het functioneren ervan als winterverblijfplaats wordt beschermd. Het gebouw vervult ook een beperkte functie als zwermplaats en zomerverblijfplaats. Het plan maakt gebruik van dit gebouw in de zomer en nazomerperiode (de zwermtijd) mogelijk. Niet uitgesloten kan daarom worden dat de functie die het gebouw heeft als zomerverblijfplaats en zwermplaats verstoord zal worden. Daarom kan gebruik van dit gebouw alleen plaats vinden als hiervoor mitigatie plaatsvindt en er een ontheffing van de Wet natuurbescherming is verleend. Hiertoe is reeds een mitigatieplan opgesteld.
- **Optimaliseren kelder van de toren voor vleermuizen:** Door het aanbrengen van platen tegen de wanden van de kelder van de toren zijn/worden hier nog meer mogelijkheden voor vleermuizen gemaakt om in deze ruimte te verblijven. De kelder vervult momenteel voor vleermuizen al een belangrijke functie als (winter-)verblijfplaats. Het aantal mogelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen wordt door de optimalisering uitgebreid. De eigenaar heeft de Liniewacht ingeschakeld om te monitoren hoe de populatie zich ontwikkeld.
- **Optimaliseren groepsschuilplaatsen voor vleermuizen:** De eigenaar heeft samen met de Liniewacht en lokale NME-deskundigen regionale schoolgemeenschappen ingeschakeld bij het verbeteren van de vleermuisvoorzieningen in de diverse groepsschuilplaatsen.
- **Optimaliseren buitenterrein voor vleermuizen:** Op het terrein zijn extra verblijfplaatsen gecreëerd voor vleermuizen door het aanbrengen van 15 vleermuiskasten.

5.6.3 Afweging plussen en minnen

De plussen die samenhangen met het plan bestaan deels uit versterking van de groenstructuur (extra bomen en heesters, afname bebouwing/verharding, duurzaam groenbeheer) en deels uit maatregelen om de functie van de gebouwen en het terrein voor vleermuizen te behouden en te vergroten (beperkingen aan gebruik bebouwing, extra geschikt maken van ruimtes en buitenterrein voor vleermuizen). De min 'wijziging van de groenstructuur' valt weg tegen de plussen die worden getroffen: per saldo is sprake van een afname van verharding en er is sprake van een toename van groenelementen (bomen, heesters) in het plangebied. Daarnaast is duurzaam beheer van het groen verzekerd door middel van het groenbeheerplan, dat is gekoppeld aan de planregels. De min 'toename van verstoring' valt weg tegen de mitigerende maatregelen die worden getroffen op het terrein en die worden geborgd in dit bestemmingsplan. Er worden in dit bestemmingsplan beperkingen gesteld aan het gebruik van de voor vleermuizen belangrijke gebouwen en er zijn maatregelen getroffen voor verbetering van de overwinteringsfunctie van gebouwen, door optimalisering van de toren en groepsschuilplaatsen. Daarnaast zijn op het terrein diverse vleermuiskasten aangebracht. Gelet op het totaal van plussen en minnen is de conclusie dat er per saldo geen sprake is van significante aantasting van het NNN, zodat de Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013 het bestemmingsplan niet in de weg staat.

5.7 Randvoorwaarden voor het initiatief en borging van maatregelen

5.7.1 Randvoorwaarden voor het initiatief

De uitkomsten van het vleermuisonderzoek zijn uitgangspunt geweest bij de ontwikkeling van de plannen voor Fort Everdingen. De conclusies uit deze rapportage zijn gerespecteerd. Dit betekent concreet het volgende:

- De forttoeren is slechts zeer beperkt betrokken in de nieuwe plannen, zodat de vleermuisfunctie ervan behouden blijft. De enige ruimtes die jaarrond mogen worden gebruikt, zijn drie ruimtes op de begane grond: ruimtes die door de verwarming in de afgelopen jaren al geen betekenis hadden voor vleermuizen. De overige ruimtes in de toeren mogen slechts worden betreden in de zomerperiode (van 1 april tot en met 30 september) waarbij het gebruik is beperkt tot extensieve functies (bijvoorbeeld rondleidingen), met een beperking tot de dagperiode. Daarbij dient rekening te worden gehouden met locaties waar zomerkolonies aanwezig zijn.
- Gebouw A1 zal op termijn in gebruik worden genomen als multifunctionele ruimte en ten behoeve van opslag. Om verstoring van de functie van het gebouw als winterverblijfplaats te voorkomen, is gebruik van dit gebouw (na functiewijziging) uitsluitend in de zomerperiode toegestaan. Voordat functiewijziging plaatsvindt, zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk en is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig, aangezien het gebouw tevens een (beperkte) betekenis heeft als zwermlocatie en zomerverblijfplaats.
- Aanvullend zijn/worden bij de uitvoering van het initiatief diverse aanvullende maatregelen getroffen om de functie van het fort voor vleermuizen te behouden en te versterken. Deze maatregelen bestaan onder meer uit het beperken van verlichting, het vergroten van het groenareaal en het beter geschikt maken van de kelder van de forttoeren en van verschillende groepsschuilplaatsen voor vleermuizen.

Naast bovenstaande maatregelen - die met name zien op behoud en versterking van de vleermuisfunctie - zijn/worden ook meer algemene maatregelen getroffen met het oog op het behoud en de versterking van de NNN-functie van het fort. Deze maatregelen (waaronder de sloop/verplaatsing van bebouwing, het wegnemen van verharding en het toevoegen van beplanting) zijn grotendeels al uitgevoerd. Voor het duurzaam beheer van het terrein is een groenbeheerplan opgesteld, waarin is vastgelegd hoe het groen op het fort wordt beheerd. Het doel hiervan is om het fort te behouden overeenkomstig het landschapsbeheertype L02.01 Fortterrein, zoals aangegeven in het provinciale Natuurbeheerplan.

5.7.2 Borging van maatregelen in het bestemmingsplan

De beperkingen die in verband met het aspect natuur worden gesteld aan het gebruik van enkele gebouwen binnen het plangebied en de maatregelen die worden getroffen voor een duurzaam beheer van het fort moeten worden geborgd. Deels kan deze borging plaatsvinden via het bestemmingsplan, deels is of wordt op andere wijze voorzien in deze borging.

De Wet natuurbescherming is het primaire (wettelijke) instrument voor de bescherming van beschermde dier- en plantensoorten. Op grond van de Wet natuurbescherming geldt een algemene zorgplicht en is het verboden om beschermde soorten te doden, te vangen of te verstoren, om voortplantings- en rustplaatsen en nesten te beschadigen en om planten opzettelijk te ontworten of te vernielen. De beschermde soorten die aanwezig zijn op Fort Everdingen (naast de diverse vleermuissoorten is dat ook de kerkuil) zijn op basis hiervan beschermd. Activiteiten en ingrepen die gevolgen hebben voor (verblijfplaatsen van) beschermde diersoorten mogen niet worden uitgevoerd zonder voorafgaande ontheffing van de Wet natuurbescherming. Aan deze ontheffing kunnen (mitigerende) voorwaarden worden verbonden.

Omdat de bescherming van beschermde soorten primair is geregeld via het spoor van de Wet natuurbescherming, hoeft deze bescherming niet via het bestemmingsplan plaats te vinden. Dat zou slechts leiden tot dubbele regelgeving, wat in het algemeen niet zinvol is. Bovendien zijn natuur en natuurbescherming niet statisch: verblijfplaatsen van beschermde soorten kunnen bijvoorbeeld worden verplaatst, niet langer in gebruik zijn of juist worden toegevoegd. Het bestemmingsplan - dat een planperiode van 10 jaar heeft - leent zich niet voor de bescherming van dergelijke dynamische waarden. Tenslotte zou aanvullende bescherming via het bestemmingsplan leiden tot een (ontoelaatbare) doorkruising van bevoegdheden.

In het kader van de Wet natuurbescherming zijn Gedeputeerde Staten namelijk bevoegd gezag, onder andere voor het verlenen van ontheffingen. Het is niet toegestaan om deze bevoegdheden te verschuiven naar burgemeester en wethouders, die veelal het bevoegd gezag zijn in het kader van het bestemmingsplan en op basis van het bestemmingsplan te verlenen omgevingsvergunningen.

Hoewel bescherming van natuurwaarden primair zijn beslag krijgt via de Wet natuurbescherming, is het van belang om regels die direct betrekking hebben op gebruik van het fortterrein in het bestemmingsplan te borgen. Voor aspecten waarin niet wordt, of kan worden, voorzien in (ontheffingen op basis van) de Wet natuurbescherming, is een regeling in het bestemmingsplan noodzakelijk. Dit geldt zowel voor maatregelen die worden getroffen in het kader van de vleermuisfunctie van het fort (soortbescherming Wet natuurbescherming) als voor maatregelen die worden getroffen om het NNN te beschermen (plussen op grond van provinciaal beleid). In dit bestemmingsplan zijn daarom de volgende aspecten geborgd:

- In de gebruiksregels van de bestemming 'Gemengd – Fort' zijn beperkingen gesteld aan het gebruik van de forttoeren. Jaarrond gebruik is beperkt tot drie ruimtes op de begane grond, de entree en het deel van de gang dat noodzakelijk is voor de toegang van deze ruimtes. Voor het overige is gebruik van het fort uitsluitend toegestaan in de zomerperiode (1 april tot en met 30 september) en in de dagperiode (tot een half uur voor zonsondergang), zodat de winterverblijfplaatsen van vleermuizen niet worden verstoord. Aangezien de Wet natuurbescherming reeds voorziet in een verbod op verstoring van zomerverblijfplaatsen die aanwezig kunnen zijn in ruimtes binnen de forttoeren, is hiervoor geen aanvullende regeling opgenomen.
- In de gebruiksregels van de bestemming 'Gemengd – Fort' zijn beperkingen gesteld aan het gebruik van gebouw A1. Gebruik van het gebouw is uitsluitend toegestaan in de zomerperiode (1 april tot en met 30 september). In verband met de aanwezigheid van een zomerverblijfplaats kan dit gebouw in deze periode overigens pas in gebruik worden genomen na het verkrijgen van ontheffing van de Wet natuurbescherming. Gelet op de mogelijkheden die er zijn voor het treffen van mitigerende maatregelen, mag ervan worden uitgegaan dat zo'n ontheffing te zijner tijd kan worden verleend. De regeling in het bestemmingsplan is daarmee uitvoerbaar.
- In de bestemming 'Gemengd – Fort' is een voorwaardelijke verplichting opgenomen, die bepaalt dat het gebruik overeenkomstig de bestemmingsomschrijving uitsluitend is toegestaan indien het groen op het fortterrein wordt beheerd overeenkomstig het groenbeheerplan, dat als bijlage bij de regels is opgenomen. Hiermee is uitvoering van de 'plussen' – voor zover die niet al zijn gerealiseerd – gegarandeerd.

6 Haalbaarheid - overige aspecten

6.1 Cultuurhistorie

6.1.1 Algemeen

Cultuurhistorie kan worden gedefinieerd als 'sporen, objecten en patronen/structuren die zichtbaar of niet zichtbaar, onderdeel uitmaken van onze leefomgeving en een beeld geven van een historische situatie en ontwikkeling'. Cultuurhistorische waarden zijn daarom verbonden aan landschappelijke kwaliteiten, archeologie en bouwwerken, al dan niet met een status als monument. Bepaalde landschappelijke elementen als houtwallen, bosjes, bomen en waterlopen kunnen een cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen in verband met de ontstaans-, bewonings- en ontginningsgeschiedenis van de streek. In het bestemmingsplan kunnen regels worden opgenomen om deze geschiedenis te behouden c.q. de waarden te beschermen.

6.1.2 Archeologie

Ruimtelijke plannen en projecten die archeologische resten in de bodem kunnen aantasten moeten rekening houden met bekende en te verwachten archeologische waarden.

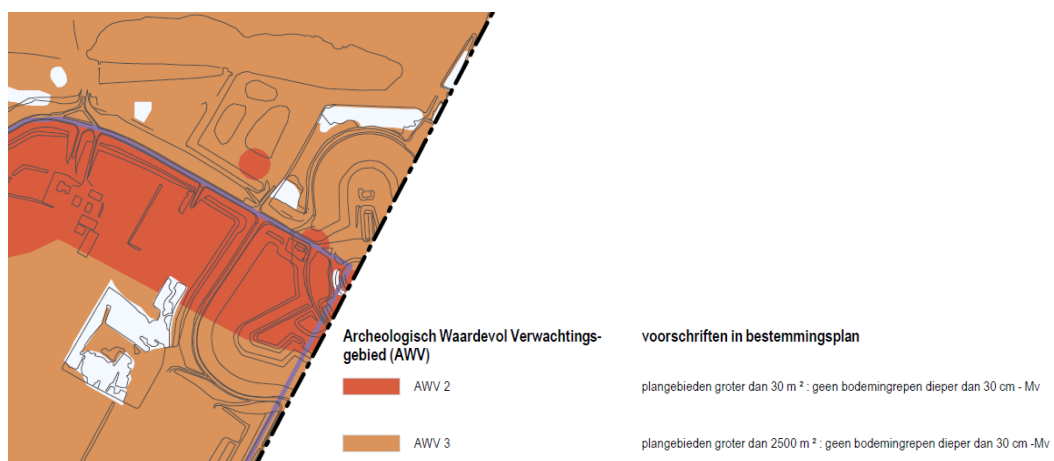
Aanwezige archeologische waarden

Uitgangspunt binnen het bestemmingsplan is het veiligstellen van de aanwezige (en aangetoonde) archeologische waarden. De gebieden waar het daarbij concreet om gaat staan aangegeven op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) die de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek samen met de provincie Gelderland heeft opgesteld. Op basis van de AMK is de locatie niet aangeduid als een gebied met een specifieke archeologische waarde.

Te verwachten archeologische waarden

Gemeente Vijfheerenlanden

Op basis van de archeologische beleidskaart van de voormalige gemeente Vianen ligt de westzijde van het plangebied in archeologisch waardevol verwachtingsgebied (AWV) 2 en 3. Voor AWV 2 geldt dat bij plangebieden groter dan 30 m² geen bodemingrepen dieper dan 30 cm-mv gedaan mogen worden. Voor AWV 3 geldt dat bij plangebieden groter dan 2.500 m² geen bodemingrepen dieper dan 30 cm-mv gedaan mogen worden.

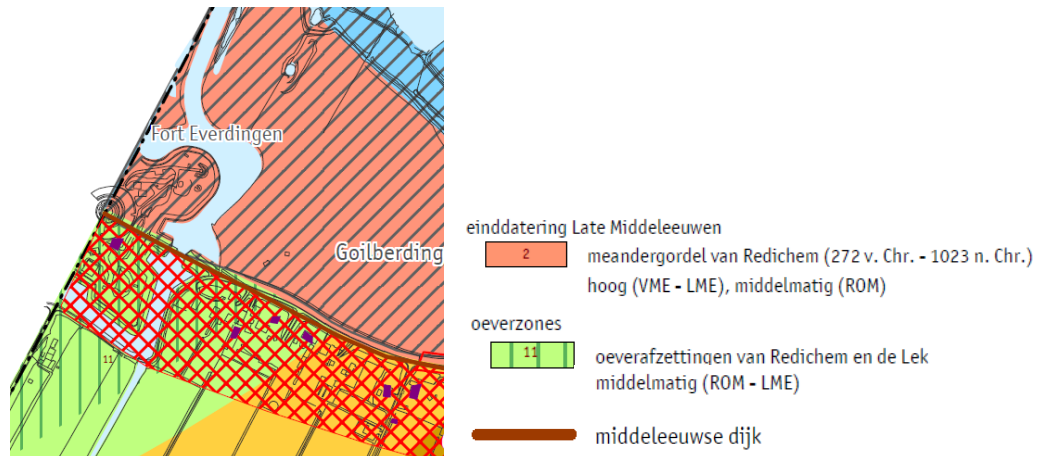

Uitsnede archeologische beleidskaart gemeente Vianen

Gemeente Culemborg

Op basis van de archeologische beleidskaart van de gemeente Culemborg ligt de oostzijde van het plangebied in 3 verschillende archeologische gebieden.

Voor de gebieden gelden verschillende normen waarbij een archeologisch onderzoek verplicht is. Voor het zuidelijke gebied (oeverafzettingen) geldt dat voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en een fundering gelegen op een diepte van meer dan 0,3 m onder maaiveld een archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden. Voor het noordelijke gebied (meandergordel) geldt een onderzoeksverplichting voor bouwwerken groter dan 500 m² en voor de middenstrook (middeleeuwse dijk) geldt een onderzoeksverplichting voor bouwwerken groter dan 1.000 m².

Uitsnede archeologische beleidskaart gemeente Culemborg

6.1.3 Conclusie archeologie

Een archeologisch onderzoek is volgens het beleid van de gemeenten nodig voor ingrepen met een grotere oppervlakte dan (minimaal) 30 m² en die dieper reiken dan 30 cm. Het initiatief betreft het hergebruik van bestaande bebouwing, waarbij geen bodemingrepen worden gedaan. De gebieden met archeologische verwachtingswaarde zijn in dit bestemmingsplan voorzien van een dubbelbestemming met een beschermende regeling. Mochten in de toekomst op het terrein bodemingrepen plaatsvinden, dan zal op basis van deze dubbelbestemmingen in het kader van de vergunningverlening worden bepaald of archeologisch onderzoek voor het verlenen van de vergunning noodzakelijk is. Het aspect archeologie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan.

6.1.4 Zichtbare cultuurhistorische waarden

Op het fort staat een groot aantal gebouwen die van cultuurhistorische waarde zijn. Ook de terreinaanleg van het fort, met voor een fortterrein kenmerkende beplantingselementen, is cultuurhistorisch en landschappelijk waardevol. Voor de beschrijvingen van de cultuurhistorisch waardevolle gebouwen wordt verwezen naar paragraaf 2.3 van deze toelichting. Het initiatief gaat uit van het behoud van de cultuurhistorisch waardevolle bebouwing en van behoud en versterking van de karakteristieke groenstructuur van het fortterrein.

Op 13 april 2011 is Fort Everdingen door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed aangewezen als beschermd monument (monumentnummer 531840 – Vijfheerenlanden en 531650 – Culemborg). De aanwijzing betreft elf gebouwen, acht groepsschuilplaatsen type G en een gietstalen koepelkazemat. Ook de inlaatsluis, het inlaatkanaal, de beersluis en de inundatiesluis zijn onderdeel van het monument. Tot het beschermd monument behoort eveneens de totale fortaanleg met aardwerken waarin (resten) van geschutsemplacementen aanwezig zijn, de natte gracht met (buiten)oevers en een deel van de omleidings- en onderhoudswegen en de door grenspalen aangeduide militaire landsgrond buiten het fort. Bescherming van het monument vindt plaats via de Erfgoedwet juncto de Monumentenwet 1988. Voor (nagenoeg) iedere wijziging van een rijksmonument is een omgevingsvergunning benodigd.

6.1.5 Conclusie cultuurhistorische waarden

De ingrepen die op het terrein worden gedaan, leiden niet tot aantasting van de cultuurhistorische waarden van het terrein. Omdat Fort Everdingen een rijksmonument is, is bescherming van de (monumentale onderdelen van) het fort uitputtend geregeld via de Erfgoedwet en is voor diverse activiteiten – bijvoorbeeld de verbouwing van monumentale gebouwen – een omgevingsvergunning benodigd. Een extra bescherming via het bestemmingsplan is daarom niet noodzakelijk.

6.2 Bodem en explosieven

6.2.1 Algemeen

Voordat een bestemmingsplan wordt vastgesteld voor de toevoeging van functies waar langdurig of frequent mensen verblijven, moet zijn aangetoond dat de bodem en het grondwater geschikt zijn voor het beoogde gebruik. Om die reden zijn in het plangebied een historisch vooronderzoek naar explosieven en een bodemonderzoek uitgevoerd.

6.2.2 Historisch vooronderzoek explosieven

Door de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) is in opdracht van Dienst Vastgoed Defensie directie west op vrijdag 28 maart 2014 en woensdag 16 april 2014 een detectieonderzoek uitgevoerd naar achtergebleven inerte-munitieartikelen op de voormalige oefenlocatie voor diepte-detectie te fort Everdingen. Doel van het onderzoek was het detecteren, lokaliseren, identificeren en verwijderen van inerte-munitieartikelen op de oefenlocatie. De resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen in een rapport van opsporing, dat als bijlage bij deze toelichting is gevoegd.⁹

Tijdens het detectieonderzoek zijn een tweetal inerte-munitieartikelen aangetroffen:

- 1x inerte lichtgranaat van 81mm mortier;
- 1x inerte rookgranaat van 25 ponder.

Met de door de EODD gebruikte zoekmethodiek zijn, na het verwijderen van de inerte-munitieartikelen op de oefenlocatie, geen significante uitslagen meer gemeten. In het afgegraven gedeelte onder het hekwerk zijn met door EODD gebruikte zoekmethodiek geen munitieartikelen aangetroffen. Er is minimaal 3,5 meter van de bestaande damwand gestopt met graven om de verstevigende werking van de damwand niet te verstoren.

6.2.3 Verkennend bodemonderzoek

Tussen 1992 en 2004 zijn op/voor het terrein diverse onderzoeken uitgevoerd. In september en oktober 2010 is een actualiserend bodemonderzoek uitgevoerd.¹⁰ Dit onderzoek is als bijlage bij deze toelichting gevoegd. De onderzoeksresultaten kunnen als volgt worden samengevat:

- De bodem bestaat in het algemeen vanaf maaiveld dan wel de onderzijde van de verharding tot de maximale boordiepte van circa 4,0 m-mv uit matig grof zand en/of zandige klei. Tot een diepte van maximaal circa 1,2 m-mv worden bijmengingen met puin en/of kooltjes aangetroffen.
- Er is tijdens het veldwerk geen asbestverdacht plaatmateriaal aangetroffen in het opgeboorde materiaal of op het maaiveld.
- Het grondwater is licht tot sterk verontreinigd met arseen en licht verontreinigd met barium en xylenen.
- Het gewogen gehalte aan asbest in de bovengrond is lager dan de detectiegrens en overschrijdt de interventiewaarde/restconcentratienorm niet.

⁹ Rapport van Opsporing, Explosieven Opruimingsdienst Defensie, 23 april 2014

¹⁰ Rapport Actualisatie bodemonderzoek Fort Everdingen, Oranjewoud, 7 oktober 2010

Het grondwater op het fortterrein bevat op enkele locaties een licht tot sterk verhoogd gehalte aan arseen. Dit verhoogde gehalte wordt naar verwachting veroorzaakt door van nature voorkomende verhoogde achtergrondgehalten. Voorts zijn maximaal licht verhoogde gehalten aan barium en xylenen gemeten.

6.2.4 Conclusie bodem

Het actualiserend bodemonderzoek dateert uit 2010, maar na uitvoering van het onderzoek is er geen risicovol gebruik meer geweest. Daar waar de verontreinigingen zich bevinden, zijn geen gevoelige functies gepland. Het aspect bodem vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan.

6.3 Externe veiligheid

6.3.1 Algemeen

Het beleid op het gebied van de externe veiligheid heeft als doel zowel individuele burgers als groepen burgers een minimum beschermingsniveau te bieden tegen een ongeval met gevaarlijke stoffen. Daarbij kan het niet alleen gaan om ongevallen die te maken hebben met bedrijven die gevaarlijke stoffen opslaan (stationaire bron), maar ook om een ongeval veroorzaakt door het transport van gevaarlijke stoffen.

6.3.2 Inrichtingen

Het externe veiligheidsbeleid voor inrichtingen heeft vorm gekregen in de risicobenadering. Op grond van deze benadering worden in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) grenzen gesteld aan de risico's, waarbij gelet wordt op de kwetsbaarheid van functies in de omgeving. De risico's worden daarbij in twee maten gemeten: een plaatsgebonden risico (voor individuen) en een groepsrisico (voor groepen mensen). Ten aanzien van het plaatsgebonden risico geldt voor nieuwe situaties een harde grenswaarde van 10^{-6} /jaar. Voor bestaande situaties geldt een tijdelijke grenswaarde van 10^{-5} /jaar (tot 3 jaar na het vaststellen van een bestemmingsplan). Voor sommige bedrijven - bijvoorbeeld bedrijven met koelinstallaties met ammoniak als koudemiddel - zijn in de Regeling externe veiligheid inrichtingen (Revi) vaste afstanden tot gevoelige functies vastgelegd. Ten aanzien van het groepsrisico zijn geen grenswaarden vastgesteld, maar gelden richtwaarden gekoppeld aan een verantwoordingsplicht.

In het bestemmingsplan dient bij de bestemmingskeuzen rekening te worden gehouden met de grenswaarden, richtwaarden en afstanden uit het Bevi. Voorheen was Fort Everdingen in gebruik als defensie-inrichting. Rond de inrichting golden drie veiligheidszones, waarbinnen beperkingen golden voor het gebruik en de bebouwing. Omdat het gebruik door de EOD is gestaakt, zijn de zones niet meer van toepassing. De nieuwe functies in het plangebied zijn niet aan te merken als risicovolle inrichting. In de directe omgeving van het plangebied zijn ook geen risicovolle inrichtingen gevestigd die belemmeringen opleveren voor de beoogde herontwikkeling van het fort.

6.3.3 Buisleidingen

Binnen een afstand van 2,5 km liggen geen buisleidingen die een risico kunnen vormen voor de externe veiligheid.

6.3.4 Vervoer gevaarlijke stoffen

Het externe veiligheidsbeleid voor het vervoer van gevaarlijke stoffen is vastgelegd in het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt), met het daaraan gekoppelde Basisnet. Het doel hiervan is het creëren van een duurzaam evenwicht tussen het vervoer van gevaarlijke stoffen, ruimtelijke ontwikkelingen en veiligheid. Er liggen geen wegen, waterwegen of spoorlijnen in de buurt van het plangebied waarover vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvindt. De Nederrijn en Lek zijn in het Basisnet water aangewezen als groene corridors.

Groene corridors zijn vaarwegen zonder frequent vervoer, hier vindt weinig of geen vervoer van brandbare vloeistoffen plaats. De plaatsgebonden risicocontour ligt binnen de vaargeul en er is geen sprake van een plasbrandaandachtsgebied, waardoor er geen beperkingen voor bebouwing gelden. Het is voor het voorliggende plan dan ook niet nodig om een nadere regeling met betrekking tot het vervoer van gevaarlijke stoffen op te nemen.

6.3.5 Conclusie externe veiligheid

Het aspect externe veiligheid vormt geen belemmering voor de uitvoering van dit plan.

6.4 Geluid

6.4.1 Algemeen

Ter beperking van geluidshinder worden in de Wet geluidhinder (Wgh) geluidszones gedefinieerd rondom belangrijke geluidsbronnen (gezoneerde industrieterreinen, verkeerswegen en spoorwegen). Het gebied binnen deze zone geldt als akoestisch aandachtsgebied, waar voor bouwplannen en bestemmingsplannen een akoestische toetsing dient te worden uitgevoerd.

6.4.2 Wegverkeerslawaaï

In de Wgh is bepaald dat elke weg van rechtswege een geluidzone heeft. Een uitzondering hierop zijn wegen die zijn gelegen in een 30 km/h-gebied of in een woonerf. De breedte van de geluidzone is afhankelijk van het aantal rijstroken en de ligging van de weg. Het onderhavige perceel ligt aan de Lekdijk en de Goilberdingerdijk, waar 60 km/h mag worden gereden. Aangezien er geen nieuwe geluidsgevoelige functies worden toegevoegd is onderzoek naar wegverkeer niet noodzakelijk. In het plangebied is al een woning aanwezig.

6.4.3 Spoorweglawaaï

De spoorlijn Geldermalsen – Houten heeft een zonebreedte van 300 meter ter weerszijden van de spoorlijn, gemeten vanuit de buitenste spoorstaaf. Het plangebied ligt op ruim 1.800 meter afstand van de spoorlijn en ligt daarmee ruim buiten de geluidzone.

6.4.4 Industrielawaaï

Er zijn geen omliggende bedrijven die geluidhinder veroorzaken op het plangebied.

6.4.5 Conclusie geluid

Vanuit het aspect geluid zijn er geen belemmeringen ten aanzien van de gewenste ontwikkelingen in het plangebied.

6.5 Luchtkwaliteit

6.5.1 Algemeen

De Wet luchtkwaliteit (verankerd in de Wet milieubeheer, hoofdstuk 5, titel 5.2) is een implementatie van diverse Europese richtlijnen omtrent luchtkwaliteit, waarin onder andere grenswaarden voor vervuilende stoffen in de buitenlucht zijn vastgesteld ter bescherming van mens en milieu. In Nederland zijn stikstofdioxide (NO₂) en zwevende deeltjes als PM₁₀ (fijn stof) de maatgevende stoffen waarvan de concentratieniveaus het dichtst bij de grenswaarden liggen. Overschrijdingen van de grenswaarden komen, uitzonderlijke situaties daargelaten, bij andere stoffen niet voor. Vanaf 1 januari 2015 dient het bevoegd gezag de luchtkwaliteit ook te toetsen aan de grenswaarde voor PM_{2,5}. Op basis van onderzoek door het Planbureau voor de Leefomgeving kan worden gesteld dat als aan de grenswaarden voor PM₁₀ wordt voldaan, ook aan de grenswaarde voor PM_{2,5} wordt voldaan.

Hoewel de luchtkwaliteit de afgelopen jaren flink is verbeterd, kan Nederland niet overal voldoen aan de luchtkwaliteitseisen die sinds 2010 van kracht zijn. De EU heeft Nederland derogatie (uitstel) verleend op grond van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Dit betreft een gemeenschappelijke aanpak van het Rijk en diverse regio's om samen te werken aan een schonere lucht waarbij ruimte wordt geboden aan noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen. Projecten die 'in betekenende mate' bijdragen aan de luchtverontreiniging worden opgenomen in het NSL in de provincies c.q. regio's waar overschrijdingen plaatsvinden. Het maatregelenpakket in het NSL is hiermee in evenwicht en zodanig dat op termijn de luchtkwaliteit in heel Nederland onder de grenswaarden ligt. Projecten die 'niet in betekenende mate' (NIBM) bijdragen aan luchtverontreiniging hoeven niet langer individueel getoetst te worden aan de Europese grenswaarden, aangezien deze niet leiden tot een significante verslechtering van de luchtkwaliteit. Deze grens is in het 'Besluit niet in betekenende mate' gelegd bij 3% van de grenswaarde van een stof. Voor NO₂ en PM₁₀ betekent dit dat aannemelijk moet worden gemaakt dat het project tot maximaal 1,2 µg/m³ verslechtering leidt. Voor een aantal functies (waaronder woningen, kantoren en tuin- en akkerbouw) is dit gekwantificeerd in de 'Regeling niet in betekenende mate'.

Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening moet worden afgewogen of het aanvaardbaar is het project op deze plaats te realiseren. Hierbij kan de blootstelling aan luchtverontreiniging een rol spelen, ook als het project 'niet in betekenende mate' bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Er is sprake van een significante blootstellingsduur als de verblijfsduur die gemiddeld bij de functie te verwachten is, significant is ten opzichte van een etmaal. Volgens de toelichting op de 'Handreiking Reken aan Luchtkwaliteit, Actualisatie 2011' is dit onder andere het geval bij een woning, school of sportterrein. Gevoelige bestemmingen zoals scholen, kinderdagverblijven, bejaarden- en zorgtehuizen genieten op grond van het 'Besluit gevoelige bestemmingen' extra bescherming. Substantiële uitbreiding of nieuwvestiging binnen 50 meter van een provinciale weg of 300 meter van een Rijksweg is alleen toegestaan als de concentraties luchtvervuilende stoffen zich onder de grenswaarden bevinden.

6.5.2 Luchtkwaliteitsonderzoek

In december 2015 is een memo opgesteld waarin de uitvoerbaarheid van het initiatief is beschouwd voor wat betreft het aspect luchtkwaliteit.¹¹ De complete memo is als bijlage bij de toelichting toegevoegd. Onderstaand zijn de belangrijkste onderdelen uit de memo weergegeven.

Toets NIBM

Het plan bestaat uit de ontwikkeling van een bierbrouwerij en toeristisch-/recreatieve functies. Onderzocht is wat de bijdrage is van het plan aan de luchtkwaliteit. De 'Regeling niet in betekenende mate' bevat geen kwantitatieve uitwerking voor voorliggend plan. Dit betekent dat op een andere manier aannemelijk moet worden gemaakt dat het project 'niet in betekenende mate' leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. Dit wordt gedaan door de toename van de luchtverontreiniging ten gevolge van de extra verkeersbewegingen van het plan inzichtelijk te maken.

Berekening planbijdrage

De verkeersgeneratie van het plan wordt bepaald door de aard en omvang van de activiteiten waarin het plan voorziet. Ten aanzien van de verkeersgeneratie van het plan is door de opdrachtgever het verwachte aantal maximale verkeersbewegingen aangeleverd. Conform opgave van de opdrachtgever worden in de drukste periode van het jaar (zomerperiode) 70 auto's per dag in het weekend verwacht. Tijdens werkdagen komen er jaargemiddeld genomen maximaal 25 auto's per dag. Dit komt neer op een gemiddelde van circa 38 auto's per weekdag; oftewel 76 verkeersbewegingen (komende en vertrekkende auto's) per weekdag. In de winterperiode is de bezetting lager en worden er minder auto's verwacht. Het jaargemiddelde aantal verkeersbewegingen bedraagt daardoor minder dan in de zomerperiode.

¹¹ Memo luchtkwaliteit Fort Everdingen, SAB, 11 december 2015

Voor de beoordeling van het plan aan de NIBM-grens van $1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ is wel uitgegaan van de genoemde 76 verkeersbewegingen per weekdag (worst case). De verkeersgeneratie van het plan wordt voornamelijk veroorzaakt door auto's. Vanuit een worst case benadering is uitgegaan van 1% vrachtverkeer.

Met behulp van de NIBM-rekentool¹² (versie maart 2015) is de verslechtering van de luchtkwaliteit ten gevolge van het plan berekend. Een plan is 'in betekenende mate' wanneer de toename van de luchtverontreiniging (NO_2 of PM_{10}) meer is dan $1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wanneer een plan 'niet in betekenende mate' (NIBM) bijdraagt aan de luchtkwaliteit, is toetsing van het plan aan de grenswaarden op grond van de Wet milieubeheer niet noodzakelijk. Bij het opstellen van de NIBM-rekentool is uitgegaan van een worstcase situatie: bij de berekening van de concentratietoename zijn de kenmerken van het verkeer, de straat en de omgeving zo gekozen dat een situatie ontstaat met een maximale luchtverontreiniging. Standaard gaat de NIBM-rekentool ervan uit dat het rekenpunt ligt op 5 meter van de wegrand. Op basis van de gewijzigde Handreiking Reken aan luchtkwaliteit, Actualisatie 2011, mag worden gerekend met een afstand van het rekenpunt tot de wegrand van 10 meter. In de navolgende tabel is de berekening met de NIBM-tool weergegeven.

**Worst-case berekening voor de bijdrage van het extra verkeer
als gevolg van een plan op de luchtkwaliteit**

Extra verkeer als gevolg van het plan		
Extra voertuigbewegingen (weekdaggemiddelde)		76
Aandeel vrachtverkeer		1,0%
Maximale bijdrage extra verkeer	NO_2 in $\mu\text{g}/\text{m}^3$	0,06
	PM_{10} in $\mu\text{g}/\text{m}^3$	0,01
Grens voor "Niet In Betekenende Mate" in $\mu\text{g}/\text{m}^3$		1,2
Conclusie		
De bijdrage van het extra verkeer is niet in betekenende mate; geen nader onderzoek nodig		

Conclusie NIBM-toets

Uit de berekening met de NIBM-tool blijkt dat de planbijdrage van de gehele ontwikkeling kleiner is dan de NIBM-grens van $1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$, daardoor draagt het plan 'niet in betekenende mate' (NIBM) bij aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Een toetsing aan de grenswaarden is op basis van de Wet milieubeheer niet noodzakelijk, aangezien het plan NIBM is. In het kader van een goede ruimtelijke ordening wordt inzichtelijk gemaakt of er sprake is van een dreigende grenswaardeoverschrijding.

Toets grenswaarden

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is de lokale luchtkwaliteit onderzocht, zodat onacceptabele gezondheidsrisico's kunnen worden uitgesloten. Hiertoe is de monitoringstool¹³ uit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) geraadpleegd. De monitoringstool geeft inzicht in de concentraties stikstofdioxide (NO_2) en fijn stof ($\text{PM}_{2,5}$ en PM_{10}) in het plangebied tussen 2013 en 2030. De monitoringstool kent scenario's zonder en met lokale maatregelen die er voor moeten zorgen dat op termijn overal aan de grenswaarden wordt voldaan. Beide typen scenario's laten in de toekomst een afname van de concentraties zien. Dit komt doordat bedrijven en het verkeer steeds schoner worden door technologische verbeteringen..

¹² Een rekenprogramma voor luchtkwaliteit, dat gebaseerd is op het luchtmodel CAR. Dit rekenmodel is gepubliceerd op InfoMil, door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

¹³ <http://www.nsl-monitoring.nl/viewer>

Conclusie grenswaarden

In de navolgende tabel staan de concentraties fijn stof (PM₁₀ en PM_{2.5}) en stikstofdioxide (NO₂) in de nabijheid van het plan zoals opgenomen in de monitoringstool. Het betreffen concentraties langs de nabij gelegen Diefdijk (ten zuiden van het plan). De concentraties langs deze weg zijn representatief voor de concentraties binnen en in de directe omgeving van het plangebied. Indien de concentraties langs deze weg voldoen aan de grenswaarden, vindt eveneens geen overschrijding plaats binnen en in de directe omgeving van het plangebied.

Uit de volgende tabel wordt geconcludeerd dat de concentraties luchtverontreinigende stoffen onder de grenswaarden in de vier jaren (2013, 2015, 2020 en 2030) liggen. Deze grenswaarden zijn op Europees niveau vastgesteld ter bescherming van mens en milieu tegen schadelijke gevolgen van luchtverontreiniging. Tevens geven de uitkomsten uit de monitoringstool aan dat de concentraties van de luchtvervuilende stoffen vanaf 2015 in het plangebied verder afnemen. De blootstelling aan luchtverontreiniging is hierdoor beperkt en leidt niet tot onaanvaardbare gezondheidsrisico's.

	Concentraties ter hoogte van de Diefdijk						
	Stikstofdioxide (NO ₂), Jaargem. concentratie			fijn stof (PM ₁₀), jaargem. concentratie			fijn stof (PM _{2.5}), jaargem. concentratie
	NSL-monitoringstool	NIBM-tool	Totaal	NSL-monitoringstool	NIBM-tool	Totaal	
2013	19,8 µg/m ³	0,1 µg/m ³	19,9 µg/m ³	21,8 µg/m ³	< 0,1 µg/m ³	21,8 µg/m ³	14,5 µg/m ³
2015	19,1 µg/m ³	0,1 µg/m ³	19,2 µg/m ³	22,8 µg/m ³	< 0,1 µg/m ³	22,8 µg/m ³	14,7 µg/m ³
2020	15,1 µg/m ³	0,1 µg/m ³	15,2 µg/m ³	21,4 µg/m ³	< 0,1 µg/m ³	21,4 µg/m ³	13,5 µg/m ³
2030	12,2 µg/m ³	0,1 µg/m ³	12,3 µg/m ³	20,0 µg/m ³	< 0,1 µg/m ³	20,0 µg/m ³	12,1 µg/m ³
Grenswaarden			40,0 µg/m ³			40 µg/m ³	25 µg/m ³

6.5.3 Conclusie luchtkwaliteit

Op basis van het voorgaande wordt geconcludeerd dat zowel vanuit de Wet milieubeheer als vanuit een goede ruimtelijke ordening de luchtkwaliteit geen belemmering vormt voor het onderhoudende initiatief.

6.6 Milieuzonering

6.6.1 Algemeen

Indien door middel van een plan nieuwe milieuhindergevoelige functies mogelijk worden gemaakt, zoals woningen, moet worden aangetoond dat deze niet worden gerealiseerd binnen de hinderzone van omliggende bedrijven. Anderzijds mogen milieuhindergevoelige functies in en in de directe omgeving van het plangebied niet negatief worden beïnvloed door de ontwikkelingen die met een plan mogelijk worden gemaakt.

Wat betreft de aanbevolen richtafstanden tussen functies met een milieuzone en gevoelige functies is de VNG-publicatie als leidraad voor milieuzonering gebruikt.¹⁴ In de VNG-publicatie zijn richtafstanden voor diverse omgevings- en gebiedstypen opgenomen. Het gaat onder andere om de volgende omgevings- en gebiedstypen: 'rustige woonwijk', 'rustig buitengebied' en 'gemengd gebied'. In een rustige woonwijk en een rustig buitengebied komen vrijwel geen andere functies dan de woonfunctie voor.

¹⁴ VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering', 2009

Gemengde gebieden betreffen gebieden die langs hoofdinfrastructuur liggen en/of gebieden met matige tot sterke functiemenging. In een dergelijk gebied komen direct naast woningen andere functies voor, zoals winkels, maatschappelijke voorzieningen, horeca en kleine bedrijven. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere bedrijvigheid kan als gemengd gebied worden beschouwd.

In de VNG-publicatie zijn voor het bepalen van de richtafstanden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het betreft ‘gemiddeld’ moderne bedrijfsactiviteiten met gebruikelijke productieprocessen en voorzieningen.
- De richtafstanden hebben betrekking op de omgevingstypen ‘rustige woonwijk’ en ‘rustig buitengebied’. Bij het omgevingstype ‘gemengd gebied’ kan worden uitgegaan van kortere afstanden (verlaging met één afstandsstap).
- De richtafstanden bieden in beginsel ruimte voor normale groei van de bedrijfsactiviteiten.
- Bij activiteiten met ruimtelijk duidelijk te onderscheiden deelactiviteiten (zoals productie, opslag, kantoren, parkeerterreinen) kunnen deze deelactiviteiten desgewenst als afzonderlijk te zoneren activiteiten worden beschouwd, bijvoorbeeld bij ligging van de activiteit binnen zones met een verschillende milieucategorie.

De richtafstanden lopen op naarmate sprake is van een bedrijf in een hogere milieucategorie. Zoals bij de uitgangspunten voor de richtafstanden is gesteld, kan bij het omgevingstype ‘gemengd gebied’ de richtafstand zonder dat dit ten koste gaat van het woon- en leefklimaat met één afstandsstap worden verlaagd (dus van bijvoorbeeld 50 naar 30 meter voor milieucategorie 3.1). Verdere reducties zijn blijkens de toelichting in de VNG-publicatie niet te verantwoorden, omdat in algemene zin niet aannemelijk kan worden gemaakt dat het woon- en leefklimaat niet wordt aangetast en het functioneren van bedrijven niet in gevaar wordt gebracht. De richtafstand wordt gemeten vanaf de grens van het bedrijfsperceel tot de gevel van het gevoelige object. De volgende tabel maakt inzichtelijk wat de richtafstanden zijn voor de verschillende milieucategorieën, zowel voor ‘rustige woonwijken’ of ‘rustige buitengebieden’ als voor ‘gemengde gebieden’.

Milieucategorie	Richtafstand tot 'rustige woonwijk' of 'rustig buitengebied'	Richtafstand tot een 'gemengd gebied'
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

6.6.2 Quickscan bedrijven en milieuzonering

In december 2014 is een quickscan bedrijven en milieuzonering opgesteld.¹⁵ De quickscan is als bijlage bij de toelichting toegevoegd. Hierna zijn de belangrijkste onderdelen van de quickscan weergegeven. Het plangebied ligt in het omgevingstype ‘rustig buitengebied’.

¹⁵ Memo quickscan bedrijven en milieuzonering Fort Everdingen, SAB, 14 december 2015

Hinder in het plangebied

Op het terrein zijn de volgende milieuhinderveroorzakende functies voorzien:

- ambachtelijke bierbrouwerij en biermosterd- en bierazijnmakerij;
- proeflokaal;
- zalenverhuur;
- opslag;
- camperplaatsen;
- natuurkampeerterrein;
- kaasmakerij;
- winkel met streekproducten.

De volgende tabel laat zien hoe de functies kunnen worden gecategoriseerd op basis van de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering'. De tabel geeft daarnaast de minimaal aanbevolen richtafstanden aan voor deze functies op basis van de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering'.

Functie	SBI-2008	Type inrichting	Geur	Stof	Geluid	Gevaar
Ambachtelijke bierbrouwerij en biermosterd- en bierazijnmakerij	1102 t/m 1104	Vervaardiging van wijn, cider e.d.	10	0	30	0
Proeflokaal	561	Restaurants, cafetaria's, snackbars, ijs salons met eigen ijsbereiding, viskramen e.d.	10	0	10	10
Zalenverhuur	563.2	Discotheken, muziekcafés	0	0	30	0
Opslag	52109B	Opslaggebouwen (verhuur opslagruimte)	0	0	30	0
Camperplaatsen/natuurkampeerterrein	553, 552	Kampeerterreinen, vakantiecentra, e.d. (met keuken)	30	0	50	30
Kaasmakerij	1051.3	Melkproducten fabrieken v.c. < 55.000 t/j	50	0	100	50
Winkel met streekproducten	47A	Detailhandel voor zover n.e.g.	0	0	10	0

Opgemerkt wordt dat in de VNG-publicatie een bierbrouwerij is opgenomen als categorie 4.2-bedrijf. Bij een categorie 4.2 bedrijf wordt echter uitgegaan van een grote industriële brouwerij. In voorliggende situatie is sprake van een ambachtelijke (kleinschalige) bierbrouwerij die vele malen kleiner is dan een categorie 4.2.-bierbrouwerij zoals bedoeld in de VNG-publicatie. Het kleinschalig en ambachtelijk bierbrouwen komt meer overeen met de in de VNG-publicatie genoemde activiteit 'vervaardiging van wijn, cider, e.d.' (SBI-code: 1102 t/m 1104).

Ten aanzien van de kaasmakerij is eveneens sprake van een kleinschalige en ambachtelijke activiteit. In de VNG-publicatie kan een kaasmakerij worden ingedeeld als een categorie 3.2. bedrijf. Bij een categorie 3.2-bedrijf wordt echter uitgegaan van een grootschalige vervaardiging van melkproducten in een fabriek.

De kleinschalige en ambachtelijke kaasmakerij binnen het besluitgebied is in eerste instantie wel beschouwd als een 'melkproductenfabriek' (SBI-code 1051.3) zoals genoemd in de VNG-publicatie. Dit is een worst case benadering.

De maximale richtafstand, die volgt uit de VNG-brochure, bedraagt 100 meter voor de kaasmakerij. Voor de overige activiteiten binnen het besluitgebied bedraagt de maximale richtafstand 30 meter. De dichtstbijgelegen woning (Goilberdingerdijk 51a) is gesitueerd op een afstand van circa 75 meter ten zuiden van de grens van het terrein. Geconcludeerd wordt dat, op basis van de gekozen milieucategorie, ten aanzien van de kaasmakerij niet wordt voldaan aan de richtafstanden uit de VNG-publicatie. Voor de overige activiteiten wordt wel voldaan aan de richtafstanden uit de VNG-publicatie. De afstand is gemeten vanaf de grens van het bedrijfsperceel tot de gevel van de woning. De activiteiten ten aanzien van de kaasmakerij zullen echter in pandig plaatsvinden, binnen de bestaande bebouwing. De kortste afstand van de bestaande bebouwing op het terrein tot de dichtstbijgelegen woning (Goilberdingerdijk 51a) bedraagt circa 115 meter. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat ook aan de (worst case) richtafstand voor de kaasmakerij wordt voldaan.

Hinder vanuit de omgeving op het plangebied

In de omgeving van Fort Everdingen is een agrarisch loonbedrijf/akkerbouwbedrijf gevestigd aan de Lekdijk 7 (afstand > 135 m) en melkveehouderijbedrijven aan de Lekdijk 9 (afstand > 500 m) en aan de Goilberdingerdijk 51 (afstand > 65 m). Aangezien de nieuwe activiteiten op Fort Everdingen niet leiden tot ruimtes voor een permanent menselijk verblijf of daarmee gelijk te stellen gebruik is er geen sprake van milieugevoelige functies. De nieuwe functies leiden daarom niet tot een belemmering van de ontwikkeling van deze bedrijven in de omgeving.

6.6.3 Conclusie milieuzonering

Er vindt met de realisatie van de functies in het plangebied geen aantasting plaats van het woon- en leefklimaat van omliggende voor milieuhindergevoelige functies. Ook zijn er geen hinderveroorzakende functies in de omgeving aanwezig die worden beperkt in hun ontwikkelingsmogelijkheden.

6.7 Geur

6.7.1 Algemeen

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt in eerste instantie het wettelijk kader bij de beoordeling van een aanvraag om een milieuvergunning voor dierenverblijven van veehouderijen. De Wet geurhinder en veehouderij geeft hiervoor geurbelastings- en afstandsnormen in relatie met geurgevoelige objecten in de nabijheid van de (geprojecteerde) veehouderij. De Wgv heeft betrekking op twee aspecten. Ten eerste speelt de geurbelasting een rol bij de beoordeling of er in het kader van een goede ruimtelijke ordening een goed woon- en leefklimaat kan worden gegarandeerd. Ten tweede moet bij de belangenafweging voor een zorgvuldige besluitvorming worden nagegaan of een partij niet onevenredig in haar belangen wordt geschaad.

6.7.2 Conclusie geur

De nieuwe activiteiten op Fort Everdingen leiden voor wat betreft het aspect geur niet tot een verandering van de bestaande situatie. Zowel in de bestaande als in de beoogde situatie is sprake van een bedrijfswoning in het plangebied. Het agrarisch loonbedrijf/akkerbouwbedrijf gevestigd aan de Lekdijk 7 (afstand > 135 m) en de melkveehouderijbedrijven aan de Lekdijk 9 (afstand > 500 m) en aan de Goilberdingerdijk 51 (afstand > 65 m) vormen geen belemmering en daardoor vormt het aspect geur geen belemmering voor dit bestemmingsplan.

6.8 Water

6.8.1 Algemeen

De watertoets is wettelijk verplicht bij gemeentelijke, provinciale en regionale structuurvisies, bij bestemmingsplannen en bij afwijkingen op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). De watertoets omvat het vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in de vermelde ruimtelijke plannen en besluiten.

6.8.2 Beleid en regelgeving van het waterschap

Het plangebied valt binnen het beheergebied van Waterschap Rivierenland. Waterschap Rivierenland is in zijn beheergebied verantwoordelijk voor het beheer van de waterkwaliteit en –kwantiteit van oppervlaktewater en grondwater, voor de primaire en regionale waterkeringen en voor de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Het beleid ten aanzien van het waterbeheer is neergelegd in het Waterbeheerprogramma 2016-2021 ‘Koers houden, kansen benutten’. Het programma beschrijft het beleid van het waterschap om het rivierengebied veilig te houden tegen overstromingen, om voldoende en schoon water te hebben en om het afvalwater effectief te zuiveren. De koers die is uitgezet in het voorheen geldende Waterbeheerplan 2010-2015 is doorgezet in het Waterbeheerprogramma 2016-2021. De missie van het waterschap is te zorgen voor veilige dijken en een evenwichtig watersysteem. Speerpunten in de komende jaren zijn:

- bescherming tegen overstromingen door het uitvoeren van veel dijkverbeteringen;
- innovatieve oplossingen bij de zuivering van afvalwater;
- klimaatbestendig maken van het watersysteem.

Het Waterbeheerprogramma geeft de doelen van het waterschap aan, maar schrijft geen maatregelen voor. Hierdoor kunnen meerdere wateropgaven in samenhang worden aangepakt en is er ruimte voor een gebiedsgerichte benadering. Bij nieuwe ruimtelijke plannen toetst het waterschap de waterbelangen in het kader van de watertoets. Het waterschap kent naast zijn beleid de Keur als regelgeving. De Keur is bedoeld om watergangen, wateren, onderhoudspaden, kades en dijken te beschermen. Voor bepaalde werkzaamheden in de beschermingszone van een watergang of een waterkering gelden algemene regels. Voor meer ingrijpende werkzaamheden is ingevolge de Keur een watervergunning benodigd. Een watervergunning wordt alleen verleend als het belang van de watergang of waterkering niet in het geding komt.

6.8.3 Watertoets

Hemelwater en vuilwater

Dit bestemmingsplan maakt op Fort Everdingen een functiewijziging van de bestaande bebouwing mogelijk, zonder dat extra bebouwing wordt toegevoegd. Daarnaast voorziet het initiatief in herinrichting van (delen van) het terrein, onder andere door aanleg van een parkeervoorziening en camperplaatsen op het fortterrein. In totaal wordt op een oppervlakte van 1.849 m² halfssteensverharding voor de parkeerplaatsen en camperplaatsen toegevoegd. Doordat halfverharding wordt toegepast, blijft het groene karakter van het gebied behouden en kan water ter plaatse (blijven) infiltreren en vervolgens via de gracht worden afgevoerd. Voor watercompensatie tellen grasbetonstenen voor 50% mee, wat neerkomt op een toename van verharding van 925 m².

Gelijktijdig is/wordt in het plangebied bebouwing gesloopt en is/wordt verharding weggenomen:

- Het areaal groen wordt uitgebreid door het verwijderen van gebouwen. In totaal verdwijnt hierdoor 644 m² bebouwing/verharding van het fortterrein.
- Met het weghalen van de bommentuin is 292 m² verharding verwijderd.
- Op de noordelijke fortwal met de dijkverbetering is de verharding verminderd. Over een afstand van 520 meter is een strook met betonplaten van 3 meter breed vervangen door twee stroken met grasbetonstenen van 0,60 meter breed. Doorgerekend betekent dit:

- oude situatie: $520 \text{ m} \times 3 \text{ m} = 1.560 \text{ m}^2$ verharding.
- nieuwe situatie: $520 \text{ m} \times 0,60 \text{ m} \times 2 = 624 \text{ m}^2$ verharding $\times 50 \%$ in verband met toepassen halfverharding = 312 m^2 verharding.

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen.

Oude situatie		Nieuwe situatie	
Gebouwen	644 m ²	Gebouw verwijderd	0 m ²
Bommentuin	292 m ²	Bommentuin verwijderd	0 m ²
Geen parkeerplaats/ camperplaats	0 m ²	Parkeerplaats/camperplaats, uitgevoerd in halfverharding	925 m ²
Noordwal met betonplaten	1.560 m ²	Noordwal met twee stroken grasbetonstenen	312 m ²
Totaal	2.496 m²	Totaal	1.237 m²

De hoeveelheid verharding op het fortterrein neemt per saldo dus met circa 1.260 m² af. Daarmee is sprake van een hydrologische verbetering ten opzichte van de oude situatie.

Met betrekking tot het vuilwater zal een Individuele Behandeling Afvalwater (IBA) worden aangelegd. Een IBA is een rioolzuivering in het klein. IBA's worden gebruikt in gebieden waar geen riole-ring is en waar de aanleg van riolering te duur of praktisch onmogelijk is.

Waterkering

De noordelijke fortwal van Fort Everdingen is onderdeel van de primaire waterkering langs de Lek. Op de legger van Waterschap Rivierenland wordt voor de waterkering onderscheid gemaakt in een kernzone, een beschermingszone en een buitenbeschermingszone. De kernzone van de dijk is in dit bestemmingsplan bestemd als 'Waterstaat – Waterkering' en de beschermingszone is aangeduid als 'vrijwaringszone – dijk 1'. In de dubbelbestemming en ter plaatse van de aanduiding 'vrijwaringszone – dijk 1' geldt een bouwverbod, waarvan slechts kan worden afgeweken na advies van de beheerder (Waterschap Rivierenland). De buitenbeschermingszone is aangeduid als 'vrijwaringszone – dijk 2'. Deze zone is planologisch niet relevant (er geldt geen beperking voor bouwactiviteiten), waardoor de aanduiding slechts een signalerende functie heeft.

In de dubbelbestemming en ter plaatse van de gebiedsaanduidingen is geen omgevingsvergunningstelsel voor werken en werkzaamheden opgenomen. Voor werkzaamheden in een kernzone of beschermingszone van een dijk geldt namelijk al een bescherming via de Keur van het waterschap. Een aanvullende bescherming in het bestemmingsplan voegt hieraan niets toe en is dus niet zinvol.

6.8.4 Conclusie water

Het aspect water vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit bestemmingsplan.

6.9 Verkeer en parkeren

6.9.1 Verkeer

De belangrijkste wegen van en naar het plangebied zijn de Lekdijk (westzijde), de Diefdijk (zuidzijde) en de Goilberdingerdijk (oostzijde). Op deze drie wegen maken alle weggebruikers (langzaam en snel verkeer) gebruik van dezelfde weg, er zijn dus geen aparte voet- en/of fietspaden. Het is dus aan de weggebruikers om hun gedrag aan te passen aan de verkeerssituatie ter plekke. Het langzaam verkeer (fietsers en voetgangers) zal voornamelijk via de Lekdijk en Goilberdingerdijk het plangebied benaderen.

Deze wegen vormen belangrijke (toeristische) fiets- en wandelroutes langs de Lek en de uiterwaarden. Het verkeer dat het plangebied met de auto wil bezoeken zal voornamelijk via de Diefdijk naar het plangebied worden geleid. Routeplanners sturen auto's vanaf de A2 naar afslag 12 (knooppunt Everdingen), om vanaf daar via de Diefdijk het plangebied te bereiken. De route via de Diefdijk, in combinatie met de route via de Lekdijk en de Goilberdingerdijk, zorgen ervoor dat er voldoende wegen aanwezig zijn die de extra verkeersbewegingen kunnen opvangen.

6.9.2 Parkeren

Met onderhavig bestemmingsplan wordt een ontwikkeling mogelijk gemaakt die qua verkeer en parkeren moeilijk te bepalen is op basis van CROW-kencijfers. Er is hierbij dan ook uitgegaan van het verwachte aantal bezoekers. Op basis hiervan dienen er in ieder geval 72 parkeerplaatsen op de aangegeven plaats te worden aangelegd. Dit aantal is gebaseerd op campingbezoek (minder verkeersbewegingen doordat die niet iedere dag op pad gaan met de auto), TOP-plaats (parkeerplaatsen toeristisch overstappunt) en regulier bezoek. Bij grotere evenementen dient buiten het plangebied geparkeerd te worden. Hiertoe zal door de eigenaren gezocht worden naar een geschikte locatie op een bedrijventerrein, waarvandaan een pendelbus de mensen naar het fort zal brengen.

7 Plansystematiek

7.1 Toelichting op de plansystematiek

Het bestemmingsplan regelt de bouw- en gebruiksmogelijkheden van de gronden in het plangebied en is juridisch bindend. De wijze waarop deze regeling kan worden vormgegeven, wordt in grote lijnen bepaald door de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het bijbehorende Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Uitgangspunt is door het stellen van heldere planregels en een duidelijk leesbare verbeelding, een zo goed mogelijke handhaafbaarheid te realiseren.

In dit bestemmingsplan is – net als in het bestemmingsplan in de buurgemeente – aan het fortterrein de bestemming ‘Gemengd – Fort’ gegeven. Deze bestemming maakt de gewenste nieuwe functies mogelijk en bevat een bouwregeling die ziet op handhaving van de bestaande (omvang van) gebouwen. De regeling legt niet vast in welke gebouwen welke nieuwe functies mogen plaatsvinden, maar bepaalt wel waar buitenactiviteiten (camperplaatsen, kampeerterrein, parkeren, terrassen) zijn toegelaten en stelt, met het oog op de bescherming van de natuurbelangen, beperkingen aan het gebruik van de forttoeren en gebouw A1. De gronden die buiten het fortterrein liggen (in de gemeente Vijfheerenlanden) zijn bestemd als ‘Water’ en ‘Natuur’.

7.1.1 Indeling regels per bestemming

De regels zijn, overeenkomstig de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2012 (SVBP 2012), per bestemming als volgt ingedeeld:

- **Bestemmingsomschrijving:** Hierin staat voor welke functie(s) de gronden mogen worden gebruikt en hoe de onderlinge rangorde van de functies is.
- **Bouwregels:** Hierin is aangegeven welke gebouwen en andere bouwwerken zijn toegestaan en welke maatvoering daarbij moet worden aangehouden.
- **Afwijken van de bouwregels:** In de toekomst kunnen zich omstandigheden voordoen die thans nog niet voorzien zijn, waaruit blijkt dat de bouwregels niet toereikend zijn. Daarom kan het bevoegd gezag voor ondergeschikte aspecten binnen een bestemming bij een omgevingsvergunning afwijken van de bouwregels. Van geval tot geval zal een afweging moeten worden gemaakt. Het afwijken van de basisregels is bedoeld voor uitzonderingssituaties waarbij bepaalde criteria zijn opgenomen. In eerste instantie zal echter gestreefd worden naar het laten voldoen van de plannen aan de basisregeling.
- **Specifieke gebruiksregels:** In de specifieke gebruiksregels zijn, waar nodig, aanvullende regels opgenomen die de bestemmingsomschrijving verder uitdétailleren, bijvoorbeeld door beperkingen te stellen aan bepaalde vormen van gebruik.
- **Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden:** Teneinde een bepaald belang te beschermen bestaat de mogelijkheid om in bestemmingsregels een omgevingsvergunningplicht op te nemen voor het uitvoeren van werken of werkzaamheden. Dit gaat niet om het bouwen van bouwwerken, aangezien die activiteiten zijn gereguleerd in de bouwregels. Nader in de regels omschreven werken en werkzaamheden mogen niet worden uitgevoerd zonder dat het college daarvoor een omgevingsvergunning heeft verleend. Een aanvraag voor een dergelijke omgevingsvergunning wordt getoetst aan de waarden die de regeling beoogt te beschermen. Werken en werkzaamheden die worden uitgevoerd in verband met het normale onderhoud en gebruik vallen buiten de vergunningplicht.

7.1.2 De bestemmingen

Hierna wordt een toelichting gegeven op de bestemmingen die in het bestemmingsplan voorkomen. Voor de volledigheid wordt aandacht besteed aan de bestemmingen in de bestemmingsplannen van de gemeenten Vijfheerenlanden en Culemborg. De verbeelding en regels bevatten uitsluitend de bestemmingen die op het grondgebied van de betreffende gemeente liggen.

Gemeente Vijfheerenlanden

Het bestemmingsplan van de gemeente Vijfheerenlanden bevat de bestemmingen 'Gemengd - Fort', 'Natuur' en 'Water' en de dubbelbestemmingen 'Waarde - Archeologie 2', 'Waarde - Archeologie 3', 'Waarde - Nieuwe Hollandse Waterlinie' en 'Waterstaat - Waterkering'. Deze bestemmingen worden hierna toegelicht.

Gemengd - Fort

De bestemming 'Gemengd - Fort' is opgenomen voor het behoud en herstel van cultuurhistorische, natuur- en landschapswaarden in de vorm van een fort met randbeplanting en fortgracht en voor de productie van bier, mosterd, azijn, zuivelwaren alsmede streekeigen artikelen. Ook is ondergeschikte detailhandel toegestaan. Horeca is toegestaan in de vorm van een café, proeflokaal, lunchroom, restaurant en/of zalenverhuur. In de regels is voor de horecafunctie een maximum bruto vloeroppervlak van 2.250 m² opgenomen. Hierbij is van belang dat de bruto vloeroppervlakte die in Culemborg in gebruik dan wel vergund is voor horeca, in mindering wordt gebracht op de maximaal toegestane bruto vloeroppervlakte die in Vijfheerenlanden is toegestaan en vice versa. Datzelfde geldt ook voor verblijfsrecreatie. In Culemborg en Vijfheerenlanden tezamen zijn maximaal 10 kamers in de bestaande bebouwing toegestaan.

Terrassen zijn uitsluitend toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'terras', met een gezamenlijke maximale oppervlakte van 800 m² in Culemborg en Vijfheerenlanden tezamen. Verder zijn kleinschalige groepsactiviteiten gericht op kunst en cultuur(historie) en natuur- en landschapsbeleving toegestaan, alsmede een atelier, beeldentuin en expositieruimte. Ook zijn voorzieningen voor het stallen van fietsen toegestaan. Uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'parkeerterrein' kunnen parkeervoorzieningen voor auto's worden gerealiseerd. De bestaande bedrijfswoning mag als zodanig in gebruik blijven. Bij deze bestemming behorende gebouwen, bouwwerken, geen gebouwen zijnde, tuinen, erven, terrassen en voorzieningen zoals ontsluitingswegen, paden, nutsvoorzieningen, groenvoorzieningen en water zijn eveneens toegestaan.

Bouwen is uitsluitend toegestaan ten dienste van de bestemming. Gebouwen zijn toegestaan conform de bestaande maten, voor bouwwerken, geen gebouwen zijnde is een nadere regeling opgenomen, die slechts bouwwerken met een beperkte hoogte (maximaal 2 meter) toestaat. Er is een afwijkmogelijkheid opgenomen voor een beperkte verruiming van de bouw mogelijkheden. In de specifieke gebruiksregels zijn beperkingen gesteld aan het gebruik van de fortstoren, ter bescherming van de functie van deze gebouwen voor vleermuizen. Via een voorwaardelijke verplichting is bepaald dat het gebruik van de gronden overeenkomstig de bestemmingsomschrijving uitsluitend is toegestaan indien het groen binnen de bestemming wordt beheerd overeenkomstig het groenbeheerplan, dat als bijlage aan de planregels is toegevoegd.

Natuur

De bestemming 'Natuur' is toegekend aan de gronden ten noordwesten van de gracht, buiten het eigenlijke fortterrein. De bestemming strekt onder meer ter behoud, herstel en ontwikkeling van ecologische, natuur-, en landschapswaarden. Voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden is een omgevingsvergunningstelsel opgenomen.

Water

De gracht is bestemd als 'Water'. De gronden met deze bestemming mogen worden gebruikt voor waterhuishoudkundige doeleinden, waterberging en waterlopen en groenvoorzieningen en zijn bovendien bestemd voor het behoud en herstel van cultuurhistorische, natuur- en landschapswaarden in de vorm van een fortgracht behorende bij het fort. Gebouwen mogen niet worden gebouwd.

Waarde - Archeologie 2 en Waarde - Archeologie 3

Deze dubbelbestemmingen zijn bedoeld voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden in de grond. Ter plaatse van deze dubbelbestemmingen gelden aanvullende bouwregels en is een omgevingsvergunningstelsel opgenomen voor het uitvoeren van werken of werkzaamheden. Voor de inhoud van deze bestemmingen is aangesloten bij de standaardregeling van de gemeente Vijfheerenlanden.

Waarde - Nieuwe Hollandse Waterlinie

Binnen de dubbelbestemming 'Waarde - Nieuwe Hollandse Waterlinie' is door middel van gebiedsaanduidingen een zonering op de verbeelding weergegeven. De zonering is een afgeleide van de verschillende functies die in de waterlinie zijn te onderscheiden. Voor de totale Nieuwe Hollandse Waterlinie (hierna: Nieuwe Hollandse Waterlinie) worden de volgende vier zoneringen gehanteerd:

- De kernzone: deze zone bestaat uit de hoofdverdedigingslijn en de daarin gelegen forten, batterijen en andere objecten. In deze zone liggen de meeste en meest zichtbare werken met als oorspronkelijk doel de vijand te beschieten. Voor dit doel horen ook de schootsvelden (verboden kringen) rondom de forten en batterijen tot deze zone. Deze schootsvelden konden van bebouwing en beplanting zijn voorzien, maar er golden specifieke regels om de openheid van deze zone te waarborgen. De forten nemen een aparte positie in binnen de kernzone. Deze objecten en hun samenhangende terrein zijn grotendeels bebouwd en kennen al dan niet een samenhangende beplanting. Het zijn de enige grotere bouwwerken binnen de linie en spelen in die zin dan ook een rol voor eventueel hergebruik.
- De inundatiekommen: deze zone bestaat uit het onder water te zetten gebied. Het betreft een groot gebied van soms wel enkele kilometers breed. In het algemeen bestaan de inundatiekommen uit de lagere gebieden in het landschap, omdat deze het gemakkelijkst onder water te zetten zijn. Deze gebieden hebben over het algemeen een open karakter, maar er kan ook opgaande beplanting aanwezig zijn als onderdeel van karakteristieke (cultuurhistorische) landschapspatronen.
- De accessen: deze zone bestaat uit hogere gronden of (infrastructurele) doorbraken die de kernzone en de inundatievelden doorsnijden en niet zijn te inunderen. De forten en batterijen liggen juist op die locaties waar de accessen de hoofdverdedigingslijn raken. Accessen ontstaan ook door infrastructuurwerken, zoals spoorwegen en snelwegen. Indien deze al geruime tijd aanwezig zijn, zijn ze voorzien van forten en werken. Gaat het om relatief nieuwe snel- of spoorwegen, dan ontbreken deze verdedigingswerken
- De verdichtingsvelden: deze zone ligt aan de 'veilige zijde' van de linie. Het betreft de gebieden achter de hoofdverdedigingslijn. Deze gebieden zijn in het algemeen meer besloten van karakter en kennen meer beplanting en bebouwing dan de gebieden aan de andere zijde van de hoofdverdedigingslijn;

In voorliggend bestemmingsplan komt alleen de kernzone voor. Binnen de dubbelbestemming 'Waarde – Nieuwe Hollandse Waterlinie' wordt in de bestemmingsomschrijving ten eerste geregeld dat de betrokken gronden mede bestemd zijn voor de instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van het erfgoed van uitzonderlijke universele waarde van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Welke waarden dit zijn is beschreven, waarbij de beschrijving van de waarden uit het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is overgenomen. Door te verwijzen naar de Nota kernkwaliteiten Nieuwe Hollandse Waterlinie (opgenomen als bijlage bij de regels) worden de meer algemene waarden meer concreet en gebiedsgericht beschreven en uitgewerkt. Daarmee is inzichtelijk gemaakt met welke waarden rekening moet worden gehouden bij toetsing van de planregels.

Tevens is hier aangegeven dat de bescherming van regelingen ten behoeve van de (externe) veiligheid prevaleren boven andere dubbelbestemmingen, mochten deze regelingen wellicht tegenstrijdige belangen regelen. Uiteraard dient bij elke ontwikkeling te worden getoetst aan alle ter plaatse geldende dubbelbestemmingen.

In het omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden, is het uitvoeren van een aantal genoemde werken en werkzaamheden verboden zonder omgevingsvergunning. Het betreft werken en werkzaamheden die van invloed zijn op het karakter en het beeld van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In de kernzone (de hoofdverdedigingslijn en de daarin gelegen forten, batterijen en andere objecten) geldt voor meerdere werkzaamheden een vergunningsvereiste, aangezien dit het meest herkenbare gedeelte van de Nieuwe Hollandse Waterlinie betreft. Bij de beoordeling van deze verzoeken om omgevingsvergunning wordt betrokken het advies van een gemeentelijke commissie die het verzoek toetst aan de Nota kernkwaliteiten Nieuwe Hollandse Waterlinie. Normaal onderhoud en beheer, werken en werkzaamheden binnen het bouwvlak en al in uitvoering zijnde of vergunde werken en werkzaamheden vallen niet onder het verbod. Onder normaal onderhoud en beheer wordt verstaan beheer, onderhoud en gebruik die gelet op de bestemming, regelmatig noodzakelijk zijn voor een goed beheer, een goed onderhoud en een goed gebruik van de gronden en van de gebouwen die tot de betreffende bestemming behoren.

Ook het aanplanten van nieuwe fruitboomgaarden is gekoppeld aan een verplichting tot het aanvragen van een omgevingsvergunning. Het vervangen of terugplanten van een fruitboomgaard op locaties waar reeds een boomgaard aanwezig is (of in de afgelopen 4 jaar aanwezig was), is als uitzondering op deze verplichting opgenomen. Daarmee wordt de bestaande situatie gerespecteerd.

Waterstaat - Waterkering

De gronden met de dubbelbestemming 'Waterstaat - Waterkering' zijn mede bestemd voor het keren van water door dijken, kaden, dijksloten en andere voorzieningen ten behoeve van de waterkering. Er mogen uitsluitend bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd en deze moeten ten dienste staan van deze dubbelbestemming. Onder voorwaarden kan hiervan worden afgeweken door verlenen van een omgevingsvergunning. Daarnaast is een omgevingsvergunningstelsel opgenomen voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden.

Gemeente Culemborg

Het bestemmingsplan 'Fort Everdingen' van de gemeente Culemborg bevat de bestemming 'Gemengd - Fort' en de dubbelbestemmingen 'Waarde - Archeologie 2', 'Waarde - Archeologie 3', 'Waarde - Archeologie 4', 'Waarde - Nieuwe Hollandse Waterlinie' en 'Waterstaat - Waterkering'. Deze worden hierna toegelicht.

Gemengd - Fort

De bestemming 'Gemengd - Fort' is in grote lijnen gelijklopend aan de bestemming 'Gemengd - Fort' die is opgenomen in het bestemmingsplan van de gemeente Vijfheerenlanden. Wel komen in deze bestemming enkele andere aanduidingen voor: de aanduiding 'parkeerterrein' ligt in de gemeente Vijfheerenlanden en is in het bestemmingsplan voor Culemborg dus niet geregeld. Er zijn wel regelingen opgenomen voor het kampeerterrein (met een maximum toegestaan oppervlak van 5.000 m²) en voor de camperplaatsen. In de gebruiksregels is niet alleen een regeling opgenomen voor het gebruik van de forttoeren, maar ook voor gebouw A1, dat op Culemborgs grondgebied staat.

Waarde - Archeologie 2, Waarde - Archeologie 3 en Waarde - Archeologie 4

Deze dubbelbestemmingen zijn bedoeld voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden in de grond.

Ter plaatse van deze dubbelbestemmingen gelden aanvullende bouwregels en is een omgevingsvergunningstelsel opgenomen voor het uitvoeren van werken of werkzaamheden en voor het slopen van bouwwerken. Voor de inhoud van deze bestemmingen is aangesloten bij de standaardregeling van de gemeente Culemborg.

Waterstaat – Waterkering

De dubbelbestemming 'Waterstaat – Waterkering' is gelijklopend aan de dubbelbestemming 'Waterstaat – Waterkering' in het bestemmingsplan van de gemeente Vijfheerenlanden.

7.1.3 Overige regelingen

In dit bestemmingsplan zijn de gronden in het plangebied voor verschillende doeleinden bestemd. Daarbij zijn regels gegeven voor het gebruik van de gronden en van de daarop voorkomende bouwwerken, voor zover dat in het belang van een goede ruimtelijke ordening nodig is. Het bevoegd gezag kan binnen de grenzen die in het plan zijn aangegeven, bij een omgevingsvergunning afwijken van de bouwregels en/of van de specifieke gebruiksregels.

Een bestemmingsplan bevat niet alle regels die het bouwen op en het gebruik van de grond regelen. Zo zijn er bijvoorbeeld nog andere gemeentelijke verordeningen, de milieuwetten en de Keur van het waterschap, waarin eisen en beperkingen kunnen voorkomen waarover het bestemmingsplan zich niet uitspreekt. Bij een procedure waarbij vergunningen (bijvoorbeeld een omgevingsvergunning voor het bouwen) worden verleend, kunnen die andere regels beperkingen opleggen op andere gronden dan planologische.

Overgangsrecht

Het overgangsrecht geldt voor bouwwerken die ooit met een bouwvergunning of een melding zijn gebouwd, of een gebruik dat ooit is toegestaan, maar die nu vanwege een bestemmings- of beleidswijziging onder het overgangsrecht zijn gebracht. Het overgangsrecht is erop gericht dat deze bouwwerken uiteindelijk zullen verdwijnen of het gebruik ervan wordt beëindigd, zodat de situatie in overeenstemming komt met de gegeven bestemming. In beginsel mogen de bouwwerken die onder het overgangsrecht vallen, slechts in ondergeschikte mate gedeeltelijk worden vernieuwd en veranderd. Meestal is dat een eenmalige handeling aan het bouwwerk. Het is niet mogelijk om hiermee geheel of in stappen tot een nieuw bouwwerk te komen.

7.2 Handhaving

Uit de jurisprudentie zoals die door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State is gevormd, blijkt dat de gemeente haar handhavingstaak serieus moet nemen. Handhaving is een verplichting, waarvan alleen mag worden afgezien als er concreet zicht is op legalisatie van de overtreding, dan wel als handhaving zodanig onevenredig is in verhouding tot de daarmee te dienen belangen dat van optreden in die concrete situatie behoort te worden afgezien.

Daar waar overtredingen worden geconstateerd, treedt de gemeente zo vroeg mogelijk op. Als de overtreder de overtreding niet vrijwillig beëindigt, dan maakt de gemeente gebruik van de haar ter beschikking staande handhavingsinstrumenten. Van handhaving kan alleen worden afgezien in situaties waarin dit op grond van de jurisprudentie is toegelaten. Op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is het verboden om gronden en bouwwerken te gebruiken in strijd met een bestemmingsplan. Een overtreding hiervan is een strafbaar feit. Strafrechtelijk optreden is complementair aan bestuursrechtelijke handhaving en kan met name ingezet worden bij overtredingen waarvan de gevolgen niet ongedaan gemaakt kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is het kappen van houtwallen. Ook bij overtredingen die zich telkens weer herhalen en bij kortdurende overtredingen is deze aanpak wenselijk.

8 Uitvoerbaarheid van het plan

8.1 Economische uitvoerbaarheid

Met de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijk ordening op 1 juli 2008 beschikt de gemeente over meer mogelijkheden voor kostenverhaal op particuliere ontwikkelaars in een plangebied. Zijn de kosten van de ontwikkeling niet op een andere manier verzekerd (bijvoorbeeld door het sluiten van overeenkomsten met grondeigenaren over de kosten van de ontwikkeling) dan kan de gemeente een exploitatieplan vaststellen, waarin die kosten worden benoemd. Het exploitatieplan loopt mee met de procedure van het bestemmingsplan. Daarmee wordt een exploitatieplan mede een toetsingsgrond bij omgevingsvergunningen. De gemeenteraad kan bij vaststelling van het bestemmingsplan besluiten om géén exploitatieplan vast te stellen. Dat kan de raad alleen doen, indien de kosten dus op een andere wijze zijn verzekerd en er verder geen extra eisen aan locaties hoeven te worden gesteld.

Kostenverhaal

Het onderhavige plan betreft een particulier initiatief. De kosten van realisatie zijn voor rekening van de initiatiefnemer. Er is een anterieure overeenkomst gesloten tussen de initiatiefnemer en de gemeente(n) waarin afspraken zijn gemaakt over het kostenverhaal. Het opstellen van een exploitatieplan is daarom niet noodzakelijk.

8.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

8.2.1 Vooroverleg en inspraak

De voorontwerpbestemmingsplannen 'Fort Everdingen' van de gemeenten Vijfheerenlanden (destijds nog Vianen) en Culemborg hebben van 12 januari 2017 tot en met 22 februari 2017 ter inzage gelegen. Daarnaast zijn de voorontwerpbestemmingsplannen overeenkomstig artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening in vooroverleg gezonden naar de betrokken overleginstanties.

Er zijn geen inspraakreacties op de bestemmingsplannen binnengekomen. Wel zijn vooroverlegreacties ontvangen van de provincies Gelderland en Utrecht, Waterschap Rivierenland, Rijkswaterstaat Oost-Nederland en de Monumentencommissie Culemborg. De vooroverlegreacties zijn samengevat en beantwoord in een nota inspraak en vooroverleg, die als bijlage bij deze toelichting is gevoegd. In de nota is aangegeven welke aanpassingen in het ontwerpbestemmingsplan zijn doorgevoerd naar aanleiding van de vooroverlegreacties.

8.2.2 Vaststelling

De ontwerpbestemmingsplannen 'Fort Everdingen' van de gemeenten Vijfheerenlanden (destijds nog Vianen) en Culemborg hebben overeenkomstig artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening van 7 december 2018 tot en met 17 januari 2019 ter inzage gelegen, waarbij de mogelijkheid is geboden om een zienswijze in te dienen. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

De bestemmingsplannen 'Fort Everdingen' zijn op 4 september 2019 ongewijzigd vastgesteld door de gemeenteraden van de gemeenten Vijfheerenlanden en Culemborg.